

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

EBEVEYN – ÇOCUK İLİŞKİSİ ÖLÇEĞİ’NİN TÜRKÇE’YE UYARLANMASI VE
ANNE – ÇOCUK İLİŞKİSİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ
(İSTANBUL ÖRNEKLEMİ)

Didem SAYGI
(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul - 2011

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

EBEVEYN – ÇOCUK İLİŞKİSİ ÖLÇEĞİ’NİN TÜRKÇE’YE UYARLANMASI VE
ANNE – ÇOCUK İLİŞKİSİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ
(İSTANBUL ÖRNEKLEMİ)

Didem SAYGI
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Doç. Dr. Gülden UYANIK BALAT

İstanbul – 2011

ONAY

Didem SAYGI tarafından hazırlanan “Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nin Türkçe’ye Uyarlanması ve Anne – Çocuk İlişkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (İstanbul Örnekleme)” konulu bu çalışma, 24 Ağustos 2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
TEZ DANIŞMANI	Doç. Dr. Gülden UYANIK BALAT	
JÜRİ ÜYESİ	Yrd. Doç. Dr. Oya RAMAZAN	
JÜRİ ÜYESİ	Yrd. Doç. Dr. Müge YUKAY YÜKSEL	

ÖZGEÇMİŞ

2002 Bostancı Hayrullah Kefoğlu Süper Lisesi
2008 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul
Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalından mezun olma
2008 FMV Özel Erenköy Işık Anaokulu'nda anasınıfı öğretmenliği
2008 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim
Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programına giriş
2009 Beşiktaş Burak Reis İlköğretim Okulu'nda anasınıfı öğretmenliği

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Görev Yaptığı Kurum: Beşiktaş Burak Reis İlköğretim Okulu

E – Posta: dmdidem@hotmail.com

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, Robert C. Pianta (1992) tarafından geliştirilen Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılarak Türkçeye uyarlanmasını amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın yürütülmesinde büyük desteği ve rehberliği olan danışman Hocam Sayın Doç.Dr. Gülden UYANIK BALAT'a sonsuz teşekkür ederim.

“Child – Parent Relationship Scale” ölçeğinin Türkçeye uyarlanmasına izin veren Sayın Prof. Dr. Robert C. Pianta ve asistanı Jeanne Stovall'a, tezimin istatistiksel işlemleri konusunda beni yönlendiren Öğr. Gör. Murat ÇAKAR'a, araştırmanın istatistiksel analizlerinde yardımcı olan Araş. Gör. Türker SEZER'e çok teşekkür ederim.

Araştırmanın uygulama aşamasında yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocalarıma, verileri dağıtma ve toplamada yardımcı olan öğretmen ve idarecilere, yüksek lisans öğrenimim boyunca beni destekleyen idarecilerime, çok teşekkür ederim.

Araştırmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen ve yanımda olan Sayın Araş. Gör. Lemis ÖNKOL'a, bana her ihtiyacım olduğunda kapılarını açan ve yardımlarını esirgemeyen FMV Özel Erenköy Işık Anaokulu Müdürü Sayın Emir BORU'ya ve öğretmen arkadaşlarıma, çok teşekkür ederim.

Son olarak her zaman yanımda olan ve beni destekleyen, özellikle çalışmamın son zamanlarında anlayışlarını eksik etmeyen annem Türkan SAYGI, babam Naci SAYGI ve kardeşim Burcu SAYGI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Didem SAYGI

ÖZET

Bu araştırma, Ebeyen – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin (Child – Parent Relationship Scale) Türkçeleştirilerek, Türkiye'de yaşayan okul öncesi kurumlarına devam eden 5 – 6 yaş çocukları üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması amacı ile planlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın örneklemi, İstanbul İlinin, Anadolu Yakasında bulunan Kadıköy, Ataşehir ve Maltepe İlçeleri'nden random usulü ile seçilmiş okul öncesi kurumlarına devam eden 5 - 6 yaş grubu öğrenciler ve bu öğrencilerin anneleridir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği, ebeveyn ile çocuğu arasındaki ilişkinin boyutunu belirlemektedir. Kişisel Bilgi Formu ise örneklemin kişisel bilgilerini (çocuğun cinsiyeti, yaşı, devam ettiği okulun türü, kardeş sayısı; anne – babanın yaşı, öğrenim durumu, çalışma durumu, gelir durumu) belirlemek üzere ailelere verilmiştir.

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde, araştırmanın amaçlarına ve değişkenlerine uygun olarak, frekans ve yüzde dağılımı, Kendall's Tau_b ve Spearman's rho korelasyon katsayıları, Wilcoxon işaretli sıralar testi, KMO ve Barlett's testi, faktör analizi, Cronbach alfa, Spearman Brown ve Guttman Split-Half, bağımsız gruplar t testi, Anova testi uygulanmıştır. Anlamlı farklılığın bulunduğu durumlarda da farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey ve Tamhane testleri yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular şunlardır:

Araştırma okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 239 5 – 6 yaş öğrencilerinin ebeveynleri üzerinde yürütülmüştür. Dilsel eşdeğerlik için 15 ebeveyne iki hafta arayla Türkçe ve İngilizce form uygulanmış, uygulama sonuçları Wilcoxon işaretli sıralar testi ile analiz edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğini saptamak amacı ile faktör analizi yapılarak iki faktörlü 17 soru maddesi elde edilmiş, faktör yüklerinin .409 ile .725 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .81 olarak bulunmuştur. Spearman Brown ve Guttman Split – Half düzeltmesinden sonra testin iki yarısı arası korelasyonu ise .757 ve .749'dur. Tüm sonuçlar, “Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği” nin dilsel eşdeğerlik gösterdiğini ve geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın sonucunda, babanın yaşı ve ailenin gelir durumu değişkenleri ile annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği puanları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Buna karşılık çocuğun cinsiyeti, yaşı, devam ettiği okul türü, annenin yaşı, anne – babanın öğrenim durumu, annenin çalışma durumu ve ailenin sahip olduğu çocuk sayısı değişkenleri ile annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Anne – Baba – Çocuk İlişkisi, Çatışma, Olumlu İlişki, Yakınlık, Okul Öncesi.

ABSTRACT

ADAPTATION OF THE CHILD - PARENT RELATIONSHIP SCALE AND EXAMINING OF THE MOTHER - CHILD RELATIONSHIP WITH SOME VARIABLES

The purpose of this research is to conduct validity – reliability study on preschool childrens which are aged 5 to 6 year old, living in Turkey after translating Child – Parent Relationship Scale into Turkish. The following questions were explored:

The universe and sample group is consisted of students and their mothers. Students group is at an age range of 5 to 6 year old and attend to preschool section of randomly selected schools in Kadiköy, Atasehir and Maltepe which is district of Anatolian part of Istanbul.

In this research we were used to Child – Parent Relationship Scale and Personal Daha Form. Child – Parent Relationship Scale, determine the type of relationship between parent and their child. Personal Data Form was used for to learn about family's information (child's sex, gender, school's type, siblings; parent's age, education, work, socioeconomic status).

The data have been analyzed with frequency and rate distribution, Kendall's Tau_b ve Spearman's rho correlation coefficients, Wilcoxon signed rank test, KMO ve Barlett's test, factor analysis, Cronbach alfa, Spearman Brown ve Guttman Split-Half tests, Independent Sample t Tests, one way anova. In cases with meaningful differantiation, Tukey and Tamhane tests have been applied to determine the source of differantiation.

The research results are as follows:

Research conducted on the 239 pre-school students which is aged from 5 to 6 year old and their parents. For linguistic equivalence we applied Turkish and English form to 15 parents of two – week intervals. The results of the

application were analyzed with Wilcoxon signed rank test. For determine the construct validity we did factor analysis. As a results of the analysis, the Turkish version of the scale has two factors. The load values of items range between .409 to .725. We found the internal consistency coefficients (Cronbach Alpha) of the scale is .81. The Spearman Brown and Guttman Split – Half split half coefficients are .757 and .749 respectively. The values found are at a sufficient level to prove the reliability of the scale.

Also the results of study, no significant differences were found between fathers' age, family's socio-economic status and mothers scores of Child – Parent Relationship Scale. Nevertheless, significant differences were found between mother's age, both parental education status, mother's working status, the number of children of the family-owned and mothers scores of Child – Parent Relationship Scale. In addition, significant differences were found between mothers scores of Child – Parent Relationship Scale and children's demographic variables as gender, age and school type.

Key Words: Parent – Child Relationship, Conflict, Positive Relationship, Closeness, Preschool.

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
ÖZGEÇMİŞ	i
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Sayıtlılar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4
BÖLÜM II: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Aile ve Ailenin Önemi.....	6
2.2. Aile – Çocuk İlişkileri.....	7
2.3. Aile İlişkilerini Açıklayan Kuram ve Teorilere Genel Bir Bakış.....	8
2.3.1. Freud ve Erikson’un Teorileri.....	8
2.3.2. Ebeveyn – Çocuk İlişkisini İnceleyen Diğer Teoriler.....	10
2.3.2.1. Etolojik Teori.....	10
2.3.2.2. Davranışsal Genetik Teori.....	11
2.3.2.3. Sosyal Öğrenme Teorisi.....	11
2.3.2.4. Bilişsel Teori.....	12
2.3.2.5. Çevrecilik Teorisi.....	13
2.3.2.6. Bağlanma Teorisi.....	13
2.3.3. Bağlanma Kuramı.....	15
2.3.3.1. Bağlanmanın Tanımı.....	15
2.3.3.2. Bağlılık Türleri.....	17

2.4. Çatışma Kavramı	19
2.4.1. Çatışma Kavramının Kuramsal Temelleri.....	20
2.4.1.1. Freud'un Teorisi	20
2.4.1.2. Piaget'in Teorisi.....	21
2.4.1.3. Erikson'un Teorisi	21
2.4.1.4. Oyun Teorisi	21
2.4.1.5. Yükleme Kuramı	22
2.4.1.6. Alan Kuramı	23
2.4.1.7. Hümanistik Yaklaşım	23
2.4.2. Çatışmanın Nedenleri ve Çatışma Çözme.....	23
2.4.2.1. Çatışma Çözme Davranışları	24
2.4.2.2. Çatışma Türleri	24
2.5. Anne – Baba – Çocuk İlişkileri	25
2.6. İlgili Araştırmalar	28
BÖLÜM III: YÖNTEM	41
3.1. Araştırma Modeli.....	41
3.2. Evren ve Örneklem	41
3.3. Veri Toplama Araçları	42
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	42
3.3.2. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği	42
3.4. Verilerin Toplanması	44
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	44
3.5.1. Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri	45
3.5.1.1. Dilsel Eşdeğerlik Çalışması.....	45
3.5.1.2. Geçerlik Analizleri.....	45
3.5.1.3. Güvenirlik Analizleri	47
BÖLÜM IV: BULGULAR.....	48
4.1. Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Verilere Ait Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapma Değerleri	48
4.2. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Dilsel Eşdeğerlik, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	55

4.3. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nden Alınan Puanların Değişkenlere Göre İncelenmesi	62
BÖLÜM V: SONUÇ	98
5.1. Yargı	98
5.2. Tartışma	101
5.3. Öneriler	111
5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	111
5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	111
KAYNAKLAR	113
EKLER	124
EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU	125
EK 2. ÖLÇEKTEN ALINAN ÖRNEK MADDELER	126
EK 3. ROBERT C. Pianta ve Jeanne M. Stovall İle YAZIŞMALAR	127
EK 4. VALİLİK İZİNLERİ	129

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Freud'un Psikoseksüel Gelişim Basamakları (Artan, Bayhan, 2004) .	8
Tablo 2. Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri (Yeşilyaprak, 2005).....	9
Tablo 4.1. Çocukların Devam Ettikleri Okulun Türü Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları.....	48
Tablo 4.2. Okulun Bulunduğu İlçelere Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları.....	49
Tablo 4.3. Çocukların Yaş Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları	49
Tablo 4.4. Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları.....	50
Tablo 4.5. Annelerin Yaşı Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları	50
Tablo 4.6. Annelerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları	51
Tablo 4.7. Babaların Yaş Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları	52
Tablo 4.8. Babaların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları	52
Tablo 4.9. Annelerin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları	53
Tablo 4.10. Algılanan Gelir Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları	54
Tablo 4.11. Ailenin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları.....	54
Tablo 4.12. Dilsel eşdeğerlik için Kendall's Tau _b ve Spearman's rho Korelasyon Katsayıları Sonuçları	55
Tablo 4.13. Dilsel Eşdeğerlik İçin Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları..	56
Tablo 4.14. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin KMO ve Barlett's Testi Sonuçları	57
Tablo 4.15. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Faktör Analizi Sonuçları (Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi)	58
Tablo 4.16. Faktörlerin Varyans Açıklama Yüzdeleri.....	59
Tablo 4.17. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Alt Boyutları ve Bu boyutlardan Yük Alan Maddeler	59

Tablo 4.18. Faktörlerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ile Faktörler Arası Korelasyonlar	60
Tablo 4.19. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonları ve Üst %27, Alt %27 Puanları Arasındaki İlişkisiz t Testi Sonuçları	61
Tablo 4.20. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Cronbach Alfa, Spearman-Brown ve Guttman Split-Half Katsayıları	62
Tablo 4.21. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Devam Ettiği Okul Türü Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	63
Tablo 4.22. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Devam Ettiği Okul Türü Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	63
Tablo 4.23. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuğun Devam Ettiği Okul Türü Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	63
Tablo 4.24. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	64
Tablo 4.25. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	64
Tablo 4.26. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları.....	65
Tablo 4.27. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları.....	65
Tablo 4.28. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları.....	66
Tablo 4.29. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	66
Tablo 4.30. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutunda Annenin Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler	67
Tablo 4.31. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu İçin Annenin Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu	67
Tablo 4.32. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları	68
Tablo 4.33. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu	68

Tablo 4.34. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutunda Annenin Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler	69
Tablo 4.35. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu İçin Annenin Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu	70
Tablo 4.36. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları	70
Tablo 4.37. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanında Annenin Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler	71
Tablo 4.38. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanında Annenin Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu	71
Tablo 4.39. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları	72
Tablo 4.40. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu	72
Tablo 4.41. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutunda Annenin Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler	73
Tablo 4.42. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu İçin Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu	74
Tablo 4.43. Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları	74
Tablo 4.44. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tamhane Tablosu	75
Tablo 4.45. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutunda Annenin Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler	75
Tablo 4.46. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu İçin Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu	76
Tablo 4.47. Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları	76
Tablo 4.48. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu	77
Tablo 4.49. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanında Annenin Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler	78
Tablo 4.50. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puan İçin Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu	78
Tablo 4.51. Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları	79

Tablo 4.52. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutunda Babanın Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler	80
Tablo 4.53. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu İçin Babanın Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu	80
Tablo 4.54. Babanın Yaşı Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları	81
Tablo 4.55. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutunda Babanın Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler	81
Tablo 4.56. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu İçin Babanın Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu	82
Tablo 4.57. Babanın Yaşı Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları	82
Tablo 4.58. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanda Babanın Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler	83
Tablo 4.59. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puan İçin Babanın Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu	83
Tablo 4.60. Babanın Yaşı Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	84
Tablo 4.61. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutunda Babanın Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler.....	85
Tablo 4.62. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu İçin Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu.....	85
Tablo 4.63. Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	86
Tablo 4.64. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu	86
Tablo 4.65. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutunda Babanın Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler.....	87
Tablo 4.66. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu İçin Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu	88
Tablo 4.67. Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	88
Tablo 4.68. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu	89
Tablo 4.69. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanda Babanın Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler.....	90

Tablo 4.70. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puan İçin Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu.....	90
Tablo 4.71. Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları	90
Tablo 4.72. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu.....	91
Tablo 4.73. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanların Anne Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	92
Tablo 4.74. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Yakınlık Alt Boyutundan Alınan Puanların Anne Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	93
Tablo 4.75. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Toplam Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları.....	93
Tablo 4.76. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanların Ailenin Gelir Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları.....	94
Tablo 4.77. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanların Ailenin Gelir Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları.....	95
Tablo 4.78. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanların Ailenin Gelir Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları.....	95
Tablo 4.79. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanların Sahip Olunan Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	96
Tablo 4.80. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanların Sahip Olunan Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	97
Tablo 4.81. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanların Sahip Olunan Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları.....	97

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini yaşadığı yer olması nedeniyle gelişiminde birinci derecede önemlidir. Bireyler çocukluk dönemlerinde zamanlarının çoğunu aile fertlerinin bakım ve desteğine bağımlı olarak geçirmektedir. Aile ortamı çocuğun en yoğun etkileşimde bulunduğu yerdir (Ersoy, 1997).

Aile bireylerinden öğrenilenler, yaşamın ilk yıllarında atılan sağlam temeller ve kurulan güvenli iliksiler önemini yaşam boyu korumaktadır. Çocuğun bilisel gelişiminden cinsel gelişimine kadar tüm alanlar açısından tam ve sağlıklı bir birey olmasında ailenin etkisi inkâr edilemez. Aile içi ilişkilerin olumlu olması, anne - babaların tutumları, özellikle temel güven duygusu açısından anne ile iliksileri ve diğer aile bireylerinin özellikleri çocuğun psikolojik gelişimi için çok önem taşımaktadır. Anne – babaların çocuklarıyla ilişkileri dünyayı ya güvenli ve yaşamaya değer ya da korkulacak, güvensiz bir yer olarak algılamalarına neden olmaktadır (Yörükoğlu, 2000).

Doğumdan hemen sonra bebeğin ilk etkileşimde bulunduğu kişi annesidir. Doğumla başlayan bu etkileşim sonraki dönemlerde de devam eder. Açlık, uyku, temizlik ve korunma gibi ihtiyaçları anne tarafından karşılanmakta, annenin bebek için önemi sadece fizyolojik ihtiyaçlarını karşılaması ile sınırlanmamaktadır. Doğduğu andan itibaren sıcaklık ve sevgiyi hissetmek isteyen bebek ilk yakınlaşmasını da anneye yaşar (Çağdaş, 2003).

Hayatın ilk yıllarında bebeğin psikososyal görevi güvenmeyi öğrenmektir. Anne ile ilişkiden doğan güven duygusu ileride kurulacak ilişkilerin de temelini oluşturmaktadır (Yavuzer, 2004).

Bebeğin anne/baba ile güvenli bir bağlanma yapması onun sosyal ve duygusal gelişiminin temel taşlarından biridir. Bağlanma ilk birkaç ayda gelişmeye başlayarak

dokuzuncu ayda kuvvetle gelişmiş olur. Anne/baba ile oluşacak güvenli ve sevgi dolu bir bağ onun benlik saygısı, arkadaş ilişkileri, problem çözme yeteneği ve benlik kontrolüne önemli katkıda bulunur (Hortaçsu, 2003).

Ana baba-çocuk ilişkisinin diğer bir önemli yönü yetki (otorite)- özerklik ikilemidir. Ana babaların hem eğitici-yol gösterici rolü hem de güç konumu nedeniyle çocukların ana babaların isteklerine uymaları beklenir. Çocuk genellikle ana babanın isteklerini yerine getirir, ancak çocuk büyüyüp özerklik kazanmaya başladıkça, bazı konu ve durumlarda ana babanın isteklerine uymamaya ve karşı çıkmaya başlar. Her ne kadar ana babanın isteklerini hiçe sayma gelecekteki davranış sorunlarının belirtisi olarak görülse de, düşük düzeydeki uymama davranışları özellikle Batı dünyasında çocuğun özerkliğine sahip çıkma ve özerkliğini toplumca kabul edilebilir biçimde belirtme çabaları olarak da görülebilir (Hortaçsu, 2003).

Aile içinde çıkan sorunların halledilmesi önemli bir aile işlevidir. “ Problem çözme ” denen bu olgu ailenin sağlıklı olup olmadığını gösteren işlevlerden biridir. Sorunların giderilmesi ancak aile içi iletişimle olmaktadır. İletişimdeki aksaklıklar ailenin tüm işlevlerinin yerine getirmesine engel olmaktadır. Aile üyelerinin birbirlerine sıcak duygusal tepki verebilmesi, içtenlikle ilgi gösterebilmesi ve sorunların aile sağlığına zarar vermeden çözümlenmesi ancak olumlu bir iletişim ağının kurulmasıyla mümkün olmaktadır. Bireylerine yaşları ve yetenekleri çerçevesinde sorumlulukların verilmesi aile hayatının sağlamlığı için önemlidir (Duyan, 2000).

Anne – baba – çocuk ilişkisini anlamaya yönelik yapılan çalışmalar genellikle bebeklik ve ilk çocukluk dönemlerine yoğunlaşmıştır (Akgün, Yeşilyaprak, 2010). Ülkemizde anne – baba tutumlarına yönelik araştırmalar yapılmaktadır. Fakat doğrudan anne – baba ve çocukla ilişkisi konusunda sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır (Kırcaali, 2005, Akgün, Yeşilyaprak, 2010). Ülkemizde ebeveyn tutumlarını ölçmeye yönelik ölçeklerin kullanıldığı fakat karşılıklı ilişkileri belirlemeye yönelik ölçeklerin yeterli sayıda bulunmadığı görülmektedir (Öner, 2010).

İnsan hayatının şekillenmesinde en önemli yıllar olarak görülen bebeklik ve erken çocukluk dönemlerinde ailenin önemini ve katkısının önemli olduğu görülmektedir.

Bu dönemde çocuğun en yakın sosyal çevresi olan aile ile olan ilişkileri tüm gelişim alanları açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle erken çocukluk döneminde anne – baba – çocuk ilişkisinin boyutlarını belirlemek, çeşitli değişkenler açısından değerlendirmek, ilişki sorunlarını belirlemek önemlidir. Bu araştırmada, okul öncesi çocukları ve ebeveynleri arasındaki ilişkinin hangi boyutlarda olduğunun belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla, R.C.Pianta (1992) tarafından geliştirilen Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılarak Türkçeye uyarlanması amaçlanmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı R.C.Pianta (1992) tarafından, anne – baba – çocuk ilişkisini anlamak amacıyla geliştirilen “Child – Parent Relationship Scale” - “Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği” nin Türkçe dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılarak, ölçeğin Türkçeye uyarlanması ve okul öncesi kurumlarına devam eden 5 – 6 yaş çocuklar ve anneleri ile olan ilişkilerini bazı değişkenler açısından incelenmesidir.

Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Türkçesi dilsel eşdeğerliğe sahip midir?
2. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Türk çocukları için geçerli midir?
3. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Türk çocukları için güvenilir midir?
4. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan ölçek alt boyut ve toplam puanlar çocuğun cinsiyeti, yaşı, devam ettiği okulun türü, kardeş sayısı; anne – babanın yaşı, öğrenim durumu, çalışma durumu, gelir durumu değişkenlerine göre farklılaşıyor mu?

1.3. Önem

Ülkemizde anne – baba – çocuk ilişkisini değerlendirmeye yönelik kullanılan ölçeklerin sayısı sınırlıdır. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin, anne – baba – çocuk ilişkisini belirleme ve değerlendirme açısından önemli bir ölçek olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde genellikle ebeveyn tutumlarını belirlemeye yönelik ölçekler bulunması, karşılıklı ilişkiye yönelik davranışları tanımlayan bir ölçek bulunmaması ve bu ölçeğin alanda kullanılabilir olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anne – çocuk, baba – çocuk ilişkilerini ölçmede ek bir ölçek olması açısından yararlı olduğu düşünülmektedir.

Ölçeğin uygulamasının kolay olması ve uygulama için özel bir eğitim gerektirmemesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmadan elde edilen bulgular;

- Zaman açısından, 2010 – 2011 eğitim – öğretim yılı bahar dönemi ile sınırlıdır.
- Örneklem açısından İstanbul ilinin, Anadolu Yakasının, Kadıköy, Ataşehir ve Maltepe ilçeleri ile sınırlıdır.
- Örneklem açısından 5 – 6 yaş çocuklar ile sınırlıdır.
- Ölçülen ebeveyn – çocuk ilişkisi, yakınlık ve çatışma boyutları ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Araştırmanın temel sayıtları şunlardır:

1. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formunun anneler tarafından samimi ve doğru cevaplar vererek doldurulduğu,
2. Çalışmanın örnekleminin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

İletişim: Aile üyelerinin karşılıklı olarak birbirlerinin düşüncelerini ve duygularını anlamalarını sağlar; işbirliği, yardımlaşma ve paylaşma davranışlarına yol açar; çocukların gelişmesi için uygun bir ortamın gelişmesine neden olur. İyi bir iletişimin

gerçekleştirdiği aile ortamında çocuklar daha özerk ve bağımsız bir kişilik geliştirirler; düşünme,düşüncelerini ve duygularını açıklama özgürlüğü ve alışkanlığı kazanırlar. (Dönmezer, 2001)

Çatışma: Söz, iddia veya davranışı birbirini tutmamak, birbirini çelmek, mütenakız olmak; karşılıklı vuruşmak; kavga etmek, şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2006). Psikolojide çatışma kavramı genellikle bireyin ihtiyaçlarını karşılamada karşılaştığı bir engelleme durumu olarak ifade edilmektedir (Kavalcı, 2001). Yavuzer (2003) çatışmayı, insan ilişkilerinde bireylerin karşılıklı olarak birbirlerinin ihtiyaçlarına müdahale etmesi durumunda ya da değerleri uyuşmadığı zaman ortaya çıkan uyuşmazlık, zıtlasma, kavga ve sürtüşme olarak ifade etmektedir.

Yakınlık (Olumlu İlişki): Kişiler arasındaki ilişkinin sıcak, yakın ve olumlu ilişkiler olmasıdır. Karşılıklı tarafların birbirini anladığı, açık bir iletişim ortamının sağlanabildiği ilişkiler olumlu ilişkilerdir (Zhang, 2010).

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Aile ve Ailenin Önemi

Aile, toplumun en küçük birimi ve temel taşlarından biridir (Oktay, 2002). Kavram olarak geniş bir yelpazeye sahip olan ailenin farklı tanımları vardır. Üyeleri arasındaki ilişkiler ve etkileşim yönünden sosyal bir grup; sosyal ve ekonomik yönden bir birlik; sosyal yaşamın temel göstergelerinden biri olarak bir örgüt; üyelerinin ihtiyaçlarının karşılanması ve yürütülmesinde sistematik kuralları bulunan sosyal bir kurum olarak tanımlanabilmektedir (Çakıcı, 2006).

Aile 1968 yılında Birleşmiş Milletlerde kabul edilen şekliyle “kan, yasa ve evlilik yoluyla birbirlerine belirli derecelerde akrabalıklar edinen hane halkı üyelerinden meydana gelir” şeklinde tanımlanmaktadır (Ömeroğlu, 1994).

Türk toplumunda aile, evlilik bağıyla başlayan, akrabalık ve sosyal bağlarla birbirlerine bağlanan, çeşitli rollere sahip, birbirlerini etkileyen, çoğunlukla aynı evde yaşayan fertlerden oluşan, üyelerinin cinsel, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan, yaşanılan topluma uyumu sağlayan, toplumun temel bir birimi olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 2001).

Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Kurulu’nda kabul edilen çocuk hakları bildirisinde; çocuğun gelişmesi için gerekli hayat şartlarının sağlanması sorumluluğunun, sahip oldukları imkanlar çerçevesinde, öncelikle çocuğun anne – babasına düştüğü belirtilmektedir (UNICEF, 1990).

2.2. Aile – Çocuk İlişkileri

Aile, bebeğin doğumundan itibaren ilk etkileşimde bulunduğu kişileri içermesi ve ilk kritik gelişim aşamalarının bu kurum içerisinde yer alması nedeniyle oldukça önemli bir aracı rol oynamaktadır (Le Compte, Le Compte ve Özer, 1978). Ailenin en önemli görevi çocuğun doğumundan itibaren gelişimin ve eğitimini desteklemektir (Ömeroğlu, 1994).

Son yıllarda, ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki, ebeveynlerden çocuğa doğru olan tek taraflı bir etkilenmeden çok, çocuğun ve ebeveynin karşılıklı olarak birbirini etkilediği iki yönlü etkileşimli bir süreç çerçevesinde değerlendirilmektedir. Fakat özellikle, ebeveynlerin, çocuklarının yaşı küçük olduğunda, çocuklarının günlük yaşamlarını kontrol ettikleri ve daha olgun kişiliklere ve yapılanmış düşünce ve eylem örüntülerine sahip oldukları ve çocukluk döneminin ise hızlı öğrenme ve esneklik dönemi olduğu gerçeği göz önünde bulundurulursa, ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkilerinin daha fazla olması doğaldır (Maccoby, 2002).

Çocuğun bilişsel gelişiminden cinsel gelişimine kadar tüm alanlar açısından tam ve sağlıklı bir birey olmasında ailenin etkisi inkar edilemez. Aile içi ilişkilerin olumlu olması, anne - babaların tutumları, özellikle temel güven duygusu açısından anne ile ilişkileri ve diğer aile bireylerinin özellikleri çocuğun psikolojik gelişimi için çok önem taşımaktadır. Anne – babaların çocuklarıyla ilişkileri dünyayı ya güvenli ve yaşamaya değer, ya da korkulacak, güvensiz bir yer olarak algılamalarına neden olmaktadır (Yörükoğlu, 2000).

Toplum yaşamına uymasına yardımcı olacak ilk davranış örnekleri ailede kazanır. Bu açıdan aile, hayatın ilk yıllarında çocuğun bakımı ve eğitiminden sorumlu başlıca kurumdur (Oktay, 2002).

2.3. Aile İlişkilerini Açıklayan Kuram ve Teorilere Genel Bir Bakış

Ebeveyn – çocuk ilişkilerini incelemek için öncelikle, alana önemli katkıları bulunmuş olan Freud'un psikoseksüel gelişim ve Erikson'un psikososyal gelişim teorilerinden bahsetmek gerekmektedir.

2.3.1. Freud ve Erikson'un Teorileri

Gelişimde etkisi olan birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden en önemlilerinden biri de bireyin anne babasıyla olan ilişkileridir (Yeşilyaprak, 2005). Freud ve Erikson'un teorilerini incelediğimizde, kritik dönemlerde ebeveynlerin önemli rolü olduğunu görmekteyiz. Aşağıda Tablo 1. ve Tablo 2. 'de Freud ve Erikson'un kuramlardaki dönemler ve bu dönemlerde önemli olan ilişkiler verilmiştir.

Tablo 1. Freud'un Psikoseksüel Gelişim Basamakları (Artan, Bayhan, 2004)

Gelişim Basamağı	Ortaya Çıkan Yapı	Yaklaşık Yaş Aralığı	Erojen Bölge ve Zevk	En Belirgin Gerilim Durumu
Oral	İd	0 – 1 Yaş	Ağız / Göğüs	Sütten kesilme
Anal	Ego	1 – 3 Yaş	Anüs / Dışkı	Tuvalet eğitimi
Fallik	Süperego	3 – 6 Yaş	Genital Organlar / Karşıt Cinsteki Ebeveyn	Ödipal çatışma
Latans	Kişilikte Denge	6 – 11 Yaş	Hiçbiri	Hiçbiri
Genital	Kişiliğin Yeniden Birleşmesi	11 – 18 Yaş	Genital Organlar / Karşıt Cins	Topluma karşı içgüdü

Freud, kişilik gelişimini 5 dönemle açıklamış ve her dönem için belli bir kritik gelişimden bahsetmiştir. Dönemlerdeki ihtiyaçların karşılanmaması durumunda, o döneme aşırı bağımlılık gerçekleşmekte ve bir sonraki kişilik gelişimini engellemektedir (Senemoğlu, 2005).

Freud'un teorisinde, çocuğun gelişimi için hem annenin hem de babanın eşsiz olarak önemli olduğu vurgusu vardır. Bununla birlikte annenin önemine yapılan vurgu daha fazladır. Freud'a göre, anne-bebek ilişkisi prototiptir ve ilerideki ilişkilerin temelini oluşturur (Miller, 1983; Hoffman, Paris, Hall ve Schell, 1988, Akt. Öz, 2008).

Tablo 2. Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri (Yeşilyaprak, 2005)

Dönemler	Karmaşalar	Temel Sosyal Öğe	Yapılabilecek Yardımlar
1. Bebeklik (0 – 1 Yaş)	Temel Güvene karşı Güvensizlik	Anne – Baba ya da onların yerine geçen kişiler	Çocuğun bakımı ve sevgi gereksinimlerini sürekli ve tutarlı biçimde doyumak.
2. İlk Çocukluk (1 – 3 Yaş)	Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç	Anne – Baba ya da onların yerine geçen kişiler	Başarabileceği hedefler oluşturmak, girişimlerini desteklemek.
3. Okul Öncesi Dönem (3 – 6 Yaş)	Girişkenliğe Karşı Suçluluk	Anne – Baba ve okul öncesi öğretmenleri	Seçim yapabilmesine yönelik alternatifler önermek, eleştirmemek, cezalandırmamak.
4. İlk Öğretim Dönemi (6 – 12 Yaş)	Başarılı Olmaya Karşı Yetersizlik	Anne – Baba ve öğretmenler	Başarılarını desteklemek, kıyaslama yapmamak.
5. Ergenlik (12 – 18 Yaş)	Kimlik Edinmeye Karşı Kimlik Karmaşası	Aile, okul, akranlar	Olası toplumsal rolleri araştırmasına fırsat vermek. Başarılı rol modeller göstermek.
6. Genç Yetişkinlik (20 – 40 Yaş)	Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Öğretmen, yakın arkadaş, eş	Başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri yönünde gençleri cesaretlendirmek.
7. Yetişkinlik (40 – 65 Yaş)	Üretkenliğe Karşı Durgunluk	Aile, arkadaş, iş dünyası	Gençleri yaratıcı ve üretken bireylerin yaşam öyküleri konusunda bilgilendirmek.
8. Yaşlılık (65 yaş ve üstü)	Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk	Geçmiş sosyal deneyimler, aile, arkadaşlar.	Daha önceki gelişim dönemlerinden itibaren bireyler, yapmış oldukları seçimlerini yaşlılık dönemleri açısından değerlendirmeye çalışmalıdırlar.

Erikson'da Freud gibi gelişimde kritik dönemler olduğuna inanmakta ve insan yaşamını 8 kritik dönemle açıklamaktadır. Erikson, her dönemi gelişim için fırsatlar sağlayan bir krizle veya psikososyal problemle niteler (Selçuk, 2007). Bir dönemdeki krizin başarılı olarak atlatılması, gelecek olan dönem için sağlıklı temeller oluşturmaktadır. Erikson'un kuramında, bir dönemdeki kriz tam olarak çözülemediğinde birey, Freud'un kuramında olduğu gibi o evreye takılıp kalmaz. Ancak, yaşamın ilerleyen dönemlerinde bu kriz, çözümleninceye kadar devam eder ve problem yaratır. (Senemoğlu, 2005).

Erikson'un kuramında da, özellikle okul öncesi dönemde, ebeveynlerin rolü oldukça önem kazanmaktadır. Her bir evrede çocuk bir yandan giderek genişleyen bir sosyal dünyaya sahip olurken bir yandan da bazı psikososyal işlevleri kazanmaya başlar. Bu davranışları kazanması ve bir sonraki evreye başarılı ya da başarısız olarak geçmesinde ailenin önemi büyüktür (Öz, 2008).

2.3.2. Ebeveyn – Çocuk İlişisini İnceleyen Diğer Teoriler

Ebeveyn – çocuk ilişkisini konu alan diğer çağdaş teoriler, etolojik teori, sosyal öğrenme teorisi, bilişsel teoriler, ekolojik sistemler teorisi, davranışsal genetik teorisi ve bağlanma teorisidir.

2.3.2.1. Etolojik Teori

Charles Darwin'in Evrim Teorisi'nin bir uzantısı olarak ortaya çıkan Sosyal Darwinizm'in baskın bir teori haline gelmesiyle 1860'lı yıllarda evliliğin ve ailenin sosyal evrimi ele alınmaya başlanmıştır. Bu dönemde aile yaşamının kaynağını ve ilkel formlarını içeren temel sorulara yanıt aranmıştır (Öz, 2008).

Etolojik teori, Darwin kökenli hayvan davranışları araştırmalarından ortaya çıkmış ve ilk olarak Lorenz ve Tinbergen tarafından insan davranışlarına aktarılmıştır (Holden, 1997).

2.3.2.2. Davranışsal Genetik Teori

Aile ilişkilerini açıklayan bir diğer teori Davranışsal Genetik Teoridir. Temel amacı genetik etkilerin insan davranışı üzerindeki etkilerini incelemektir. Rowe'un (2002) aktardığına göre, Losoya, Callor, Rowe ve Goldsmith, 1997'de yaptıkları çalışmalarında, bu etkiyi ebeveyn davranışı ile bağlantılı olarak incelemişlerdir. Çalışmalarında kişiliğin "beş büyük" boyutu dışı dönüklük, uzlaşılabilirlik, sorumluluk, nörotisizm ve deneyime açıklık ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Sonuçta, her bir kişilik özelliğinin pozitif tarafı ile ebeveynsel destek arasında ilişki bulmuşlardır. (Akt. Öz, 2008).

2.3.2.3. Sosyal Öğrenme Teorisi

Temeli öğrenme teorisine dayanan bir diğer teori de Sosyal Öğrenme Teorisidir. İnsanların diğer insanları gözleyerek öğrenebileceğine ilişkin ilk açıklamalar Plato ve Aristo'ya kadar gitmektedir. Gözlem yoluyla öğrenmeyi açıklamaya çalışan ilk kişi Thorndike'tır (Hergenhahn, 1988, Akt. Senemoğlu, 2005). Ancak Thorndike yaptığı çalışmalarını doğrulayamamıştır. Aynı teori üzerinde Miller ve Dollard'da çalışmışlardır. Miller ve Dollard'a göre taklit yoluyla öğrenme, araçsal koşullanmanın özel bir halidir ve öğrenme kuramı çerçevesinde objektif olarak açıklanabilir. Taklit edilen davranışlar da, diğer davranışlar gibi pekiştirildiğinde güçlenirler. (Senemoğlu, 2005).

Günümüzde ise sosyal öğrenme denildiği zaman akla gelen ilk isim Albert Bandura'dır (Yeşilyaprak, 2005). Bandura, insan öğrenmesinin sosyal bir ortamda olduğu ve çocukların başkalarının davranışlarını gözlemleyerek de öğrenilebileceği savunur (Cüceloğlu, 2007).

Temel değer ve kişisel alışkanlıklarımızın çoğunu öncelikle ebeveynlerimizin davranışlarını daha sonra da arkadaşlarımızın ve çevremizdekilerin davranışlarını gözlemleyerek ediniriz. Çocukların gelecekteki yaşamlarında edinecekleri değerler, yaşam tarzları ve hatta giydikleri kıyafetler bile ebeveynlerinkileri yansıtır. Sosyal

Öğrenme Teorisi bu durumun nasıl ve neden olduğuna ilişkin bir temel sağlar (Öz, 2008).

Bandura sosyal öğrenme kuramının temel kavramlarından biri olan "Öz-yeterlik" (self efficacy) kavramından söz etmiştir. Özyeterlilik kişinin kendini bilmesi olarak tanımlanabilir (Yeşilyaprak, 2005). Bandura'ya göre, kişiler, kendilerini aştığına inandıkları aktivitelerden kaçma ve yapabileceklerini arama eğilimindedir. Bu değerlendirmeler, bir aktivitede yer alıp almayacaklarını, onun için ne kadar çaba harcayacaklarını etkiler. Belirgin bir durumda öz yeterliği tayin eden değerlendirmelerin dört çeşit bilgiye dayandığını söylemiştir. Bunlar kişinin,

1. Geçmişteki başarı veya başarısızlıkları,
2. Benzer durumlarda başkalarını gözlemiş olması,
3. Başarılı olacağı konusunda başkalarının telkinleri,
4. O andaki fizyolojik durumudur.

Bandura'nın teorisinde ebeveynlerin çocuğun yetişmesi üzerindeki rolü gerek çocuğa karşı davranışlarıyla gerekse bizzat kendisinin model oluşturmasıyla ve çocuğun öz yeterliliğini geliştirmesindeki rolü nedeniyle oldukça etkili gözükmektedir (Holden, 1997).

2.3.2.4. Bilişsel Teori

Bilişsel gelişim, bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan, aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişmedir (Senemoğlu, 2005) . Bilişsel teoriler, kişilik ve sosyal gelişim üzerinde varsayımları olan zihinsel gelişimin süreçlerini araştırır (Martin ve Colbert, 1997, Akt. Öz, 2008). Bu alanda, çocukların bilgiyi nasıl elde ettikleri konusunda önemli katkılar sağlayan Piaget ve Vygotsky'den bahsetmek gerekmektedir.

Piaget bilişsel gelişimi, biyolojik ilkelerle açıklamıştır. Piaget'e göre gelişim, kalıtım ve çevrenin etkileşiminin bir sonucudur (Akman, Balat, Güler, 2010). Piaget'e göre çocuk, çevrenin önemli özelliklerini anlayışına göre çevreye tepki veren, meraklı ve aktif bir kâşiftir (Martin ve Colbert, 1997). Aynı zamanda bazı bilişsel gelişimler sosyal geçişle olur. Toplum, kültürün bu konudaki bilgisinin paylaşımıyla olur ve bu paylaşım arkadaşlar, anne – baba ve çocuk arasında olabilir (Yeşilyaprak, 2005). Ebeveynlik bu

açından önemlidir. Ebeveynlerin, çocukların olayları nasıl algıladıklarını ve tepki verdiklerini bilmeleri gerekmektedir (Martin ve Colbert, 1997).

Bilişsel teoride diğer önemli isim Vygotsky'dir. Lev Vygotsky, çocuğun sosyal çevresinin bilişsel gelişiminde önemli bir rolü olduğunu ileri sürmüştür (Senemoğlu, 2005). Vygotsky'nin en önemli katkılarından biri gelişimin ve öğrenmenin sosyo – kültürel yönünü vurgulamasıdır. Ona göre, tüm öğrenmelerin kaynağı toplumsal çevredir (Selçuk, 2007).

Vygotsky'ye göre öğrenme proximal zone (yakınsak gelişim alanı)'da gerçekleşmektedir (Selçuk, 2007). Yakınsak gelişim alanı, çocuğun bağımsız olarak problem çözme olarak belirlenen gerçek gelişim düzeyi ile yetişkin rehberliğinde ya da akranlarıyla işbirliği yaparak problem çözme olarak belirlenen gizil gelişim düzeyi arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır (Akman, Balat, Güler, 2010). Yakınsak gelişim alanı, bir kişinin yardımsız ve yardımla yapabilecekleri arasındaki mesafedir (Akman, Balat, Güler, 2010). Öğrenme, bu yakınsak alanda çevredekilerin yardımıyla gerçekleşmektedir (Selçuk, 2007). Vygotsky'ye göre, yakınsak gelişim alanında ebeveynlerin oynadığı rol çok önemlidir. Vygotsky, sosyal etkileşimlerin gelişim için birincil alanı sağladıklarına inanmıştır (Holden, 1997).

2.3.2.5. Çevrecilik Teorisi

John Watson, B. F. Skinner ve Albert Bandura gibi teorisyenlerin çevrecilik yaklaşımının gelişimine önemli katkıları olmuştur. Çevreciler öğrenme ve davranışları çocuğun çevresinin şekillendirdiğine inanırlar. İnsan davranışı, gelişim ve öğrenme; çevreye karşı reaksiyonlar olarak düşünülür. Bu yaklaşıma göre küçük çocuklar etraflarındakilere tepki göstererek gelişirler ve yeni bilgiler edinirler. (Akt, Öz, 2008)

2.3.2.6. Bağlanma Teorisi

Bağlanma kuramı, insanların kendileri için önemli olan diğer kişilerle güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini açıklayan bir yaklaşımdır (Kavlak, Şirin, 2009).

Anne – çocuk, bakıcı – çocuk arasında olan bağlanma ilişkisine yönelik birçok teori geliştirilmiştir. Bu teorilerden bazıları şunlardır:

2.3.2.6.1. Psikoanalitik Teori (Freud’un Teorisi): Freud’a göre bebek erken dönemde annesiyle duygusal bir bağ kurar. Bu bağ, yaşamının sonraki evrelerindeki tüm ilişkilerinin oluşmasına temel teşkil eden bir bağlanmadır (Artan, Bayhan, 2004). Bebek annesine bağlanır, çünkü anne onu doyurur. Fakat bu teori örneğin “bebeklerin neden başka insanları çok ilginç buldukları” sorusunu cevaplayamamaktadır (Fonagy, 2001).

2.3.2.6.2. Harlow’un teorisi: Bu teoride, anne – bebek arasındaki ilişkide beslenmenin önemli olduğu fakat bağlılığın beslenmeye dayandırılmayacağı savunulur (Artan, Bayhan, 2004). Harlow, bağlanmanın dokunma huzuru ihtiyacından meydana geldiğini iddia etmektedir. Yetişkinlerin sürekli yakın temasta oldukları bebeklerin diğerlerinden iyi oldukları görülmesine rağmen bunun bağlanmanın esası olup olmadığı açık değildir (Cassidy, 1999).

2.3.2.6.3. Lorenz’in teorisi: Basımlama, bazı kuşların yumurtadan ilk çıktığı anda çevresinde hareket eden ilk nesneye bağlanıp sürekli o nesneyi izlemelerine verilen isimdir. Konrad Lorenz ilk gözlemini kaz civcivleri üzerinde yapmıştır; civciv yumurtadan ilk çıktığında Lorenz yürümüş ve civciv onu izlemiştir. Daha sonra civcivin annesi onun yanına geldiği halde civciv Lorenz’i izlemeyi bırakmamıştır (Hoffman ve Ratner, 1973, Akt. Cüceloğlu, 1998). Civciv doğumdan 13-16 saat arasındaki üç saatlik bir zaman süresi içinde hareket eden nesneye bırakılırsa basımlama en iyi şekilde gerçekleşir. Bu devre geçtikten sonra basımlama geçen zamana oranlı olarak gittikçe zorlaşır. Bu devreye “kritik dönem” adı verilir (Hess, 1972, Akt. Cüceloğlu, 1998).

2.3.2.6.4. Bowlby'nin teorisi: Bağlanma teorisi, kökenini hem neopsikanalitik teoriden hem de etolojiden alır. Teori, bakımveren ve çocuk arasındaki duygusal bağın kurulması, devamının sağlanması ve sonuçlarına işaret etme amacıyla kurulmuştur (Holden, 1997). Bowlby'nin teorisi bugün en baskın bağlanma teorisidir (Cassidy, 1999).

Bağlanma teorisinin gelişimi ve ayrıntıları bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak verilmiştir.

2.3.3. Bağlanma Kuramı

2.3.3.1. Bağlanmanın Tanımı

Bağlanma teorisi, bakım veren ile çocuk arasındaki bilişsel, duygusal ve davranışsal ilişkiyi açıklamaktadır. Bağlanma, bir bireyden bir başka bireye olan duygusal bir bağıdır. (Giddens, 1999, Akt. Öz)

Bağlanma, “belli bir figüre karşı özellikle stresli durumlarda yakınlık arama ve sürdürme eğilimi tarafından nitelendirilmiş sürekli duygusal bağ” olarak tanımlanmıştır (Bowlby, 2003).

Bağlanma “çocuk ve annesi arasındaki sürekli bir bağ”, bağlanma davranışı ise, “sonraki ilişki yaşantılarına arabuluculuk edecek biçimlenmiş bir bağ” olarak tanımlanmıştır (Ainsworth 1978, Akt. Seven, 2006).

Gander ve Gardiner (2001) bağlanmayı, yeni doğanlar ile ebeveyn arasında gitgide artan, eşgüdümlü, karşılıklı ve destekleyici bir etkileşimin kurulması olarak tanımlamışlardır.

Bağlanma kuramı John Bowlby sayesinde tanınmıştır. Bowlby, psikanaliz, etoloji, deneysel psikoloji ve öğrenme kuramlarından yararlanarak, yetişkin – bebek bağlanmasına tanımlayıcı bir bakış açısı kazandırmıştır (Kart, 2002).

Bowlby bağlanma kuramı ile ilgili araştırmalarını ilk kez, Londra’da İngiliz Psikoanaliz Topluluğu’nda klasik kabul edilen “Çocuğun Annesine Bağının Doğası”(1958), “Ayrılma Kaygısı”(1959), ve “Bebeklik ve Erken Çocuklukta Keder ve Matem”(1960) adlı üç makalede sunmuştur (Bretherton, 2000).

Bağlanma kuramı, John Bowlby ve Mary Ainsworth’un ortaklaşa çalışmalarının bir sonucu olarak gelişmiştir. Bowlby çalışmalarına 1950’li yıllarda başlamış, “bağlanma”

terimini iki kişi arasındaki güçlü bir bağ olarak tanımlamıştır. John Bowlby bağlanma kuramının temelini oluşturmuş, Mary Aisworth ise Bowlby'nin görüşlerini deneme yoluyla test etmiş ve teorisinin genişlemesine yardımcı olmuştur (Bretherton, 2000).

Bowlby (1988) bağlanmanın dört özelliği olduğuna inanmaktadır:

1. Yakınlığın sürdürülmesi - Bağlandığı insanlara yakın olma arzusu,
2. Güvenli barınak - Tehlike ve korku durumunda rahatlık ve güvenlik için bağlanma figürüne dönme,
3. Güven esası - Çocuğun çevreyi keşfedebilmesi için bağlanma figürünün güven dolu hareketleri,
4. Ayrılık acısı - Bağlanma figürünün yokluğunda endişe oluşması durumu.

Bowlby'e göre bağlanmanın çocuk açısından yaşamsal bir değeri vardır. Hayvanlarla yaptığı gözlemlerden anneye yapışmanın veya takip etmenin bebeğin yaşama şansını arttırdığı sonucuna varan Bowlby, insanlarda bağlanmanın bunun ötesinde bir işleve sahip olduğunu vurgular. İnsan hayatı için bağlanmanın üç temel işlevi vardır. Bunlar;

1. Dünyayı keşfederken geri dönülebilecek güvenli bir liman olma,
2. Fiziksel gereksinimleri karşılama,
3. Hayata dair bir güvenlik duygusu geliştirebilme şansıdır (Hortaçsu, 2003).

Bağlılık kuramı bağlamında yürütölen araştırmalar kuramın sayılıları doğrultusunda çeşitli konulara yoğunlaşmıştır. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

1) Yaşamın başında kurulan bağlılık ilişkisi bütün insanlar için geçerlidir, yaşamsal işlevi vardır, anne ve bebekler bu ilişkinin gelişmesini kolaylaştıran eğilimlere sahiptirler.

2) Bağlılık ilişkisi dünyanın her tarafında vardır, ancak ilişki içinde yaşanılan fiziksel ve sosyal çevreye göre farklı özellikler gösterebilir.

3) Bağlılık kişilerin değil ilişkinin bir özelliğidir, başka bir deyişle birey değil, ilişki düzeyinde bir kavramdır.

4) Bağlılık ilişkisinin sona ermesi olumsuz sonuçlar doğurur.

5) Kişilerin birden çok bağıllık ilişkisi olabilir, ancak birincil ve diğer ilişkiler arasında niteliksel farklılıklar vardır.

6) İlk bağıllık ilişkisi insanın ilişkilerle ilgili içsel ilişki modelini oluşturur, bu model kişinin sonraki ilişkilerini yönlendirir (Bowlby, 1969; Bretherton, 2000; Rutter, 1979, Akt, Hortaçsu, 2003).

2.3.3.2. Bağıllık Türleri

Bağıllık türleri Ainsworth'ün ikinci dünya savaşı nedeniyle annelerinden çok küçük yaşlarda ayrılmış çocuklarla yaptığı çalışmaya dayanmaktadır (Seven, 2006). Ainsworth, bu çocuklara bazı testler uygulamış ve gözlemler yapmıştır. Bu uygulamalar sonucunda, anne – çocuk ilişkisiyle çocuk kişiliği arasında bir etkileşim olduğu ve bebeklerin sıklıkla anneleriyle etkileşim başlattıkları izlenimini edinmiştir (Hortaçsu, 2003).

Ainsworth ve arkadaşları (1978), “Yabancı durum” , “Yabancı oda” ya da “Yabancıya durumu” olarak bilinen deneysel bir gözlem yöntemi geliştirmişlerdir(Hortaçsu, 2003; Kavlak, Şirin, 2009; Seven, 2006). Ainsworth ve arkadaşları, sekiz aşamadan oluşan bu yöntem ile birkaç örneklem üzerinde ayrıntılı gözlemler yapmışlardır. Bu çocukların güvenli bir üs olarak annelerini kullanarak üç dakika yabancı birisiyle kalınca nasıl tepki verdiklerini ve stresle nasıl başa çıkabildiklerini araştırılmıştır (İlaslan, 2009). Bu gözlemler sonucunda üç değişik bağıllık türü saptamışlardır (Hortaçsu, 2003). Bu üç temel bağlanma türü, güvenli bağlanma, çelişik – güvensiz bağlanma, kaçınma güvensiz bağlanmadır.

Güvenli Bağlanma: Gözlem esnasında, bu bebekler anneleri odadayken, onları güven temeli olarak kullanarak çevreyi keşfetmişler, yabancı birinin varlığında kaygı duymuşlar ve ondan kaçmışlardır. Annelerinin kısa süreli odadan ayrılmasına üzölmüşler, ağlamışlardır. Anneleri odaya geri döndüğünde annelerine yakınlaşmışlar, fiziksel temas istemişler ve annelerinin kollarına sarılarak rahatladıktan sonra çevreyi keşfe devam etmişlerdir (Bretherton, 2000).

Güvenli bağlanan çocuklar annelerinin meydana çıkabilecek ihtiyaçlarını karşılayacağından emin oldukları için annelerini çevrelerini keşfetmede bir güven

merkezi olarak kullanmakta kendilerini özgür hissederler (Ainsworth,1978, Akt. Seven, 2006).

Güvenli bağlanan yetişkinler, güvenilir ve sürekli ilişkiye sahiptirler; iyi bir özsaygıya sahip olma eğilimleri vardır; duygularını rahat bir şekilde ifade ederler; sosyal destek ararlar (Simpson ve Rholes, 1998).

Çelişik-Güvensiz Bağlama: Kararsız bağlanan çocuklar güvenli bağlanmaya sahip olamadıkları için sürekli olarak annelerinin nerede olduklarıyla meşguldürler ve keşif yapamazlar. Bu bebekler laboratuvar ortamında anneleri odada iken oyuncaklarla hemen hemen hiç ilgilenmemişler, anneleri odadan ayrılınca çok üzölmüşlerdir (Waters, 2004), yüksek sesle ağlamışlardır (Bretherton, 2000). Anneleri geri döndüğünde bile çok kolay yatışmamışlar, iletişim kurma isteğinde olmalarına rağmen, çok sinirli görünmüşler, annelerine sarılmayı ve anneleri tarafından teselli edilmeyi reddetmişler, yalnızca sessiz kalmakla yetinmeyip annelerinden uzakta durmuşlardır (Fonagy, 1999; Akt. İlaslan, 2009; Waters, 2004.).

Çelişik-güvensiz bağlanan çocuklar, yabancılara karşı tedirgindirler; ebeveyn ayrıldığında büyük sıkıntıya girerler; ebeveynlerinin dönmesiyle bile rahat etmezler. Çelişik- güvensiz bağlanan yetişkinler diğerlerine yakınlaşmada isteksizlik hissederler, eşlerinin onları sevmeyeceğinden tedirginlik duyarlar; bir ilişkileri bittiğinde çölgına dönerler (Simpson ve Rholes, 1998).

Kaçınma-Güvensiz bağlanma: Bu bebekler, annelerinin varlığında odada oyuncaklarla oynamışlar, ancak; anneyi güvenli bir üs olarak kullanmamışlardır. Annelerinin odadan ayrılmasına çok az stres belirtisi göstermişler, anne geri döndüğünde; annelerini önemsememişler, anneleriyle etkileşimi reddedip uzaklaşmışlardır hatta oyuncaklara vurmuşlardır (Waters, 2004; Bretherton, 2000). Ainsworth bu durumun bir şeylerin ters gittiğinin işareti olduğuna inanmış ve ev gözlemleriyle bu durumun nedenini bulmaya çalışmıştır. Yapmış olduğu ev gözlemlerinde; bu bebeklerin annelerinin, özellikle yakın fiziksel temas göstermeyen anneler olduğunu, onların çocuklarının ihtiyaçlarına karşı genelde tutarsız, ağlamalarına karşı tepkisiz ve reddedici olduklarını görmüştür (İlaslan, 2009).

Kaçınma- güvensiz bağlanan çocuklar, ebeveynlerinden kaçınabilirler; ebeveynlerinden fazlaca rahatlık ve ilişki beklemezler; ebeveyn ve yabancı arasında bir tercih yapmazlar. Kaçınma-güvensiz bağlanan yetişkinler kişilik yapısı olarak sıkıntılar yaşarlar; ilişkilerinde çok az duygu gösterirler; diğerleriyle düşüncelerini ve duygularını paylaşamazlar (Simpson ve Rholes, 1998).

Orijinal Yabancı Durum ilk başta Main ve Solomon tarafından genişletilmiş, Ainsworth'un üç bağlanma stiline uymayan bir dördüncü tip olarak organize olamamış bağlanma stilini eklenmiştir (Akt, Keser, 2006, Seven, 2006). Organize olmamış bağlanmada, genellikle diğer üç tipin özellikleri görülür. Bunun dışında depresif, çekingen, kolayca rahatlatılmayan, endişeli, yabancılarının kötü davranışlarından kolayca incinen, motivasyon eksikliği olan kişilik özellikleri vardır (Ryan, 2004).

2.4. Çatışma Kavramı

Çatışmanın İngilizce karşılığı olan conflict kelimesi latince conflictus kelimesinden gelir ve anlamı; birbirine vurmak, karşı gelmektir (Pekkaya, 1994).

World Book Dictionary'e göre çatışma, bir çarpışma, mücadele, savaş, anlaşmazlık, tartışma veya kavgadır (Johnson & Johnson, 1995, Akt. Tapan, 2006).

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre çatışma; çatışmak işi, silahlı büyük kavga, arbede olarak tanımlanmaktadır. Çatışmak ise "Söz, iddia veya davranışı birbirini tutmamak, birbirini çelmek, mütenakız olmak; karşılıklı vuruşmak; kavga etmek" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2006).

Doob (1952) & Stagner (1967) çatışmayı rekabet ile eş anlamlı olarak almışlardır. Mack ve Synder (1957) çatışmayı ve rekabeti mücadelenin farklı bir şekli olarak ele almışlardır (Pekkaya, 1994).

Psikolojide çatışma kavramı genellikle bireyin ihtiyaçlarını karşılamada karşılaştığı bir engelleme durumu olarak ifade edilmektedir (Öztürk, 1989; Kavalcı, 2001). Ruh bilimciler değişik çatışma türleri tanımlamışlardır. Bunlar yavaşma-yavaşma,

uzaklaşma-uzaklaşma, yanaşma-uzaklaşma çatışmalarıdır (Öztürk, 1989; Kavalcı, 2001).

Yavuzer (2003) çatışmayı, insan ilişkilerinde bireylerin karşılıklı olarak birbirlerinin ihtiyaçlarına müdahale etmesi durumunda ya da değerleri uyuşmadığı zaman ortaya çıkan uyuşmazlık, zıtlaşma, kavga ve sürtüşme olarak ifade etmektedir.

Çatışmalar günlük hayatın normal bir parçasıdır. Ancak pek çok kişi tarafından çatışma, ayrılıklara, strese, sosyal kargaşaya ve şiddete sebep olduğu için olumsuz olarak görülmekte hatta bir ilişkinin iyi olduğunun en önemli işaretinin çatışma içermemesi olduğu düşünülmektedir (Johnson & Johnson, 1981; Akt. Kavalcı, 2001).

2.4.1. Çatışma Kavramının Kuramsal Temelleri

2.4.1.1. Freud'un Teorisi

Freud bireyin içsel çatışmaları ve yön değiştirme mekanizması üzerinde durmaktadır. Freud, kişinin fiziksel enerjisinin farklı etkinliklere yönelttiğini ifade etmiştir. Bu içsel enerji, uygun olan ortamlarda ortaya çıkabileceği gibi, uygun olmayan ortamlarda da ortaya çıkabilmektedir. Bu durum da çatışmaya neden olabilmektedir. Bunun yanında kişiliğin üç temel ögesi olan id, ego ve süperegö da bireyin çatışma yaşamasına neden olabilmektedir. Özellikle bilinci temsil eden süperegö ile kişiliğin bilinçdışı süreçlerin temsil eden id arasında çatışma yaşanabilmektedir (Taştan, 2004).

Psikanalitik yaklaşıma göre bireyin aileden ayrılması ve buna ilişkin çatışmalar, bireyin bireyselliğinin cesaretlendirilmesi, ilişkilerini yeniden düzenlemesi ve anksiyetenin azalması için sağlıklı bir ihtiyaçtır. Bir kişi, anne ve babasından gelen sevgi ve bağlılık ilişkileri içinde gelişir. Kişi olgunlaştıkça, aile ilişkileri bozulur, çatışma doğar, kişi kendi içine döner ve kendi akranları ile alternatif bağlılık ilişkileri kurarak ailesinden gelen sevgi ve bağlılık ilişkileri ile yer değiştirir (Johnson ve Johnson, 1996).

2.4.1.2. Piaget'in Teorisi

Piaget'nin bilişsel gelişim kuramında, çatışmalar, bireyin kendisini ve ilişkilerini anlamasında itici güç özelliği taşır ve entelektüel olgunluğun gelişmesine katkı sağlar. Çatışma, çocuk ve ergenlerin yeni bilişsel yapılar oluşturmalarını, yeni bakış açıları geliştirmelerini ve aile ve akranlarına karşı davranış değişikliğine neden olan yeni kalıplar geliştirmesini sağlayan bir mekanizmadır. Yeni davranış kalıpları yeni çatışmalar yaratmaktadır, roller ve beklentiler yeniden müzakere edilir. Müzakere bu sebeple muhakeme gücünün gelişmesine ve daha gelişmiş çatışma çözüm stratejilerin kullanılmasını sağlar (Johnson ve Johnson, 1996). Piaget, bilişsel gelişimde akran etkileşiminin önemini vurgulamıştır. Akranlar genellikle başka bir çocuktan gelen geribildirim ciddiye aldıklarında, bunu çatışmanın itici gücü olarak kullanırlar. Çocuk, kendi ve diğer çocuklar arasındaki çelişkileri çözmeye çalışır. Bu durumda, akran etkileşimi, çocuğun hem bilişsel hem de sosyal gelişimi için önemli faydalar sağlar (Çoban, 2002).

2.4.1.3. Erikson'un Teorisi

Erikson, Psikososyal Gelişim Kuramı'nda kişilik gelişiminde çatışmanın önemini vurgulamıştır. Ona göre, insanın gelişimi sekiz evreden oluşmaktadır. Her bir evrenin kendine özgü gelişim hedefleri vardır. Her evrede benlik gelişiminde dönüm noktalarını belirleyen çekirdek çatışmalar vardır. Her çatışma içerisinde benliğin yeterliliğini belirleyen biri olumlu biri olumsuz iki karşıt uç vardır. Örneğin temel güvensizliğe karşı güven gibi. Her bir evre boyunca yaşanan çatışma, bireyin tüm yaşamına damgasını vuran can alıcı bir karar almasını gerektirir. Bu çatışmalar hiçbir zaman bütünüyle kesin bir çözüme kavuşmazlar. Hangi öge olumlu ya da olumsuz baskın olursa, karşıt öge yine çekirdek olarak kalır. Olumlu öge ağır basarsa, bu durum bireye daha sonraki dönemler ve bütün bir gelişme için iyi bir fırsat sunar (Erikson, 1984).

2.4.1.4. Oyun Teorisi

Von Neumann ve Morgenstern, 1944 yılında Ekonomik Davranış ve Oyun Teorisi adlı kitabı yayımlamışlardır. Oyun teorisi, çıkar çatışması problemini matematiksel olarak formulize ederek ve çatışma durumları içinde rekabetçi ve işbirlikli çıkarların

tanınmasını sağlayarak sosyal bilimler alanına çok önemli katkılarda bulunmuştur (Deutsch, 2006).

Oyun teorisine göre kişiler arası ilişkilerde yaşanan çatışmalarda oyuna benzemektedir. Kişi, kişiler arası ilişkilerinde kendisinin zarar görme olasılığına karşı, karşı tarafın davranışlarını kendi yararına değiştirmeye çalışır. Bu amaçla karşı tarafın davranışları anlaşılmaya çalışılır, planlar yapılır ve amaca ulaşmaya yönelik çaba gösterilir. Bunun yanı sıra, herkes birbirinin planlarının farkındadır ve bu amaçla karşıt stratejiler geliştirilir (Taştan, 2004).

2.4.1.5. Yükleme Kuramı

Yükleme kuramına göre kişiler arası çatışma, bir bireyin amaçlarına ulaşmaya çalışırken başka birinin amaçlarıyla karıştığına ortaya çıkmaktadır. Bu karışma dolaylı veya doğrudan olabilir. Bu durumda ortaya çıkan çatışma saldırganlıkla veya işbirlikli problem çözme yaklaşımı ile sonuçlanabilir. Yükleme kuramına göre bir bireyin çatışmaya ilişkin davranışsal tepkileri, durumu yorumlama biçimiyle belirlenir. Yorumlama süreci teşvik eden bir olayla başlar. Daha sonra birey, birçok aşamadan geçerek bir sonuca varır. Bu aşamalar şunlardır: Birinci aşama, bireyin çatışmanın anlamını oluşturmasıdır. İkinci aşama, yüklemeyi saptamadır. Üçüncü aşama birinin problem çözme becerisinin değerlendirilmesidir. Dördüncü aşama etkidir. Beşinci ve son aşama ise çatışma davranışının seçimidir. Yükleme kuramına göre bu süreç her zaman bilinçli olmasa da, her bir aşamada taraflar kendilerine bu aşamadaki soruları sorarlar ve kararlar verirler. Bireysel davranış değişimi için en umut verici basamak etkinin değerlendirilmesidir. Birey, değişik çatışma davranışlarıyla ilgili olarak beklentilerini düşünür. Saldırganlığa karşı problem çözme kullanmanın olası başarısını değerlendirir. Yüksek yarar, bireyi problem çözme davranışının etkili olacağı yargısını getirir. Düşük yarar tahmini ise yükleme ile etki arasındaki ilişkiyi uzlaştıracaktır (Hart ve Gunty, 1997).

2.4.1.6. Alan Kuramı

Kurt Lewin'in Alan Kuramı, kavramları ve dinamikleri ile rekabet, işbirliği ve çatışma alanlarına çok önemli katkılarda bulunmuştur. Lewin, güç alanları konusunda çalışmış ve üç temel psikolojik çatışmayı tartışmıştır. Yaklaşma-yaklaşma yaklaşımında birey, kendisi için aynı güçte iki olumlu değer arasında kalır. Kaçınma-kaçınma yaklaşımında birey, aynı güçte iki olumsuz değer arasında kalır. Yaklaşma-kaçınma yaklaşımında ise birey, olumlu ve olumsuz iki değer arasında kalır. Deutsch (1949), işbirliği ve rekabet üzerindeki ilk teorisinde Lewin'in gerilim sistemleri üzerindeki yaklaşımından etkilenmiştir (Deutsch, 2006).

2.4.1.7. Hümanistik Yaklaşım

Maslow, klinik gözlemlerine dayanarak insanların gereksinimlerini temel alan bir güdülenme kuramı geliştirmiş ve gereksinimlerin hiyerarşik bir yapı oluşturduğunu öne sürmüştür. Bunlar:

1. Fizyolojik gereksinimler
2. Güvenlik gereksinimleri
3. Ait olma ve sevgi gereksinimleri
4. Saygı gereksinimleri
5. Kendini gerçekleştirme gereksinimleri

Maslow bu temel gereksinimlerin karşılanması sırasında kendisinin ve diğer insanların gereksinimleri uyuşmadığında bireyin çatışma yaşadığını belirtmektedir (Şimşek, 1999).

2.4.2. Çatışmanın Nedenleri ve Çatışma Çözme

Öner' e göre (1999) çatışmanın nedenlerini ve çatışmaya gösterilen tepkileri şunlardır:

1. Karşılanmamış temel psikolojik gereksinimlerden kaynaklanan çatışmalar: Ait olma, güç, özgürlük, eğlenme.
2. Farklı değerlerden kaynaklanan çatışmalar: İnançlar, öncelikler, ilkeler.

3. Sınırlı kaynaklardan kaynaklanan çatışmalar: Zaman, para, mal.

Çocuklar yaşadıkları çatışmalara farklı tepkiler gösterirler. Gelişim dönemleri içerisinde değişikliğe uğrayan bu tepkileri ailelerinden, geldikleri sosyal çevreden ve görsel yayınlardan öğrenmektedirler. Çatışmalar kaçınılmaz olduğuna göre çatışmalara gösterilen tepkilerin de yapıcı olması önemlidir (Pekkaya, 1994).

2.4.2.1. Çatışma Çözme Davranışları

Bireylerin yaşadıkları çatışmaları çözmek için gösterdikleri tepkilerdir. Bunlar genellikle kaçma, saldırganlık (kavga etme) ve işbirliği (problem çözme) şeklinde üçe ayrılmaktadır (Önder, 2000).

Kaçınma: Tarafların, hiç çatışma yaşamamış gibi sorunlarını görmezden gelmeleri ya da çatışmanın varlığını inkar ederek hem kendi isteklerine hem de karşı tarafın isteklerine kayıtsız kalmasıdır.

Saldırganlık (kavga etme): Tarafların birbirleriyle konuşmak ve çözüm üretmeye çalışmak yerine, karşı tarafa saldırarak ya da şiddet uygulayarak bir çözüme ulaşmak istemesidir.

İşbirliği (problem çözme): Tarafların birbirlerini suçlamadan ve birbirlerine zarar vermeden sorunlarını işbirliği yaparak çözmeleridir (Önder, 2000).

2.4.2.2. Çatışma Türleri

Johnson ve Johnson'a (1995) göre okullar için en azından dört tür çatışmadan söz edilebilir:

1. Tartışma: Bu tür çatışma, bir bireyin fikirleri, bilgisi, teorileri ve yargıları bir başkası ile uygun olmadığı ve bu iki kişinin bir anlaşmaya ulaşmaya çalıştıklarında görülür.

2. Kavramsal Çatışma: Bu çatışma türü, bireyin aklında aynı zamanda, uygun

olmayan fikirlerin oluşması ile gerçekleşir ya da alınan bilginin bireyin var olan bilgileri ile uymadığında görülür.

3. **Çıkar Çatışmaları:** Bir bireyin isteklerine ulaşmak için gösterdiği davranışların, başka bir bireyin isteklerini ulaşmak için gösterdiği çabalarla engellenmesi, bloke edilmesi veya karışması ile yaşanır.
4. **Gelişimsel Çatışma:** Bu çatışma türü, çocuk ve yetişkin arasındaki karşıt güçlerin durağanlığı ve değişkenliğinden kaynaklanan birbirine uymayan eylemler ortaya çıktığında görülür. Çocuğun bilişsel ve sosyal olarak gelişirken yaşadığı iniş ve çıkışlar ebeveynleri ile bu tür bir çatışma yaşamamasına neden olur (Johnson ve Johnson, 1995).

2.5. Anne – Baba – Çocuk İlişkileri

Anne-babaların çocukları için yaşam boyu önemli bir etkiye sahip oldukları bilinmektedir(Akyol, 2003). Anne babanın çocukla olan iletişimi çocuğun aile içindeki yerini belirler. Aile çocuğun sosyal deneyimini edinmeye başladığı ilk yerdir(Gökcan, 2007). Sıcak ve destekleyici bir ortam yaratan anne-babalar çocuklarına kardeşleriyle ve ebeveynleriyle daha doyurucu ilişkiler kurmaları için cesaret verirler. Açık ve etkili iletişimin olduğu bir aile ortamından çocuklar olumlu yönde etkilenirler. Etkili iletişimin kurulduğu ailelerde, aile bireyleri birbirleri ile duygularını paylaşır, birbirlerine zaman ayırır, birbirlerine değer verir ve birbirlerini olduğu gibi kabul ederler. Bireyler birbirlerine duygularını, destekleyici ve sevgi dolu bir yolla iletirler. Böyle bir ortamda da anne-baba-çocuk arasındaki ilişki etkili olur(Akyol, 2003).

Anne baba-bebek ilişkisi bebeğin gerek güven gerekse güvensizlik duymasını büyük ölçüde belirler. Güven, anneler ve bebekler davranışlarını birbirlerinin mizaçlarına ve gereksinimlerine eş güdümledikleri, tutarlı ve akla uygun oldukları zaman doğar (Gander ve Gardiner, 2001). Anne babaya karşı güven duygusu geliştiremeyen çocuklar, ilkökul çağında arkadaşlık kurmakta, beraber oynamakta zorluk çekerler ve

dersle ilgili konulara diğer çocuklara göre daha az ilgi duymaktadır (Cüceloğlu, 1999). Erikson, çocuğun ilk yaşlarda kazandığı temel güven duygusuyla okuldaki başarısı arasında bir ilişki olduğunu savunur. İyi bir ana-baba ilişkisi ortamı içinde yetişen çocuk temel güven duygusunu kazandığı için, okulun kendisine getirdiği yeni öğrenme aşamalarını korkmadan karşılayabilir ve başarılı olur. Temel güven duygusunu kazanamamış çocuklar ise tam başarı gösteremezler. Çok sayıda araştırma Erikson'un beklentilerini desteklemiştir (Bradley ve Caldwell, 1976; Hess, Shipman, Brophy ve Bear, 1969; Akt. Cüceloğlu, 2007).

Çocuğun doğumdan sonra ilk etkileşimde bulunduğu ve kendisine en yakın olan kişi annesidir (Çağdaş, Seçer, 2006). Annelik duygusu içgüdüselidir ve bebeğin annesine bağlanması için gerekli olan bir ön koşuldur. Anne bebek arasında kurulacak olan iletişim ve etkileşim biçimi karşılıklı ilişki ile belirlenmektedir (Yavuzer, 2010).

Bebekle anne, doğumdan hemen sonraki 2-3 gün içinde birbirlerine uyum sağlayarak beraberliklerinden haz duyan bir ikili oluştururlar. Bu dönemde beraberliğin en yoğun yaşandığı, en etkileyici kısım, beslenme zamanlarıdır. Beslenme, anne ve çocuk ilişkisinde ilk heyecan verici dönemdir. Çocuğun heyecanlanması anneye de yansır ve annenin bu coşkusu onu, süt vermeye hazırlar. İşte bu karşılıklı heyecan iletişimi içinde sütünü annesinden alabilen bebek, şanslı bebektir. Bu bağlamda, gerek fizyolojik, gerekse psikolojik açıdan yoğun bir beraberliği sağlaması bakımından anne sütü ile beslenme, biberonla beslenmeye oranla çok daha etkilidir. Çocuğuyla annenin sadece beslenme saatlerinde beraber olması, onu tanıması için yeterli fırsat vermez. Çocuğun banyosu ve altının değiştirilmesi, anne-çocuk ilişkisine yeni bir boyut kazandırması açısından büyük önem taşır. Bu nedenle, bakıcının çocuğa ilişkin konularda yardımcı olması, anne-çocuk ilişkisini olumsuz açıdan etkiler. (Yavuzer, 2010).

Maccoby (1980) bağlılığın oluşmasında karşılıklı etkileşim üzerinde durmuştur. Anne bebek arasındaki bağlılık ilişkisinin kurulmasında en önemli etmen, bebeğin karşısındaki kişiden bir tür tepki alması yani karşılıklı etkileşim içinde olmasıdır. Hayvanlar üzerinde yapılan deneylerde, bağlılık ilişkisinin oluşmasında karşılıklı etkileşimin önemini destekleyen sonuçlar elde edilmiştir (Hortaçsu, 1997).

Beslenme saati anne bebek arasında oluşan kuvvetli ilişkinin merkezini oluşturmaktadır. Beslenme saati bebeğin açlığının giderilmesinin yanı sıra anne bebek etkileşiminin meydana gelmesi açısından da özel bir öneme sahiptir. Özellikle anne sütü ile beslenme bebek ile annenin yakın bedensel temasta bulunmalarını sağlamaktadır. Annesinin memesini emmek için annenin kucağına alınan bebek, anne ile bu esnada yoğun bir etkileşim içine girmektedir. Bunun yanı sıra bebeği kucağına almanın ve kucakta taşımanın anne bebek arasındaki etkileşimi olumlu yönde etkilediği, bebeği fiziksel ve duygusal olarak desteklediği bu yüzden bebek gereçleri (bebek arabası vs.) yerine erken dönemlerden itibaren bebeği kucakta taşımanın sağlıklı anne bebek ilişkisinin oluşması açısından önemli olduğu konu ile ilgili yapılan çalışmalarda vurgulanmıştır (Şener ve Karacan, 1999).

Yapılan araştırmalar baba çocuk ilişkisinin çocuğun bilişsel gelişimi ve okul başarısını büyük ölçüde etkilediğini vurgulamakta, babasıyla yakın ve nitelikli bir ilişkiye sahip olan çocukların okul başarılarıyla, bilişsel gelişimlerinin olumlu açıdan etkilendiği belirtilmektedir. Bütün bunların ötesinin de baba, çocuğun kişiliğinin gelişiminde özdeşim modeli olması sebebiyle büyük bir önem taşır. Babanın yokluğu, pasifliği ya da ilgisizliği çocuğun kişilik yapısını ruh ve beden sağlığını büyük ölçüde etkileyebilir ve bazı uyum ve davranış bozukluklarının nedeni olabilir (Yavuzer, 2010).

Okul öncesi dönemde çocuk, kendini özdeş tutacağı model olarak, anne ve babasını alır, onların özellikleriyle değer yargılarını örnek olarak benimser, hareket, tutum, konuşma gibi davranışlarını taklit etmeye uğraşır (Çağdaş, Seçer, 2006).

Günümüzde, çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesinde ve içinde bulunduğu çevreye uyum sağlamasında, anne – baba – çocuk ilişkilerinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır (Çağdaş, Seçer, 2006).

2.6. İlgili Araştırmalar

Driscoll ve Pianta (2006) anne ve babaların erken çocukluk döneminde aile – çocuk ilişkilerinde, çatışma ve yakınlık boyutlarını algılayışlarını incelemişlerdir. Araştırmada Child – Parent Relationship Scale (Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği) kullanılmıştır. Araştırmaya 563 çocuk ve aile katılmıştır. Araştırma sonucunda annelerin çatışma ve yakınlık boyutlarından yüksek puanlar aldıkları, anne ve babalarda iki faktör arasında çatışmadan yakınlığa göre daha yüksek puanlar aldıkları, babaların kız çocukları ile yakınlık boyutunda daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur.

Zhang (2010) Child – Parent Relationship Scale ölçeğinin Çin okul öncesi çocukları için uyarlamasını yaparak, anne – çocuk, baba – çocuk ilişkilerini incelemiştir. Araştırmada 2 – 3 yaşlarında 100 çocuğun anne ve babasına, 9 ay ara ile 2 kere ölçeği uygulayarak, buradan elde edilen verilerle ölçeğin uyarlanması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda çocukların cinsiyetleri, yaşları ve aile şekilleri açısından anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Araştırmada anne – çocuk çatışma ve yakınlığı, baba – çocuk çatışma ve yakınlığı ile karşılaştırılmıştır. Annelerin çocukları ile ilişkisi babaların çocukları ile olan ilişkisine kıyasla, yakınlık boyutunda daha yüksek ve çatışma boyutunda daha düşük çıkmıştır. Yapılan iki uygulama arasında ise anlamlı farklılıklar çıkmamıştır.

Akgün (2008) doktora tez çalışması için aynı ölçeği Türkçeye uyarlamıştır. Uyarlama sonucunda dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda ölçek 15 maddeden ve 2 faktörden oluşmuştur. Araştırmada Ankara örnekleminin sonuçlarına göre ölçeğin uyarlamasının dilsel eşdeğerliğinin bulunduğu, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirtilmiştir.

Violato ve Petrou (2009) aile gelir durumunun çocuk gelişimine etkilerini Birleşik Krallık’da 2000 – 2001 doğumlu yaklaşık 19000 İngiliz çocukla araştırmışlardır. Sonuçlar, ailenin gelir düzeyinin çocuk gelişimi üzerinde çok zayıf etkisi olduğunu ya da hiç etkisi olmadığını göstermiştir.

Blau (1999) ailenin gelir durumunun, çocuğun bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimi üzerine etkilerini incelemiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda, çocuğun gelişiminde, ailenin karakteristik özelliklerinin, aile gelirinden daha çok etki ettiği bulgulanmıştır. Bununla birlikte, aile gelir düzeyinin de çocuğun gelişimine küçük de olsa etkileri olduğu, bu etkilerin de özellikle çok büyük gelir durumu farklılıklarında olduğu belirtilmiştir.

Russell ve Thornton (2009) ailelerin çalışma durumlarının dokuz yaşındaki çocuklar üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırmada zaman, gelir durumu ve iş-aile stresleri de çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda, ailenin iş hayatının aile – çocuk ilişkisini etkilediği, anne eğitim durumunun etkisinin az olduğu, gelir durumu ile sosyal statünün ilişkiyi etkilemediği görülmüştür.

Kean ve Pamela (2005) ailenin öğrenim ve gelir durumunun, çocuğun başarısı üzerine etkilerini araştırmışlardır. Çalışma 8 – 12 yaş arası 868 çocuk ile yapılmıştır. Araştırmanın örnekleminin %49'u siyahi Avrupalı Amerikanlar, %47'sini ise Afrikalı Amerikanlar oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda sosyo-ekonomik faktörlerin çocukların başarısına etki ettiği görülmüştür. Fakat bu sonuç ırklar arasında farklılık göstermektedir. Ayrıca ailelerin öğrenim seviyelerinin de etkili olduğu saptanmıştır.

Bradley ve Corwyn (2002) sosyo-ekonomik düzey ve çocuk gelişimini incelemişlerdir. Sosyo-ekonomik düzeyin sosyal bilimlerde çok araştırılan bir konu olduğunu, sosyo-ekonomik düzeyi incelemek için birçok yol kullanıldığını ancak bunlardan en kapsamlı ölçümlerin aile geliri, aile öğrenim durumu ve ailenin iş statüsü ile yapıldığı belirtilmiştir. Araştırmalar, sosyo-ekonomik durumun çocuğun sağlığını, bilişsel ve sosyo-duygusal gelişimini doğumdan yetişkinliğe kadar etkilediğini göstermektedir.

Hoff ve Tian (2005) sosyo-ekonomik düzey ve kültürel faktörlerin dil üzerine etkilerini incelemişlerdir. Yapılan ilk çalışmada Amerika Birleşik Devletlerindeki 2 yaş çocuklar ve aileleri ile çalışılarak, sosyo-ekonomik düzey ile aile arasındaki ilişkiler, anne çocuk arasındaki yönlendirilmiş konuşmaların özellikleri ve çocuğun kelime gelişimi incelenmiştir. İkinci çalışmada annelerin eğitim, annenin çocuğa dili öğretmesi ve çocuğun kelime ve gramer gelişimi 2 – 4 yaş arası çocuklar ile Çin'de yapılmıştır.

Araştırmanın sonucunda Çin'deki çocukların Amerika'daki çocuklardan farklı dili öğrenme yaşantıları olduğu bulunmuştur. Sonuçta, çocukların erken dil deneyimlerini, annenin öğrenim durumu ve sosyo-ekonomik durumun etkilemiş olduğu görülmüştür.

Mızrakçı (1994), 3-6 yaş arasında çocuğu olan 145 annenin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörleri (demografik özellikler, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları) incelemiştir. Çocuk yetiştirme tutumları üzerinde en etkili faktörün öğrenim düzeyi olduğu görülmüştür.

Öner (1984), ebeveynlerin öğrenim düzeyleri ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Sonuçta, öğrenim düzeyinin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemede sosyo-ekonomik düzeyden daha etkin bir değişken olduğu hipotezi desteklenmiştir. Yüksek-düşük öğrenim düzeyinden gelen ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki fark, yüksek-düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynlerin tutumlarındaki farktan daha fazla olduğu görülmüştür.

Hart, Nelson, Robinson, Olsen ve McNeilly-Choque (1998), okulöncesi çocuğu (M=5) olan 374 Rus anne ve baba ile yapmış oldukları bir araştırmada, anne ve babanın ebeveyn tutumları ve evlilik etkile_imlerinin çocukların saldırganlık davranışlarıyla ilişkisini incelemiştir. Sonuçta, anne ve babaların zorlayıcı davranışlarının çocuklarının arkadaşlarına karşı daha saldırgan davranışlara neden olduğu görülmüştür. Hem annenin hem de babanın ilgisinin erkek çocukların saldırganlık düzeyi ile negatif ilişkili olduğu; babanın ilgisinin ise kız çocuklarındaki saldırganlık düzeyi ile negatif ilişkili olduğu bulunmuştur.

Baumrind ve Black'in (1967), 95 aile ve okulöncesi çocuklarıyla yapmış oldukları çalışmada, ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, evdeki katı disiplinin erkek çocukları üzerinde bağımlı davranışa neden olduğunu fakat kız çocuklarında böyle bir ilişki bulunmadığını belirtmişlerdir. Kız çocuklarında bağımsızlık davranışının ebeveynsel taleple pozitif, yüksek kabulle negatif ilişki içerisinde olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca, bu çalışmada,

bağımsız, yetkin ve kendine güvenen çocuklar gruplanmış ve bu çocukların ebeveynlerinin, tutarlı, sevgi dolu ve talepkar oldukları görülmüştür.

Cugmas (2007) çocukların anne, baba ve öğretmenine bağlanmasını incelemiştir. Araştırmaya 36 – 82 aylık, 178 okul öncesi dönem çocuğu, aileleri ve öğretmenleri katılmıştır. Her çocuk annesi, babası ve öğretmenleri tarafından değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan tüm babalar çalışmakta, annelerin ise 3'ü yarı zamanlı, 6'sı ise hiç çalışmamakta, geri kalanı tam zamanlı bir işte çalışmaktadır. Annelerin aldıkları ortalama eğitim süresi 12 yıl, babaların aldıkları ortalama eğitim süresi ise 11 yıldır. Araştırmanın sonuçlarına göre, kız ve erkek çocukların anne- baba ve öğretmenlerine bağlanmasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Anne ve babaların öğrenim durumlarının da, ölçek puanlarına etkisinin olmadığı görülmüştür. Çalışan annelerin çalışmayan annelere göre çocuklarının güvenlik duygusunu değerlendirmede daha yüksek puan aldıkları belirtilmektedir.

Ucur (2005) farklı aile tutumlarının okul öncesi dönem 5 yaş çocuklarının bilişsel performans düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda orta gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının, düşük gelir seviyesine sahip ailelerin çocuklarına göre Bilişsel Değerlendirme puanları daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) puanlarına bakıldığında belirli boyutlarda anne ve babanın öğrenim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılıklar ortaya çıktığı görülmektedir. Buna göre; lise ve altı öğrenim düzeyinde olan annelerin, üniversite ve üstü öğrenim düzeyinde olan annelere oranla aile içi etkileşimde daha sağlıklı iletişim kurabildikleri görülmektedir. Ayrıca, annenin öğrenim düzeyinin düşük olması durumu babanın davranış kontrolü boyutunda daha disiplinli olabildiğini ve işlevsel olmayan bir etkileşim sağlayabildiğini göstermektedir. Bilişsel Değerlendirme Sistemi (CAS) puanlarına göre; anne ve baba öğrenim düzeylerinin bilişsel işlevlerdeki performansın geneline anlamlı şekilde etkileyebildiği ortaya çıkmıştır. Anne ve babası üniversite ve üstü eğitim düzeyinde olan çocukların, lise ve altı eğitim düzeyinde olan anne-babaya sahip çocuklara oranla bilişsel işlevlerdeki performanslarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Orçan ve Deniz (2004) okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 6 yaş grubu çocukların sosyal uyum düzeyleri, bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma, annenin öğrenim düzeyi daha yüksek olan çocuklarda, sosyal uyum düzeyinin de daha yüksek olduğunu ve annesi çalışan çocukların sosyal uyum düzeylerinin, annesi çalışmayan çocuklara oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Sosyal uyum düzeyi ile cinsiyet, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Sarıca (2010) okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5 – 6 yaş çocuklarının benlik kavramlarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Cicirelli (1974) tarafından geliştirilen Purdue Çocuklar İçin Benlik Kavramı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma, çocukların benlik kavramı puanlarının; cinsiyet, yaş, aile türü, anne-baba birliktelik durumu, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu ve okul öncesi kuruma devam süresine göre anlamlı fark gösterdiğini; okul öncesi kuruma başlamadan önce çocuğa bakım veren kişi, kardeşe sahip olma ve annenin çalışma durumuna göre anlamlı fark göstermediğini ortaya koymuştur. Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların benlik kavramları ile annenin öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Buna göre, annenin öğrenim düzeyi arttıkça, benlik kavramı düzeyi de artmaktadır. Benlik kavramı düzeyi ile babanın öğrenim düzeyi arasında da benzer bir ilişki olduğu görülmektedir.

Aydın ve Tuncer (1978) anneleri sürekli çalışan bir grup ilkököl çağındaki çocuk ile anneleri ev kadını olan aynı yaş ve sınıftan çocuk arasında ki davranışsal ve duygusal sorunların görülme durumunu ve uyumsuzluk yönünden ayrıcalık olup olmadığını araştırmışlardır. Sonuçta, annelere göre annesi çalışmayan çocukların çalışanlara oranla daha çok öfke nöbetleri geçirdikleri, yaramaz oldukları, kolay kızdıkları, daha çok surat asıp gücendikleri, öğretmenlere göre de annesi çalışmayan çocukların çalışanlara oranla daha çok yaramaz oldukları, hayal kurdukları, çabuk gücendikleri, alıngan oldukları ve daha çok korktukları saptanmıştır.

Aydın ve Tuncer (1991), yaptıkları bir çalışmada, anneleri çalışan ve çalışmayan, ilkököl çocuklarında davranışsal ve duygusal sorunlar ile uyumsuzluk yönünden

ayrıcalık olup olmadığını araştırmışlardır. İki grup arasında davranış problemleri ve uyumsuzluk yönünden belirgin bir farklılık olmadığını bulmuşlardır.

Şehirli (2007) Çocuk Davranışları ile ilgili yaptığı çalışmasında, Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği Puanlarının çocukların annelerinin çalışıp çalışmama durumlarına göre karşılaştırılması sonucunda anneleri çalışmayan çocukların çalışan çocuklara oranla daha uyumsuz ve yine aynı şekilde anneleri çalışmayan çocukların çalışan çocuklara oranla daha sosyal kaygılı oldukları görülürken, annelerin çalışma ve çalışmama durumlarına göre çocukların isyankar davranışları ve genel olarak istenmeyen davranışlar arasında anlamlı bir fark olmadığını sonucuna ulaşmıştır.

Sarı (2007), anasınıfına devam eden 5–6 yaş grubu çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada örneklem olarak 22 özel okul 25 resmi anaokulundan toplam 700 anne alınmıştır. Veri toplama aracı olarak ailelerin ve çocukların hakkında demografik bilgi elde etmek amacıyla genel bilgi formu, annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek için Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği (PARI) ve çocukların sosyal uyumlarını belirlemek amacıyla sosyal uyum ölçeği kullanılmıştır. Sonuç olarak, aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği boyutlarından “Aşırı koruyucu annelik” boyutunun kardeş sayısı, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin yaşı, annenin çalışma durumu ve babanın mesleği değişkenlerinden etkilendiği bulunmuştur. “Demokratik tutum ve eşitlik tanıma” boyutunun kardeş sayısı, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin yaşı ve babanın mesleği değişkenlerinden etkilendiği bulunmuştur. “Baskı ve disiplin” boyutunun kardeş sayısı, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin çalışma durumu ve babanın meslek değişkenlerinden etkilendiği bulunmuştur. (Akt. Olcay, 2008).

Olcay (2008) okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal yetenek ve problem davranışlarını incelemiştir. Uygulanan Aile Hayatı ve Tutum Ölçeği ile Davranış Dereceleme Ölçeği puanlarının sonucuna göre, puanlar anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermemiştir.

Çakıcı (2006) Aile Değerlendirme Ölçeği'ni kullanmış ve ölçekten alınan puanları demografik özelliklere göre karşılaştırmıştır. Araştırmanın sonucunda ölçek puanlarına annenin yaşı açısından bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Annelerin öğrenim düzeyine göre incelendiğinde öğrenim seviyesi daha düşük olan annelerin daha sağlıksız işlevler gösterdikleri belirlenmiştir. Babaların öğrenim durumuna göre incelendiğinde, ölçeğin farklı boyutlarında farklı öğrenim seviyelerinin sağlıksız işlevlere sahip oldukları belirlenmiştir. Ailelerin sahip oldukları çocuk sayısı ve çocukların cinsiyetleri açısından bakıldığında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Aynı araştırmada Anne – Çocuk İlişkisi Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçeğin puanlarına sosyoekonomik düzey açısından bakıldığında alt sosyoekonomik düzeydeki annelerin tüm boyutlarda üst sosyoekonomik düzeydeki annelere göre daha sağlıksız ilişkiler gösterdikleri belirlenmiştir. Annelerin yaşları açısından bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Anne – Çocuk İlişkileri Ölçeği puanlarına annelerin öğrenim düzeyleri açısından bakıldığında PARQ toplam, “sıcaklık ve sevgi ” ve “ ayırıştırılmamış reddetme ” boyutları açısından anlamlı farkların olduğu, öğrenim düzeyi düşük annelerin, yüksek olan annelere göre daha sağlıksız ilişkiler gösterdikleri belirlenmiştir. Anne – Çocuk İlişkileri Ölçeği puanlarına çocukların cinsiyetleri açısından bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

Laible ve Ross (2002), bebeklik yıllarındaki anne-çocuk ilişkileri ve anlaşmazlıkları inceledikleri araştırmalarında 63 anne-bebek ikilisini altı ay süreyle incelemiş, çocukların sonraki duygusal ve sosyal gelişmelerinde etkili olabilecek anne-bebek çatışmalarını ve sıklıklarını incelemişlerdir. Çocuklar 30 haftalıkken anneleriyle bir dizi laboratuvar çalışmasına ve 45'er dakikalık yapılandırılmamış ev gözlemlerine alınmışlardır. Anne ve çocuk arasındaki kaydedilen tüm sözel uyumsuzluk olayları kodlanmıştır. 36. ayda çocuklar duygusal anlama, sosyal yeterlilik ve erken vicdan gelişimi ölçümlerine katılmışlardır. Annelerin haklılığı, anlaşmazlık çözülmesini kullanmaları ve 30.ayda anlaşmazlıklarda azalmanın olması, 3 yaştaki sosyal ve duygusal gelişimin yüksek seviyeleri hakkında önceden ipuçları vermiştir. Sonuçlar, anlaşmazlıkların çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde önemli rol oynadığını ispatlamıştır.

Evirgen (2002) , İstanbul Küçükçekmece' deki çok amaçlı Okul Öncesi Eğitim Merkezi (Belediye Anaokulu) 6 yas grubuna devam eden çocuğu bulunan 37 deney ve 37 kontrol grubu olmak üzere toplam 74 anneyi seçmiş, kendi geliştirdiği okul destekli anne eğitim programına tabi tutmuş ve programın anne-çocuk ilişkilerine etkilerini incelemiştir. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Aile Tutum Envanteri ve Anne Mülakat Formundan uyarlanan Ev Ziyaretleri Görüşme Formu kullanılmıştır. Sonucunda, anne eğitim programına katılan deney grubu anneler ile katılmayan kontrol grubu annelerin tutumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Çocukları ile ilişkilerinde olumlu tutum geliştiren annelerin çocukları ile daha çok etkileşime girdikleri, onları daha çok dinledikleri, konuştukları, onlara öyküler okudukları, oyunlar oynadıkları, basit kavramları öğrettikleri, daha olumlu disiplin yöntemlerini benimsediklerini ve kendilerini daha olumlu algıladıkları saptanmıştır.

Houtmeyers (2000) okul öncesi çocukların bağlanma düzeyleri ve duygusal zekaları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Dört yaşındaki 31 çocuğa, ebeveynlerine ve öğretmenlerine bağlanma ve duygusal zekâ ile ilgili testler uygulamıştır. Çocukların duygusal zekalarını, duygusal farkındalık, empati ve başarı boyutları ile ele almıştır. Sonuçlar anneye bağlanma ile duygusal zekâ arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermiştir. Fakat babaya olan güvenli bağlanma çocukların dışsal davranış problemlerinin az olması ile ilişkili bulunmuştur. Çocuğun ve ebeveynin cinsiyetine göre bakıldığında, kız çocuklarının anneye bağlanmalarının duygusal zekânın alt boyutu olan uyum başarısıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Richard (2002), ebeveyn-çocuk bağlanmasının ve ebeveynin özbenlik düzeyinin ergenlerin sosyal problemlerini çözmeye oynadığı rolü araştırmıştır. 210 ergen ve ebeveynleri araştırmaya katılmıştır. 23 anne-çocuk ve 8 baba çocuk çifti test materyallerini doldurmuştur. Sonuçlar hem anne-çocuk bağlanmasının hem de ebeveynin özbenlik düzeylerinin ergenlerin sosyal problem çözmeleriyle pozitif ve yüksek düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bunun yanında anne- çocuk bağlanması bu becerilerin belirleyici bir göstergesi olduğu ortaya çıkmıştır.

Cohn (1990) 6 yaşındaki çocuklardaki bağlama ve akran sosyal yeterliği arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmaya 89 (42'si erkek, 47'si kız) çocuk ve bu çocukların anneleri katılmıştır. Bağlanma kalitesini belirlemek için anaokulunda her çocuk için 1 saatlik ayrılık ve yeniden bir araya gelme süreci işletilmiştir. Sosyal yeterlilikle ilgili bilgiler sosyometri ve öğretmen görüşlerine dayalı ölçekler ile toplanmıştır. Sonuçlar güvensiz bağlanan erkek çocuklarının akranları ve öğretmenleri tarafından daha az sevildikleri, akranlarına karşı daha saldırgan davrandıkları ve daha çok problem davranışlara sahip oldukları görülmüştür. Buna karşılık kız çocukları için böyle bir ilişki bulunamamıştır.

Wu (1992), batı toplumlarındaki anne ve öğretmen bağlanma ilişkisinin okul öncesinde çocukların akranlarıyla olan sosyal yeterliliklerine etki ettiği bulgularına alternatif olarak bu konuda Çin'de araştırma yapmış ve benzer sonuçlar almıştır. Bu doğrultuda Pekin'deki 78 çocuk (38'i kız), anneleri (n=78) ve okul öncesi öğretmenleri (n=12) çalışmaya katılmıştır. Çocukların ortalama yaşları 58 aydır. Ölçek olarak Attachment Q-set ölçeğinin Çince'ye uyarlanmış versiyonu ve Akran Değerlendirmesi ölçekleri alınmıştır. Sonuçlar anne ve öğretmene bağlanma durumunun çocukların sosyal yeterlilikleriyle güçlü bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. Yüksek bağlanma güvenliğine sahip çocukların daha az saldırgan, daha yardımsever ve düşük bağlanma düzeyine sahip çocuklara göre akranları arasında daha popüler oldukları görülmüştür.

Rose-Krasnor (1996) çocukların sosyal yeterliliklerini anne-çocuk bağlanma ilişkisi ve annesel yönergeler yönleriyle incelemiştir. Araştırmada 111 anne ve onların 4 yaşındaki çocukları kontrol grubuyla cinsiyet, yaş gibi özellikler bakımından eşitlenerek örneklem olarak alınmıştır. Araştırmada veriler işbirliğine dayalı çalışmalar ve serbest oyun oturumları teknikleri kullanılarak gözlem yoluyla toplanmıştır. Yapılan regresyon analizleri sonucunda annesel yönergelerin ve bağlanma durumunun çocukların akranlarına karşı davranışlarının habercisi olduğu görülmüştür. Ayrıca annesel yönergelerin çocukların sosyal problem çözme davranışlarıyla ilişkili olduğu bulgusuna da ulaşılmıştır.

Aile çocuk etkileşiminin bağlanma güvenliğine etkisini inceleyen başka bir araştırma Wheeler (2003) tarafından yapılmıştır. 6, 9 ve 12 aylık, 34 kız, 32 erkek çocuğun katıldığı çalışmada; çocuğun mizacı ve bağlanma güvenliği arasındaki ilişki incelenmiştir. Uyumlu mizaç yapısına sahip olan çocukların güvenli bağlanmaya daha yatkın olacağı beklentisine rağmen, mizacın bağlanma stiline etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Edwards, Sullivan, Walen ve Kantor'nın çocuk aile ilişki eğitimi (Child Parent Relationship Training CPRT) olarak adlandırılan oyun temelli aile danışmanlığı modeli ile 3 – 10 yaş aralığındaki duygusal ya da davranışsal sorunları olan 124 çocukla yaptıkları bir çalışmada modelin ebeveynlik bilgisi ve yeterliliği ile çocuk ebeveyn iletişimini güçlendirdiği, güçlü ebeveyn çocuk ilişkisi var ettiği ve çocuk katılımcıların davranış problemlerini azalttığı bulgulanmıştır.

Mize ve Pettit'in (2009) çocukların yaşlarıyla iletişimleri ve yeni akran gruplarına uyumları bağlamında 24 – 54 aylık 23 çocuğun anneleriyle yaptıkları süpervizyon ve oyun grubu çalışmasında oyun gruplarının çocukların akranlarıyla etkileşimi üzerinde etkili olduğu bulgulanmıştır.

Buton, Pianta ve Marvin'in (2001) anne çocuk iletişimini değerlendirmek için 14 -52 aylık serebral palsy, epilepsi ve kontrol grubu olan 112 çocuğun annesiyle yaptıkları çalışmada başarı, güvenlik, acı, üzüntü gibi göstergelerin çocuğun cinsiyeti, yaşı; annenin öğrenimi, yaşı ya da ebeveynlik stresiyle ilişkili olmadığı bulgulanmıştır. Göstergelerin annelik karakteristiğinden bağımsız olarak annenin bakım verme davranışlarıyla ilişkili olduğu saptanmıştır.

Jerome, Hamre ve Pianta'nın (2001) öğretmenlerin belirttiği çatışma ve yakınlık ile ilgili anaokulu altıncı düzey aralığındaki 878 çocukla yaptığı çalışmada anaokulu seviyesi çocuklarda erkek siyah kreşte daha fazla kalan çocuklarda anlamlı düzeyde daha fazla çatışma, daha düşük akademik başarı ve daha fazla dışa vuran davranış problemi saptanmıştır. Yakınlıkla ilgili puanlarda farklılaşma ilköğretim yıllarında

artmaktadır. Siyah ve beyaz öğrencilerin öğretmen raporları anlamlı biçimde farklılaştığı görülmektedir.

Hamre, Pianta, Downer ve Mashburn (2008), öğretmenlerin genç öğrenciler ile çatışmalarını algılayışlarını inceledikleri araştırmalarında, 2282 okul öncesi öğrenci ve 597 öğretmen ile çalışmışlardır. Yaşları daha büyük olan çocukların öğretmenleri ile daha çatışmalı ilişkiler yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca daha çok stresli olduklarını, daha az öz yeterlilik hissettiklerini belirten ve sınıf içerisinde daha az duygusal destek sağlayabildiklerini belirten öğretmenlerin, sınıf içerisinde çocuklar ile daha çatışmalı ilişkiler yaşadıkları görülmüştür.

Pianta ve Stuhlman'ın (2004) öğretmen çocuk ilişkisinde yakınlık ve çatışma ile çocukların sosyal ve akademik becerileri ile ilgili 490 birinci sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı boylamsal araştırmanın (okul öncesi, anasınıfı, birinci sınıfta veri toplanmıştır) sonuçları öğretmenlerin çatışma raporları ile yakınlık raporları arasında yıllara göre zayıf ilişki olduğunu; çocuğun cinsiyeti, sosyoekonomik durumu ve okul öncesi ilgilerinin birinci sınıftaki çocuk – öğretmen ilişkisini yordadığını, okul öncesi sosyal ve akademik becerilerin birinci sınıftaki beceriler ve çocuk – öğretmen ilişkisiyle anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu içermektedir. Çalışma genel olarak öğrenci öğretmen ilişkisinin çocuğun okul başarısı için ihtiyaç duyduğu becerileri yetinme yeteneğinde rol oynadığını göstermektedir.

Özbey ve Alisinanoğlu (2009) araştırmalarında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60 – 72 aylık çocukların problem davranışlarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın sonucunda çocukların problem davranışlarının, çocukların cinsiyeti, doğum sırası, okul öncesi eğitimine devam süresi, baba öğrenim durumu ve mesleğine göre anlamlı farklılıklar bulmuşlardır. Ayrıca çocukların problem davranışları ile tam aileye sahip olma, anne öğrenim durumu ve mesleğine göre anlamlı farklılık olmadığını bulmuşlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre kız çocukların erkek çocuklara göre daha az problemlilik davranış gösterdiği bulgulanmıştır.

Kabaday ve Aladağ (2010) araştırmalarında farklı eğitim kurumlarına devam eden oğrencilerin ahlaki yargıları arasındaki farkı incelemişlerdir. Araştırma ilköğretim sekizinci sınıfa devam eden, 104 resmi, 108 özel toplam 212 oğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda, farklı eğitim kurumlarına devam eden oğrencilerin ahlaki yargılarının, devam ettikleri okul türü, cinsiyet, okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş olma değişkenleri açısından anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Anlıak ve Dinçer (2005) araştırmalarında özel ve resmi okul öncesi kurumlarına devam eden çocukların, kişiler arası problem çözme beceri düzeylerini karşılaştırmışlardır. Toplam 122, 5 – 6 yaş grubu oğrenci ile yapılan çalışmada, farklı programlar ile eğitim sunan özel okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların problem çözme ve alternatif çözüm düşünme becerilerinin daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kandır ve Orçan (2011), 5 – 6 yaş çocuklarının erken oğrenme becerileri ile sosyal uyum becerileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında, ilköğretim okulu anasınıflarına devam eden beş – altı yaş grubu 97 çocuk ve bu çocukların ebeveynleri ile çalışmışlardır. Araştırma sonucunda çocukların erken oğrenme becerileri ile sosyal uyum becerileri arasında olumlu yönde ilişki olduğunu bulgulamışlardır. Ayrıca ölçeklerden alınan puanlar incelendiğinde; kız çocukların erkek çocuklara oranla sosyal uyum düzeylerinin daha iyi olduğu görölmürken, okul öncesi eğitime başlama yaşının sosyal uyum düzeyine etki etmediği görölmüştür.

Gültekin (2008) 5 yaş çocuklarının sosyal becerilerini incelediği tez çalışmasında, Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi oğretmen formunu uygulamış ve sonuçları çeşitli değerkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; kız çocukların sosyal beceri puanları erkek çocuklara göre yüksek çıkmıştır. Ölçek alt boyutlarında üniversite mezunu olan annelerin çocuklarının sosyal beceri puanları daha yüksek çıkmıştır. Çocukların problem davranış puanlarında, üniversite mezunu olmayan babaların çocukları daha yüksek puan almıştır. Okul öncesi eğitim alma süresi uzadıkça, çocukların sosyal beceri puanlarının da arttığı görölmüştür. Kardeş sayısı değerkeninde ise anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Seven (2008) alışmasında yedi – sekiz yaş çocuklarının sosyal becerilerini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; kızların erkeklere göre daha fazla sosyal beceri gösterdiği, tek çocukların kardeşi olan çocuklara göre daha az sosyal beceri gösterdikleri, annelerin öğrenim düzeyinin artmasının çocuğun sosyal beceri düzeyini olumlu yönde etkilediği, sosyo ekonomik düzeyin arttıa çocuğun sosyal beceri düzeyinin de arttığı bulunmuştur. Ayrıca ocuğun doğum sırasının ve annenin çalışma durumunun, çocuğun sosyal beceri düzeyini etkilemediği belirtilmiştir.

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, okul öncesi dönem çağında olan 5-6 yaş çocukların ebeveynleriyle olan ilişkilerini çeşitli değişkenler açısından incelemek üzere ilişkisel tarama modeli kullanılacaktır. Karasar'a göre (2009), "İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir." Bu kapsamda araştırmada, 5 – 6 yaş çocuklar ile ebeveynleri arasındaki ilişki ile ailelerin psikometrik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2010 – 2011 eğitim – öğretim yılı bahar döneminde İstanbul İli Anadolu Yakası'nda bulunan devlet okulları ve özel ilköğretim okullarının ana sınıflarına devam eden 5 – 6 yaş grubu öğrenciler ve ebeveynlerinden oluşmaktadır.

Araştırmanın örnekleme ise küme örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Evrendeki bütün kümelerin tek tek eşit seçilme şansına sahip oldukları durumda yapılan örnekleme küme örnekleme denir (Karasar, 2009). Bu yöntem ile çalışmanın evreni olan İstanbul İlinin Anadolu Yakası'ndan, Kadıköy, Ataşehir ve Maltepe olmak üzere üç ilçe seçildi. Bu ilçelerdeki tüm devlet ve özel okul öncesi kurumlarının listeleri oluşturuldu. Bu okullar alt, orta ve üst sosyo – ekonomi duruma göre listelendi. Oluşan bu listelerden alt, orta ve üst sosyo – ekonomik duruma göre yansızlık kuralına göre (Karasar, 2009) yeterli sayıda okul örnekleme alındı.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları şunlardır:

1. Kişisel Bilgi Formu
2. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği (Child – Parent Relationship Scale, Pianta, 1992)

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nden alınan sonuçları, ailelerin psikometrik özellikleri ile karşılaştırmak için örneklem hakkında bilgi toplamak gerekmektedir. Örneklem hakkında bilgi toplamak için araştırmacı tarafından Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Hazırlanan form ile; çocuğun cinsiyeti, doğum tarihi, gittiği okulun türü, anne – babanın yaşı ve öğrenim durumu, anne – babanın çalışma durumu, anne – babanın birliktelik durumu, ailenin algıladığı ekonomik durumu, ailenin sahip olduğu çocuk sayısı, formu doldurulan çocuğun doğum sırası... gibi öğrencinin kendisi ve ailesi ile ilgili sorularla aile hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Kişisel Bilgi Formu’nun bir örneği Ek 1.’de bulunmaktadır.

3.3.2. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği

Bu bölümde araştırmanın temel konusunu oluşturan Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği anlatılacaktır. Ölçekten alınan beş örnek madde Ek. 2’ de gösterilmektedir.

Türkçeye, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği olarak çevrilen ölçeğin orjinal adı “Child – Parent Relationship Scale (CPRS)” dir. Ölçek Robert C. Pianta tarafından 1992 yılında anne – baba – çocuk ilişkisini anlamak amacı ile geliştirilmiştir. Ölçek, yine Pianta tarafından geliştirilen Öğretmen – Çocuk İlişkisi (Teacher – Child Relationship Scale) Ölçeği’nden yararlanılarak uyarlanmıştır. Ölçeğin maddeleri hazırlanırken bağlanma teorisi ve Bağlanma Q – Set’den yararlanılmıştır (Waters ve Deane, 1985, Akt. Zhang, 2010).

Toplam 30 maddeden oluşan ölçek, 5’li Likert tipi bir ölçek olup, ebeveynin çocuğu ile olan ilişkisini algılayışını (1) Kesinlikle uygun değil - (5) Kesinlikle uygun ifadeleri arasında değerlendirmesiyle doldurulur. Ölçeğin orjinali (CPRS), üç alt boyuttan

oluşmaktadır. Çatışma alt boyutu için 14, yakınlık alt boyutu için 10 ve bağımlılık alt boyutu için 6 madde bulunmaktadır. Daha önce yapılan araştırmalarda bağımlılık alt boyutuna ilişkin güvenilirliğin düşük çıktığı belirtilmiştir (Pianta, 1992, Akt. Zhang, 2010).

Ölçeğin puanlanmasında önceki çalışmalara bakıldığında farklı puanlamalar görülmektedir. Ölçeğin alt boyutları ayrı ayrı puanlanabilmektedir.

Ölçeğin normları 4,5 – 5,5 yaşlarında çocukları olan 714 anne babadan elde edilmiştir. Elde edilen Cronbach α sonuçları alt boyutlara göre şöyledir: Çatışma .83 , yakınlık .72 ve bağlanma alt boyutu için .50'dir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik uygulamaları National Institute of Child Health and Human Development (Ulusal Çocuk Sağlığı ve İnsan Gelişimi Enstitüsü)'de, 1 sene ara ile 1364 çocuğun annesine, test tekrar test yöntemiyle yapılarak, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğuna karar verilmiştir (Pianta, 1992).

Yakınlık alt boyutu, ebeveynin çocuğuyla sevgi dolu ve açık bir iletişim kurabildiğini ölçmektedir (örnek: Çocuğumla sıcak, sevgi dolu bir ilişki paylaşmaktayız). Çatışma alt boyutu ise, ebeveynin çocuğu ile olumsuz ve çatışmalı bir ilişki algıladığını ölçmektedir (örnek: Çocuğumla devamlı birbirimizle mücadele eder gibi görünürüz). Yakınlık alt boyutu puanının yüksek çıkması, ebeveyn – çocuk ilişkisinin yakın ve olumlu bir ilişki olduğunu; çatışma alt boyutunun puanının yüksek çıkması ise ebeveyn – çocuk arasında çatışmalı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir (Zhang, 2010). Ölçeğin toplam puanlanmasında ise olumlu ya da olumsuz ifadeler ters puanlanarak tek bir toplam puan elde edilebilmektedir. Olumlu ifadeler ters çevrilerek puanlama yapılırsa, toplam puanın yüksek çıkması olumsuz bir ilişkinin varlığını gösterecektir. Olumsuz ifadelerin ters çevrilerek puanlanmasında ise, toplam puanın yüksek çıkması olumlu bir ebeveyn – çocuk ilişkisinin varlığını gösterecektir.

3.4. Verilerin Toplanması

Child – Parent Relationship Scale’in Türkçe dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması ve Türk örnekleme uygulanması için gerekli yazışmalar Robert C. Pianta ile yapılmış ve kendisinden izin alınmıştır. Pianta ve asistanları ile yapılan elektronik posta yazışmaları Ek 3’de verilmiştir.

Araştırma uygulamaları için 18.02.2011 tarihli 793 sayılı yazısı için Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne başvurulmuş, 07.03.2011 tarih ve 580/29115 sayılı İstanbul Valiliği’nin onayı ve 09.03.2011 tarih ve 580/30352 sayılı dilekçe ile İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden kurumlar için gerekli izin alınmıştır. İzin belgeleri Ek 4’de yer almaktadır.

Ölçeklerin tamamı araştırmacı tarafından 09.05.2011’de dağıtılıp, 13.05.2011’de toplanmıştır. Araştırmada veri toplama araçları, okullardaki anasınıfı öğretmenleri aracılığı ile öğrenci ailelerine ulaştırılmıştır. Toplam 790 ölçek dağıtılmıştır. Ölçeklerde gönüllülük esasına dayalı katılım sağlanmış, anneler tarafından cevaplanan 239 ölçek toplanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma sonucunda elde edilen veri ve bilgiler, amaçlarımız doğrultusunda SPSS veri analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle dilsel eşdeğerlik verileri, daha sonra örneklemin tümünü oluşturan 239 çocuğa ait verilerin SPSS programına kodlanması gerçekleştirilmiştir. Ölçek puanlanmasında alt boyutlar ayrı ayrı hesaplanmıştır. Çatışma alt boyutunda puanın yüksek çıkması, olumsuz ilişkinin yüksek olması anlamına gelmektedir. Yakınlık alt boyutunun puanının yüksek çıkması ise olumlu ilişkinin yüksek olduğunu göstermektedir. Toplam puan hesaplanırken olumlu ifadeler ters çevrilerek hesaplanmıştır. Buna göre toplam puanda, puanların yüksek olması olumsuz bir ilişkisi, puanların düşük çıkması ile olumlu bir ilişkiyi işaret etmektedir.

3.5.1. Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

3.5.1.1. Dilsel Eşdeğerlik alışması

Ölçek maddelerinin Türkçe ifadesinde bir hata olup olmadığını ve bu maddelerin taşıdıkları anlamları ne ölçüde yansıttığını tespit etmek amacıyla dilsel eşdeğerlik çalışması yapılmıştır.

Orijinal ölçek formunun çevirisi 6 ayrı kişi tarafından yapılmıştır. Bu eviriler doğrultusunda araştırmacı tarafından bir geçici form oluşturulmuştur. Daha sonra uzman değerlendirme formu hazırlanmış, uzmanlara değerlendirme kriteri olarak uygun, uygun değil, değiştirilmesi gerekir-öneri şeklinde üç seçenek ile sunulmuştur. Alanda uzman 6 kişinin değerlendirmeleri sonucunda, Türkçe'yi en iyi ifade edebilme kriteri temel alınarak sorunlu görünen maddeler tekrar ele alınıp düzeltilerek ölçeğe son hali verilmiştir.

Eşdeğerlik alışması için İngilizce ve Türkçe bilen ve 5 – 6 yaş ocuk sahibi olan ebeveynlere ulaşılmıştır. Bu ebeveynlere Türkçe ve İngilizce formlar iki hafta ara ile uygulanmıştır. Dağıtılan Türkçe ve İngilizce formlardan 15 geri dönüş olmuşur. Formların sayısı normal dağılım göstermediği için Türkçe ve İngilizce uygulamalar arasında maddeler düzeyinde Pearson Momentler arpımı Korelasyonu yerine Kendall's Tau_b ve Spearman's rho korelasyon katsayılarına ve ilişkili grup t testi yerine Wilcoxon işaretili sıralar testi sonuçlarına bakılmıştır.

3.5.1.2. Geçerlik Analizleri

Yapı geçerliliğinin anlamı, test veya ölçek maddelerinin ölçülmek istenen hipotetik faktör veya faktörlerle yüksek derecede ilişkili olması ve faktörler arasındaki ilişkilerin de kurama uygun düşmesidir. Değişkenlerin bir faktör üzerindeki faktör ağırlıkları yüksekse söz konusu değişkenlerin yapısl geçerliliğe sahip olduğu söylenir (şencan, 2005).

Bu araştırmada ölçek uygulamalarının sonunda, 239 annenin verdiği yanıtlara göre elde edilen veriler üzerinde ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacı ile faktör analizi

yapılmıştır. Faktör analizi, çok sayıda değişkenin arka planında yatan temel yapıyı ortaya çıkarmak için yapılır (Şencan, 2005).

Ölçeğin Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) değeri .825 olarak bulunmuştur. Bu değer kabul edilebilir sınır olan .60'ın üzerinde çok iyi olarak değerlendirilmekte ve örneklem büyüklüğü için ulaşılan veri sayısının yeterli olduğunu ortaya koymaktadır (Büyüköztürk, 2006).

Barlett Sphericity testi ise verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini kontrol etmek için kullanılacak istatistiksel bir tekniktir. Bu test sonucunda elde edilen Ki – kare test istatistiğinin anlamlı çıkması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinin göstergesidir (Aiken, 1996, Akt. Akgün, Yeşilyaprak, 2010). Çalışmada Barlett Testi sonuçlarında Ki – kare değeri değeri 939,318 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, istatistiksel açıdan $p < .01$ düzeyinde anlamlıdır. Buradan elde ettiğimiz sonuca göre faktör analizi yapmanın uygun olduğu söylenebilir.

Ölçeğin faktör yapısını incelemek için öncelikle 30 madde faktör analizine tabi tutulmuştur. Temel bileşenler analizi yöntemiyle ölçeğin tek boyutlu olup olmadığı test edilmiş ve analiz sonucunda öz değeri (eigenvalue) 1 ve üzerinde olan 8 faktörün ortaya çıktığı görülmüştür. Daha sonra ölçeğin orjinaline sadık kalmak için öz değer yerine faktör sayısı araştırmacı tarafından belirlenmiş ve üç faktörde sabit tutulmuştur. İnceleme sonunda ölçeğin orijinal faktör yapısının da değiştiği görülmüş ve analiz sonucunda uygun olmayan maddeler ölçekten çıkarılarak 2 faktörlü ve 17 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir.

Uygulanan varimax rotasyonu sonucunda ölçekteki maddelerin ilk faktörde 12 ve ikinci faktörde 5 madde bulunan iki faktörlü bir yapı olduğu görülmüştür. Birinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri .409 ile .693 arasında ve ikinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri .426 ile .725 arasında değiştiği görülmektedir.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanan şekli 2 faktörlüdür. Önemli olarak belirlenen faktörlerden birinci faktörün ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 26,5'sini ve ikinci faktörün % 11,2'sini açıkladığı bulunmuştur. Ayrıca iki faktörün açıkladıkları toplam varyansın ise

% 37,8 olduğu bulunmuştur. 1. Faktör Çatışma ve 2. Faktör Yakınlık boyutu olarak ifade edilebilir.

3.5.1.3. Güvenirlik Analizleri

Güvenirlik çalışması kapsamında 239 ebeveynden elde edilen verilerle test-tekrar-test güvenirlik katsayısı ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı analizleri yapılmıştır. Cronbach alfa, ölçek içinde bulunan maddelerin iç tutarlılığının, homojenliğinin bir ölçüsüdür. Ölçeğin katsayısı ne kadar yüksek olursa, bulunan maddelerin o ölçüde birbiriyle tutarlı ve aynı özelliğın öğelerini yoklayan maddelerden oluştuğu şeklinde yorumlanır ve yeterli sayılabilecek güvenirlik katsayısı, olabildiğince 1'e yakındır (Büyüköztürk, 2003).

Test – tekrar – test güvenirliği için Sperman's rho ve Kendall's Tau_b analizleri uygulanmıştır. Sperman's rho analizinde korelasyon katsayısı .638 olarak ilişki düzeyi yüksek ve .05 düzeyinde anlamlıdır. Kendall's Tau_b analizinde ise korelasyon sayısı .495 olarak ilişki düzeyi orta ve anlamlıdır.

Ölçeğın boyutlarının ve tamamının güvenilirliklerini incelemek amacıyla Cronbach Alpha değerleri hesaplanmıştır. Yapılan faktör analizi sonucu birinci faktörün alfa katsayısı .84 ve ikinci faktörün alfa katsayısı .57 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğın toplamından elde edilen alfa katsayısı ise .81'dir. Ölçek iç tutarlılığı için yapılan testi yarılama Spearman-Brown katsayısı .757 ve Guttman Split-Half katsayısı .749 olarak bulunmuştur. Yarıya bölme güvenilirlik katsayısı en az .70 olmalıdır (Şencan, 2005). Bu durum iç tutarlılık sayısının iyi, ölçeğın güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM IV BULGULAR

Bu bölümde, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Türk çocuklarına uyarlanması çalışmasında yapılan, dilsel eşdeğerlik, geçerlik, güvenilirlik ve uyarlanan ölçeğin uygulanması sonucunda annelerin aldıkları puanların bazı değişkenler açısından incelenmesi ile ilgili analizler tablolar halinde yer almaktadır.

4.1. Kişisel Bilgi Formundan Elde Edilen Verilere Ait Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapma Değerleri

Bu bölümde araştırmanın örneklem grubunu oluşturan çocukların ebeveynlerine uygulanan “Kişisel Bilgi Formu”ndan elde edilen verilerin frekans ve yüzde tablolarına yer verilmiştir.

Örnekleme oluşturan çocukların devam ettikleri okulun türüne göre dağılımları Tablo 4.1.'de yer almaktadır.

Tablo 4.1. Çocukların Devam Ettikleri Okulun Türü Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

Okul Türü	N	%	X	SS
Özel	93	38,9	36,79	10,6
Devlet	146	61,1	37,83	10,1
Toplam	239	100,0		

Tablo 4.1.'de görüldüğü gibi örneklem grubundaki çocukların %38,9'u özel okula, %61,1'i devlet okula devam etmektedir. Özel okula devam eden çocuklar ve annelerinin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 36,7, devlet okula devam eden çocuklar ve annelerinin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 37,8'dir.

Örnekleme oluşturan çocukların devam ettikleri okulların buldukları ilçeye göre dağılımları Tablo 4.2.'de yer almaktadır.

Tablo 4.2. Okulun Bulunduğu İlçelere Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

İlçe	N	%	X	SS
Kadıköy	176	73,7	37	10,55
Maltepe	29	12,1	38,37	10,06
Ataşehir	34	14,2	38,82	9,15
Toplam	239	100,0	37,42	10,29

Tablo 4.2.'de görüldüğü gibi, örneklem grubundaki çocukların %73,7'si Kadıköy ilçesine, %12,1'i Maltepe ilçesine ve %14,2'si Ataşehir ilçesine bağlı okullara devam etmektedir. Kadıköy ilçesinde okula devam eden çocuklar ve annelerinin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 37, Maltepe ilçesinde okula devam eden çocuklar ve annelerinin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 38,3, Ataşehir ilçesinde okula devam eden çocuklar ve annelerinin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları ise 38,8'dir.

Örnekleme oluşturan çocukların yaş grupları (ay olarak) Tablo 4.3.'de yer almaktadır.

Tablo 4.3. Çocukların Yaş Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

Yaş grupları	N	%	X	SS
60 – 72 ay	160	66,9	36,34	9,74
72 – 84 ay	79	33,1	39,61	11,07
Toplam	239	100,0		

Tablo 4.3.'de görüldüğü gibi örneklem grubundaki çocukların %66,9'u 60 – 72 ay ve %33,1'i 72 – 84 ay aralığındadır. 60 – 72 ay grubunda bulunan çocuklar ve annelerinin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 36,3 ve 72 – 84 ay grubunda

bulanan çocuklar ve annelerinin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 39,6'dır.

Örnekleme oluşturan çocukların cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 4.4.'de yer almaktadır.

Tablo 4.4. Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

Cinsiyet	N	%	X	SS
Kız	124	51,9	36,6	9,64
Erkek	115	48,1	38,3	10,93
Toplam	239	100,0		

Tablo 4.4.'de görüldüğü gibi örneklem grubundaki çocukların %51,9'unun kız, %48,1'inin erkek olduğu görülmektedir. Kız çocuklar ve Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 36,6 iken, erkek çocuklar ve Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 38,3'tür.

Örnekleme oluşturan annelerin yaş dağılımları Tablo 4.5.'de yer almaktadır.

Tablo 4.5. Annelerin Yaşı Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

Annelerin Yaşı	N	%	X	SS
25 - 30	46	19,2	41,08	10,97
31 - 35	87	36,5	37,04	10,00
36 - 45	104	43,5	35,88	9,84
Toplam	237	99,2	37,3	10,26
Bilinmeyen	2	,8		
Toplam	239	100,0		

Tablo 4.5.'de görüldüğü gibi örneklem grubundaki annelerin %19,2'si 25 – 30 yaş grubunda, %36,5'i 31 – 35 yaş grubunda ve %43,5'i 36 – 45 yaş grubundadır. Kişisel Bilgi Formunu dolduran annelerden 2'sinin anne yaş durumu bilinmemektedir. 25 – 30 yaş grubunda bulunan annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 41, 31 – 35 yaş grubunda bulunan annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 37, 36 – 45 yaş grubunda bulunan annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 35,8'dir.

Örneklem grubunu oluşturan annelerin öğrenim durumları Tablo 4.6.'de yer almaktadır.

Tablo 4.6. Annelerin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

Annelerin Öğrenim Durumu	N	%	X	SS
İlköğretim	61	25,6	39,96	11,16
Lise	50	20,9	37,10	11,17
Üniversite	127	53,1	36,24	9,29
Toplam	238	99,6	37,36	10,27
Bilinmeyen	1	,4		
Toplam	239	100,0		

Tablo 4.6.'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan annelerin %25,6'sı ilköğretim okulu, %20,9'u lise ve %53,1'i üniversite mezunudur. Kişisel Bilgi Formunu dolduran annelerden 1'i öğrenim durumu bilinmemektedir. İlköğretim mezunu annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 39,9, lise mezunu annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 37,1 ve üniversite mezunu annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 36,2'dir.

Örnekleme oluşturan babaların yaşı Tablo 4.7.'de yer almaktadır.

Tablo 4.7. Babaların Yaş Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

Babanın Yaşı	N	%	X	SS
25 - 35	55	23,0	39,32	10,54
36 - 40	101	42,3	36,77	9,72
41 - 45	67	28,0	36,71	10,88
Toplam	223	93,3	37,39	10,30
Bilinmeyen	16	6,7		
Toplam	239	100,0		

Tablo 4.7.'de görüldüğü gibi örneklem grubundaki babaların %23'ü 25 – 35 yaş grubunda, %42,3'ü 36 – 40 yaş grubunda ve %28'i 41 – 45 yaş grubunda bulunmaktadır. Örneklem grubunun %6,7'sini oluşturan 16 kişinin baba yaş durumu bilinmemektedir. 25 – 35 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 39,3, 36 – 40 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 36,7 ve 41 – 45 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 36,7'dir.

Örnekleme oluşturan babaların öğrenim durumları Tablo 4.8.'de yer almaktadır.

Tablo 4.8. Babaların Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

Babanın Öğrenim Durumu	N	%	X	SS
İlköğretim	50	20,9	40,91	11,09
Lise	58	24,3	39,00	11,15
Üniversite	111	46,4	35,06	8,90
Toplam	219	91,6	37,43	10,31
Bilinmeyen	20	8,4		
Toplam	239	100,0		

Tablo 4.8.'de görüldüğü gibi ilköğretim okulu mezunu olan 50 baba grubun %20,9'unu, lise mezunu olan 58 baba grubun %24,3'ünü ve üniversite mezunu olan 111 baba grubun %46,4'ünü oluşturmaktadır. Örneklem grubunun %8,4'ünü oluşturan 20 kişinin baba öğrenim durumu bilinmemektedir. İlköğretim mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 40,9, lise mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 39 ve üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 35'dir.

Örneklem oluşturan annelerin çalışma durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 4.9.'da yer almaktadır.

Tablo 4.9. Annelerin Çalışma Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

Annelerin Çalışma Durumu	N	%	X	SS
Evet	105	43,9	37,61	9,72
Hayır	134	56,1	37,26	10,76
Toplam	239	100,0		

Tablo 4.9.'da görüldüğü gibi örneklemdaki annelerin %43,9'u çalışmakta, %56,1'i ise çalışmamaktadır. Çalışan annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 37,6 iken, çalışmayan annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 37,2'dir.

Örnekleme oluşturan ailelerin algıladıkları gelir durumu değişkenine göre dağılımları Tablo 4.10.'da yer almaktadır.

Tablo 4.10. Algılanan Gelir Durumu Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

Algılanan Gelir Durumu	N	%	X	SS
Üst	68	28,4	36,04	10,15
Orta	168	70,3	38,01	10,41
Toplam	236	98,7		
Bilinmeyen	3	1,3		
Toplam	239	100,0		

Tablo 4.10.'da görüldüğü gibi örneklemdaki ailelerin %28,4'ü gelir seviyesini üst olarak belirtirken, %70,3'ü gelir seviyesini orta olarak belirtmiştir. Formu dolduran 3 kişinin aile gelir durumu bilinmemektedir. Gelir durumunu üst olarak işaretleyen annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 36, alt olarak işaretleyen annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 38'dir.

Örnekleme oluşturan ailelerinin sahip olduğu çocuk sayısına göre dağılımları Tablo 4.11.'de yer almaktadır.

Tablo 4.11. Ailenin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Frekans, Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmaları

Çocuk Sayısı	N	%	X	SS
1	97	40,6	37,69	9,09
2 ve daha fazla	142	59,4	37,23	11,09
Toplam	239	100,0		

Tablo 4.11.'de görüldüğü gibi örnekleme oluşturan 239 ailenin %40,6'sı tek çocuğa sahip ve %59,4'ü ise 2 ve daha fazla çocuğa sahip olduklarını belirtmişlerdir. Tek

çocuğa sahip ailelerde annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 37,6, iki ve daha fazla çocuğa sahip ailelerde annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puan ortalamaları 37,2'dir.

4.2. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Dilsel Eşdeğerlik, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin dilsel eşdeğerliği için İngilizce ve Türkçe formların aynı gruba uygulanmasından elde edilen korelasyon katsayıları Tablo 4.12.'da, Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları ise Tablo 4.13.'da verilmektedir.

Tablo 4.12. Dilsel eşdeğerlik için Kendall's Tau_b ve Spearman's rho Korelasyon Katsayıları Sonuçları

Madde Numarası	N	Kendall's tau_b	p	Spearman's rho	p
Madde 2	15	,842(**)	,016	,850(**)	,008
Madde 3	15	,240	,256	,247	,277
Madde 4	15	,655(*)	,042	,655(*)	,039
Madde 10	15	,667(*)	,027	,747(*)	,017
Madde 12	15	,809(**)	,008	,856(**)	,003
Madde 13	15	,850(**)	,007	,875(**)	,002
Madde 14	15	,653(*)	,024	,721(*)	,022
Madde 17	15	,839(**)	,006	,881(**)	,002
Madde 18	15	,769(*)	,011	,814(**)	,007
Madde 19	15	,522	,053	,513	,097
Madde 21	15	,830(**)	,007	,910(**)	,001
Madde 23	15	,688(*)	,021	,723(*)	,021

Madde 25	15	,588(*)	,047	,611	,054
Madde 27	15	,485	,002	,526	,000
Madde 28	15	,000	,500	,021	,481
Madde 29	15	,700(*)	,024	,717(*)	,023
Madde 30	15	,807(*)	,011	,819(**)	,006

Tablo 4.13. Dilsel Eşdeğerlik İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Madde	X	Ss	z	p	Madde	X	Ss	z	p
2	1,63	,744	-1,000	,317	19	2,13	1,126	-1,447	,655
	1,75	,707				2,38	1,188		
3	4,63	,744	-,447	,655	21	2,13	1,553	-,272	,785
	4,75	,463				2,00	1,309		
4	1,25	,463	-1,000	,317	23	2,88	1,126	-1,342	,180
	1,13	,354				2,50	,756		
10	4,13	,991	-,577	,564	25	1,63	1,061	,000	1,000
	4,25	,886				1,63	1,061		
12	2,63	,916	,000	1,000	27	1,63	,518	-1,857	,063
	2,63	1,061				2,38	1,061		
13	3,75	,886	-1,000	,317	28	1,75	,707	-,272	,785
	3,63	,744				1,88	,835		
14	2,00	,756	-1,342	,180	29	4,38	,744	-1,414	,157
	3,63	,744				4,63	,744		
17	2,25	1,165	-,577	1,000	30	4,13	,641	-1,000	,317
	2,25	1,282				4,00	,535		
18	3,38	1,188	,000	1,000					
	3,38	1,302							
Toplam	92,1250	5,08324	,000	1,000					
	91,6250	5,08324							

Tablo 4.12. ve Tablo 4.13.'de görüldüğü gibi yapılan analizler sonucunda uyarlanan ölçekteki maddelerin büyük çoğunluğunun dilsel eşdeğerliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Tablo 4.12.'de Kendall's Tau_b ve Spearman's rho değerlerine bakıldığında madde 3, 19, 25, 27 ve 28. maddelerde düşük düzeyde ilişki görülmüştür. Tablo 4.13.'de Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçlarına göre sorunlu olan madde bulunmamaktadır. Tablo 4.12.'de düşük düzeyde anlamlı çıkan maddelerde Wilcoxon

işaretili testler sonucunda sorun görülmemektedir. Analiz sonuçlarına göre maddelerin korelasyon değerleri istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğu için dilsel eşdeğerlik taşıdığı kabul edilmiştir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin geçerlilik çalışmaları için yapı geçerliliği ve kaç faktörden oluştuğunu tespit etmek amacıyla faktör analizleri yapılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliğini sınımaya yönelik Kaiser – Meyer – Olkin ve Barlett's Test of Sphericity sonuçları Tablo 4.14.'de verilmektedir.

Tablo 4.14. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin KMO ve Barlett's Testi Sonuçları

Küresel	Ki-kare Değeri	939,318
Barlett testi	Serbestlik Derecesi	136
	Önem Düzeyi	.000
KMO örneklem yeterliliği		,83

Tablo 4.14.'de görüldüğü gibi Kaiser-Meyer-Olkin (K.M.O.) değeri ve Bartlett testi değeri incelenmiştir. Araştırmada Kaiser-Meyer-Olkin (K.M.O.) değeri incelendiğinde, bu değer ,83 olduğu görülmektedir. Bu durum K.M.O. ölçütüne göre “çok iyi” olarak değerlendirilmekte ve örneklem büyüklüğü için ulaşılan veri sayısının yeterli olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca Bartlett's Test of Sphericity incelendiğinde Ki-kare değeri 939,318 ve $p < .01$ şeklinde anlamlı bulunmuştur. Buradan elde ettiğimiz sonuca göre faktör analizi yapmanın uygun olduğu söylenebilir.

Ölçeğin faktör analizi sonuçları Tablo 4.15.'de verilmektedir.

Tablo 4.15. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Faktör Analizi Sonuçları (Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi)

Madde No	Ortak Faktör Varyansı	Faktör Yük Değerleri	
		F1	F2
s27	,500	,693	
s25	,524	,654	
s14	,414	,640	
s21	,442	,635	
s28	,405	,634	
s12	,413	,632	
s19	,396	,619	
s2	,363	,601	
s23	,328	,570	
s17	,327	,565	
s18	,241	,462	
s4	,174	,409	
s29	,551		,725
s10	,492		,701
s30	,429		,593
s3	,248		,491
s13	,183		,426

Tablo 4.15. incelendiğinde Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin faktör yapısını incelemek için öncelikle 30 madde faktör analizine tabi tutulmuştur. Temel bileşenler analizi yöntemiyle ölçeğin tek boyutlu olup olmadığı test edilmiş ve analiz sonucunda öz değeri (eigenvalue) 1 ve üzerinde olan 8 faktörün ortaya çıktığı görülmüştür. Daha sonra ölçeğin orijinaline sadık kalmak için öz değer yerine faktör sayısı araştırmacı tarafından belirlenmiş ve üç faktörde sabit tutulmuştur. İnceleme sonunda ölçeğin orijinal faktör yapısının da değiştiği görülmüş ve analiz sonucunda uygun olmayan maddeler ölçekten çıkarılarak 2 faktörlü ve 17 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir.

Uygulanan varimax rotasyonu sonucunda ölçekteki maddelerin ilk faktörde 12 ve ikinci faktörde 5 madde bulunan iki faktörlü bir yapı olduğu görülmüştür. Birinci faktörde yer

alan maddelerin yük değerleri ,409. ile ,693 arasında ve ikinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri ,426 ile ,725 arasında değiştiği görülmektedir.

Ölçeğin faktör analizi sonucunda açıklanan varyans değerleri Tablo 4.16.'da verilmektedir.

Tablo 4.16. Faktörlerin Varyans Açıklama Yüzdeleri

Faktörlerin Açıkladıkları Varyans		
	F1	F2
Özdeğerler	4,519	1,913
Açıklanan Varyans	% 26,5	% 11,2
Açıklanan Toplam Varyans	% 37,8	

Tablo 4.16.'da görüldüğü gibi ölçeğin Türkçeye uyarlanan şekli 2 faktörlüdür. Birinci faktörün ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 26,5'sini ve ikinci faktörün % 11,2'sini açıkladığı bulunmuştur. Ayrıca iki faktörün açıkladıkları toplam varyansın ise % 37,8 olduğu bulunmuştur. 1. Faktör Çatışma ve 2. Faktör Yakınlık boyutu olarak ifade edilebilir.

Ölçeğin faktör analizi sonucunda belirlenen alt boyutlar ve bu boyutlardan yük alan maddeler Tablo 4.17.'de verilmektedir.

Tablo 4.17. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Alt Boyutları ve Bu boyutlardan Yük Alan Maddeler

Faktörler	Madde Sayısı	Madde Numaraları
1	12	2, 4, 12, 14, 17, 18, 19, 21, 23, 25, 27, 28
2	5	3, 10, 13, 29, 30

Tablo 4.17.'de görüldüğü gibi birinci faktör olan çatışma boyutunda 12, ikinci faktör olan yakınlık boyutunda 5 madde bulunmaktadır.

Ölçeğin faktörlerinin ortalama ve standart sapma değerleri ve faktör arası korelasyonları Tablo 4.18.'de verilmektedir.

Tablo 4.18. Faktörlerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ile Faktörler Arası Korelasyonlar

Faktör No	<i>X</i>	Ss	F1		F2	
			r	<i>p</i>	r	<i>p</i>
F1	29,1	8,8	-	-	,151	,019
F2	8,3	3,3			-	-
Toplam	37,5	10,1	,964	,000	,410	,000

Tablo 4.18.'de görüldüğü gibi, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan ortalama puanlar incelendiğinde birinci faktör için 29,1 ve ikinci faktör için 8,3 olduğu bulunmuştur. Ölçeğin tümü için ise ortalama puanın 37,5 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarının birbirleriyle olan ilişkileri incelendiğinde birinci faktör ile ikinci faktör arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=,151$, $p < .05$). Ölçeğin tümünden alınan puanlar ile birinci faktör arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken ($r=,964$, $p < 01$), yine ikinci faktör ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=,410$, $p < .05$).

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin güvenilirlik çalışması kapsamında 239 ebeveynden elde edilen verilerle düzeltilmiş madde toplam korelasyonları, üst %27 alt %27 puanları arasında ilişkisiz t testi, test-tekrar-test güvenilirlik katsayısı ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı analizleri yapılmıştır. Test – tekrar – test güvenilirliği için Sperman's rho ve Kendall's Tau_b analizleri uygulanmıştır.

Ölçekte yer alan maddelerin kişileri ne derece ayırt ettiğini incelemek amacıyla düzeltilmiş madde toplam korelasyonları ve üst %27, alt %27 puanları arasındaki ilişkisiz t testi sonuçları için yapılan analizler Tablo 4.19.'da yer almaktadır.

Tablo 4.19. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonları ve Üst %27, Alt %27 Puanları Arasındaki İlişkisiz t Testi Sonuçları

Faktör Adı	Madde No	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	t (üst%27-alt%27)
ÇATIŞMA	s25	,609	-28,324
	s27	,515	-75,732
	s21	,560	-67,316
	s28	,480	-52,129
	s19	,535	-56,132
	s2	,466	-76,365
	s23	,436	-68,534
	s17	,457	-32,130
	s12	,538	-55,676
	s18	,317	-79,493
	s14	,520	-48,506
	s4	,330	-13,174
YAKINLIK	s29	,288	-22,969
	s30	,337	-23,436
	s10	,141	-40,356
	s3	,139	-16,993
	s13	,152	-27,162

Ölçekte yer alan maddelerin kişileri ne derece ayırt ettiğini incelemek amacıyla düzeltilmiş madde toplam korelasyonları ölçekteki maddelerin düzeltilmiş madde toplam korelasyonu değerlerinin ,139 ile ,609 arasında değiştiği görülmektedir. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'ndeki 17 maddenin ayırt edicilik gücünü saptamak için madde analizi yapılmıştır. Ölçekten elde edilen puanlar büyükten küçüğe doğru sıralandıktan sonra alt %27 ve üst %27'yi oluşturan grupların puan ortalamalarının “t” değerleri hesaplanarak maddelerin ayırt edicilik güçleri elde edilmiştir. Her bir maddenin istenen düzeyde (.05) ayırt edici olduğu görülmüştür.

Ölçeğin alt boyutlarının ve tamamının güvenilirliklerini incelemek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha değerleri ve ölçek iç tutarlılığı için yapılan testi yarılama Spearman-Brown katsayısı ve Guttman Split-Half katsayısı analizleri Tablo 4.20.'de yer almaktadır.

Tablo 4.20. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Cronbach Alfa, Spearman-Brown ve Guttman Split-Half Katsayıları

Faktörler	Cronbach Alfa	Spearman-Brown	Guttman Split-Half
Faktör I	,84		
Faktör II	,57		
Toplam	,81	,757	,749

Tablo 4.20.'de görüldüğü gibi yapılan faktör analizi sonucu birinci faktörün alfa katsayısı ,84 ve ikinci faktörün alfa katsayısı ,57 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin toplamından elde edilen alfa katsayısı ise ,81'dir. Ölçek iç tutarlılığı için yapılan testi yarılama Spearman-Brown katsayısı ,757 ve Guttman Split-Half katsayısı ,749 olarak bulunmuştur. Yarıya bölme güvenilirlik katsayısı en az .70 olmalıdır (Şencan, 2005). Bu durum iç tutarlılık sayısının iyi, ölçeğin de güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

4.3. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden Alınan Puanların Değişkenlere Göre İncelenmesi

Çocuğun devam ettiği okul türü değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlarla ilgili analizler:

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan alt boyut ve toplam puanların, çocuğun devam ettiği okulun türü değişkeni ile farklılaşp farklılaşmadığına bakılmak üzere bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.21., Tablo 4.22. ve Tablo 4.23.'de yer almaktadır.

Tablo 4.21. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Devam Ettiği Okul Türü Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Okul Türü	N	X	SS	Sd	t	P
Özel	93	27,76	9,68	237	-1,764	,079
Devlet	146	29,97	9,28			
Toplam	239					

Tablo 4.21.'de, çocukların devam ettikleri okul türü değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarına etkisi olmadığı görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 4.22. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Devam Ettiği Okul Türü Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Okul Türü	N	X	SS	Sd	t	p
Özel	93	20,96	2,80	234	-2,923	,004
Devlet	146	22,03	2,69			
Toplam	239					

Tablo 4.22.'de, çocukların devam ettikleri okul türü değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına etkisi olduğu görülmektedir ($p<,05$). Anlamlı farklılık devlet okuluna devam eden çocuklar lehinedir. Yani, devlet okuluna devam eden çocuklar ve anneleri arasındaki ilişki, özel okula devam eden çocuklar ve annelerine göre daha olumludur.

Tablo 4.23. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuğun Devam Ettiği Okul Türü Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Okul Türü	N	X	SS	Sd	t	p
Özel	93	36,79	10,60	234	-,755	,451
Devlet	146	37,83	10,10			
Toplam	239					

Tablo 4.23.'de, çocukların devam ettikleri okul türü değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puanlarına etkisi olmadığı görülmektedir ($p > ,05$).

Çocuğun yaşı değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlarla ilgili analizler:

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan alt boyut ve toplam puanlarının çocuğun yaşı değişkeni ile farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmak üzere bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.24., Tablo 4.25. ve Tablo 4.26.'de yer almaktadır.

Tablo 4.24. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Çocuğun Yaşı (Ay)	N	X	SS	Sd	t	p
60 – 72 Ay	160	27,95	8,96	237	-2,720	,007
72 – 78 Ay	79	31,45	10,10			
Toplam	239					

Tablo 4.24.'de, çocuğun yaşı değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarına etkisinin olduğu görülmektedir ($p < ,05$). 72 – 78 ay grubunda bulunan çocukların, 60 – 72 ay grubunda bulunan çocuklara göre anneleri ile daha çok çatışma yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 4.25. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Çocuğun Yaşı (Ay)	N	X	SS	Sd	t	p
60 – 72 Ay	160	21,51	2,72	234	-,749	,455
72 – 78 Ay	79	21,80	2,91			
Toplam	239					

Tablo 4.25.'de, çocuğun yaşı değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına etkisi olmadığı görülmektedir ($p > ,05$).

Tablo 4.26. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının Çocuğun Yaşı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Çocuğun Yaşı (Ay)	N	X	SS	Sd	t	p
60 – 72 Ay	160	36,34	9,74	234	-2,319	,021
72 – 78 Ay	79	39,61	11,07			
Toplam	239					

Tablo 4.26.'da, çocuğun yaşı değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puanlarına etkisinin olduğu görülmektedir ($p < ,05$). 72 – 78 ay grubunda bulunan çocukların, 60 – 72 ay grubunda bulunan çocuklara göre anneleri ile daha çok çatışma yaşadıkları görülmektedir.

Çocuğun cinsiyeti değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlarla ilgili analizler:

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan alt boyut ve toplam puanlarının çocuğun cinsiyetine göre farklılık gösterip göstermediğine bakılmak üzere bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.27. , Tablo 4.28. ve Tablo 4.29.'da yer almaktadır.

Tablo 4.27. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	SS	Sd	t	p
Kız	124	28,69	8,98	237	-,709	,479
Erkek	115	29,56	10,00			
Toplam	239					

Tablo 4.27.'de görüldüğü gibi çocuğun cinsiyeti değişkeni Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin çatışma alt boyutu puanlarını etkilememektedir ($p > ,05$).

Tablo 4.28. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	SS	Sd	t	p
Kız	124	21,95	2,63	234	1,998	,047
Erkek	115	21,23	2,90			
Toplam	239					

Tablo 4.28.'de görüldüğü gibi Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanları ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < ,05$). Bu farklılık kız çocuklar lehinedir ($X_{\text{kız}} > X_{\text{erkek}}$). Buna göre kız çocukların anneleri ile olan ilişkilerinin erkek çocuklara göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 4.29. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	SS	Sd	t	p
Kız	124	36,60	9,64	234	-1,269	,206
Erkek	115	38,30	10,93			
Toplam	239					

Tablo 4.29.'de görüldüğü gibi çocuğun cinsiyeti değişkeni Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin toplam puanlarını etkilememektedir ($p > ,05$).

Annenin yaşı değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlarla ilgili analizler:

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan alt boyut ve toplam puanların, annelerin yaşına göre farklılaşma durumu olup olmadığını belirlemeye yönelik ANOVA analizi kullanılmıştır. Anova analizinde anlamlı farklılık çıkmış ise, bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tanımlayıcı hesaplar olan post – hoc tekniklere geçilmiştir. Bu teknikler arasından seçim yapmak için öncelikle varyansların homojen

olup olmadığı Levene istatistikleri ile belirlenmiştir. Varyansların homojen olduğu durumlarda Tukey, heterojen olduğu durumlarda ise Tamhane analizleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.30. , Tablo 4.31. , Tablo 4.32. , Tablo 4.33. , Tablo 4.34., Tablo 4.35., Tablo 4.36., Tablo 4.37., Tablo 4.38., Tablo 4.39., Tablo 4.40.'da yer almaktadır.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarının anne yaş değişkenine göre analizleri Tablo 4.30., Tablo 4.31., Tablo 4.32. ve Tablo 4.33.'de yer almaktadır.

Tablo 4.30. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutunda Annenin Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne Yaş	N	X	SS	SH	Min.	Max.
25 - 30	46	33,21	9,86	1,45	12,00	57,00
31 - 35	87	28,63	9,49	1,01	12,00	54,00
36 - 45	104	27,51	8,83	,86	12,00	49,00
Toplam	237	29,03	9,48	,61	12,00	57,00

Tablo 4.30.'da görüldüğü gibi, 237 kişilik grubun 46'sını 25 – 30 yaş arası anneler, 87'sini 31 – 35 yaş grubu anneler ve 104'ünü 36 – 45 yaş grubu anneler oluşturmaktadır. 25 – 30 yaş grubu annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları $X=33,21$, 31 – 35 yaş grubu annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları $X=28,63$ ve 36 – 45 yaş grubu annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları ise $X=27,51$ 'dir. Grupların en düşük puanları değişmezken, 25 – 30 yaş grubu çatışma alt boyutunda en yüksek puanı almıştır.

Tablo 4.31. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu İçin Annenin Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
,645	2	234	,525

Tablo 4.31.'de varyansların homojen olduğunu ($F= ,645$; $p > ,05$) görülmektedir. Bu nedenle varyansın homojen olduğu tanımlayıcı tekniklerden Tukey analizi uygulanmış ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakılmıştır.

Tablo 4.32. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1057,712	2	528,856	6,139	,003
Gruplarıçi	20160,018	234	86,154		
Toplam	21217,730	236			

Tablo 4.32.'de annenin yaşı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutundan alınan puanlara etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($F=6,139$, $p < .05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için kullanılacak tanımlayıcı tekniği seçmek için Levene istatistiğine bakılmıştır. Levene istatistiğine göre farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını görmek için Tukey analizi uygulanmıştır. Tukey analizi sonuçları Tablo 4.33.'de yer almaktadır.

Tablo 4.33. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu

Anninin Yaşı	Anninin Yaşı	Ortalama Farkı	p
25 - 30	31 - 35	4,58521*	,020
	36 - 45	5,69816*	,002
31 - 35	25 - 30	-4,58521*	,020
	36 - 45	1,11295	,688
36 - 45	25 - 30	-5,69816*	,002
	31 - 35	-1,11295	,688

Tablo 4.33.'de görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre, 25 – 30 yaş grubundaki anneler ($X=33,2$) ile 31 – 35 yaş ($X=28,6$) ve 36 – 45 yaş grubundaki anneler ($X=27,5$) arasında, 25 – 30 yaş grubundaki anneler lehine anlamlı farklılık vardır.

31 – 35 yaş grubundaki anneler ($X=28,6$) ile 25 – 30 yaş grubundaki anneler ($X=33,2$) arasında, 25 – 30 yaş grubu anneler lehine;

36 – 45 yaş grubundaki anneler ($X=27,5$) ile 25 – 30 yaş grubundaki anneler ($X=33,2$) arasında, 25 – 30 yaş grubu anneler lehine anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanları analizlerinin sonuçlarına göre, 25 – 30 yaş grubu annelerin diğer yaş gruplarındaki annelere kıyasla daha çok çatışmalı ilişki yaşadıkları görülmektedir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarının anne yaş değişkenine göre analizleri Tablo 4.34., Tablo 4.35., ve Tablo 4.36.'de yer almaktadır.

Tablo 4.34. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutunda Annenin Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne Yaş	N	X	SS	SH	Min.	Max.
25 - 30	46	22,11	3,17	,47	12,00	25,00
31 - 35	87	21,42	2,56	,27	14,00	25,00
36 - 45	104	21,63	2,75	,26	14,00	25,00
Toplam	237	21,64	2,76	,18	12,00	25,00

Tablo 4.34.'de görüldüğü gibi, 234 kişilik grubun 45'ini 25 – 30 yaş arası anneler, 85'ini 31 – 35 yaş grubu anneler ve 104'ünü 36 – 45 yaş grubu anneler oluşturmaktadır. 25 – 30 yaş grubu annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları $X=22,1111$, 31 – 35

yaş grubu annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları $X=21,4235$ ve 36 – 45 yaş grubu annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları ise $X=21,6346$ 'dır. Gruplar arasında en düşük puanı 25 – 30 yaş grubu anneler alırken, en yüksek puanlar ise tüm gruplarda aynıdır.

Tablo 4.35. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu İçin Annenin Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
,802	2	231	,450

Tablo 4.36. varyansların homojen olduğunu ($F= ,802$; $p> ,05$) göstermektedir.

Tablo 4.36. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	13,952	2	6,976	,909	,404
Gruplarıçi	1773,313	231	7,677		
Toplam	1787,265	233			

Tablo 4.36.'da annenin yaşı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutundan alınan puanlara etki etmediği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($F=,909$, $p>.05$).

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği toplam puanlarının anne yaş değişkenine göre analizleri Tablo 4.37., Tablo 4.38., Tablo 4.39., ve Tablo 4.40.’da yer almaktadır.

Tablo 4.37. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanında Annenin Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne yaş	N	X	SS	SH	Min.	Max.
25 - 30	46	41,08	10,97	1,63	21,00	64,00
31 - 35	87	37,04	10,00	1,08	18,00	62,00
36 - 45	104	35,88	9,84	,96	18,00	64,00
Toplam	237	37,30	10,26	,67	18,00	64,00

Tablo 4.37.’de görüldüğü gibi, 234 kişilik grubun 45’ini 25 – 30 yaş arası anneler, 85’ini 31 – 35 yaş grubu anneler ve 104’ünü 36 – 45 yaş grubu anneler oluşturmaktadır. 25 – 30 yaş grubu annelerin toplam ortalama puanları $X=41,08$, 31 – 35 yaş grubu annelerin toplam ortalama puanları $X=37,04$ ve 36 – 45 yaş grubu annelerin toplam ortalama puanları ise $X=35,88$ ’dir. Gruplar arasında en düşük puan 31 – 35 ve 36 – 45 yaş gruplarında, en yüksek puan ise 25 – 30 ve 36 – 45 yaş gruplarında görülmektedir.

Tablo 4.38. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanda Annenin Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
1,311	2	231	,272

Tablo 4.38.’de varyansların homojen olduğunu ($F=1,311$; $p > ,05$) görülmektedir. Bu nedenle varyansın homojen olduğu tanımlayıcı tekniklerden Tukey analizi uygulanmış ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakılmıştır.

Tablo 4.39. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	859,775	2	429,887	4,193	,016
Gruplariçi	23684,072		102,528		
Toplam	24543,846	231			
		233			

Tablo 4.39.'da annenin yaşı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanlara etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (F=4,193, p<.05). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için kullanılacak tanımlayıcı tekniği seçmek için Levene istatistiğine bakılmıştır. Levene istatistiğine göre farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını görmek için Tukey analizi uygulanmıştır. Tukey analizi sonuçları Tablo 4.40.'da yer almaktadır.

Tablo 4.40. Annenin Yaşına Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu

Annenin Yaşı	Annenin Yaşı	Ortalama Farkı	Sig.
25 - 30	31 - 35	4,04183	,079
	36 - 45	5,20427*	,012
31 - 35	25 - 30	-4,04183	,079
	36 - 45	1,16244	,713
36 - 45	25 - 30	-5,20427*	,012
	31 - 35	-1,16244	,713

Tablo 4.40.'da görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre, 25 – 30 yaş grubundaki anneler (X=41) ile 36 - 45 yaş (X=35,8) arasında, 25 – 30 yaş grubundaki anneler lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puan analizlerinin sonuçlarına göre, 25 – 30 yaş grubu annelerin diğer yaş gruplarındaki annelere kıyasla daha çok çatışmalı ilişki yaşadıkları görülmektedir.

Annenin öğrenim durumu değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlarla ilgili analizler:

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan alt boyut ve toplam puanların annelerin öğrenim durumuna göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek için ANOVA analizi kullanılmıştır. Anova analizinde anlamlı farklılık çıkmış ise, bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tanımlayıcı hesaplar olan post – hoc tekniklere geçilmiştir. Bu teknikler arasından seçim yapmak için öncelikle varyansların homojen olup olmadığı Levene istatistikleri ile belirlenmiştir. Varyansların homojen olduğu durumlarda Tukey, heterojen olduğu durumlarda ise Tamhane analizleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.41. , Tablo 4.42. , Tablo 4.43. , Tablo 4.44. , Tablo 4.45. , Tablo 4.46., Tablo 4.47., Tablo 4.48., Tablo 4.49., Tablo 4.50. ve Tablo 4.51.'de yer almaktadır.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarının anne öğrenim durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.41., Tablo 4.42., Tablo 4.43., ve Tablo 4.44.'de yer almaktadır.

Tablo 4.41. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutunda Annenin Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne Öğrenim	N	X	SS	SH	Min.	Max.
İlköğretim	61	32,77	10,25	1,31	12,00	57,00
Lise	50	29,12	10,46	1,47	12,00	54,00
Üniversite	127	27,31	8,19	,72	12,00	48,00
Toplam	238	29,09	9,49	,61	12,00	57,00

Tablo 4.41.'de görüldüğü gibi, 238 kişilik grubun 61'ini ilköğretim mezunu anneler, 50'sini lise mezunu anneler ve 127'sini üniversite mezunu anneler oluşturmaktadır. İlköğretim mezunu annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları $X=32,77$, lise mezunu annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları $X=29,12$ ve üniversite mezunu annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları ise $X=27,31$ 'dir. Gruplar arasında en düşük puanda herhangi bir değişiklik olmazken, en yüksek puanı ilköğretim mezunu annelerin aldığı görülmektedir.

Tablo 4.42. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu İçin Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
4,319	2	235	,014

Tablo 4.42.'de varyansların heterojen olduğunu ($F= 4,319$; $p< ,05$) görülmektedir. Bu nedenle varyansın heterojen olduğu tanımlayıcı tekniklerden Tamhane's T2 analizi uygulanmış ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakılmıştır.

Tablo 4.43. Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1226,498	2	613,249	7,154	,001
Gruplar içi	20145,468	235	85,725		
Toplam	21371,966	237			

Tablo 4.43.'de annenin öğrenim durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarına etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($F=7,154$, $p<.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için kullanılacak tanımlayıcı tekniği seçmek için yapılan Levene istatistiği sonucuna göre Tamhane testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.44.'de yer almaktadır.

Tablo 4.44. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tamhane Tablosu

Annenin Öğrenim Durumu	Annenin Öğrenim Durumu	Ortalama Farkı	p
İlköğretim	Lise	3,65049	,190
	Üniversite	5,45553*	,001
Lise	İlköğretim	-3,65049	,190
	Üniversite	1,80504	,622
Üniversite	İlköğretim	-5,45553*	,001
	Lise	-1,80504	,622

Tablo 4.44.'de görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tamhane testinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu anneler ($X=32,7$) ile üniversite mezunu anneler ($X=27,3$) arasında, ilköğretim mezunu anneler lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanları analizlerinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu annelerin diğer öğrenim seviyesindeki annelere kıyasla daha çok çatışmalı ilişki yaşadıkları görülmektedir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarının anne öğrenim durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.45., Tablo 4.46., Tablo 4.47., ve Tablo 4.48.'de yer almaktadır.

Tablo 4.45. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutunda Annenin Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne Öğrenim	N	X	SS	SH	Min.	Max.
İlköğretim	61	22,59	2,41	,31	15,00	25,00
Lise	50	22,02	2,67	,37	14,00	25,00
Üniversite	127	21,07	2,73	,24	14,00	25,00
Toplam	238	21,65	2,71	,17	14,00	25,00

Tablo 4.45.'de görüldüğü gibi, 235 kişilik grubun 59'unu ilköğretim mezunu anneler, 50'sini lise mezunu anneler ve 126'sını üniversite mezunu anneler oluşturmaktadır. İlköğretim mezunu annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları $X=22,59$, lise mezunu annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları $X=22,02$ ve üniversite mezunu annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları ise $X=21,07$ 'tür. Gruplar arasında en düşük puanlar lise ve üniversite mezunu anneler grubunda iken, en yüksek puanlar üç grupta da aynıdır.

Tablo 4.46. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu İçin Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
,609	2	232	,545

Tablo 4.46. varyansların homojen olduğunu ($F= ,609$; $p > ,05$) göstermektedir. Bu nedenle varyansın homojen olduğu tanımlayıcı tekniklerden Tukey analizi uygulanmış ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakılmıştır.

Tablo 4.47. Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	101,506	2	50,753	7,235	,001
Gruplarıçi	1627,574	232	7,015		
Toplam	1729,081	234			

Tablo 4.47.'de annenin öğrenim durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($F=7,235$, $p < .05$). Farklılığın hangi

gruplar arasında olduğunu belirlemek için kullanılacak tanımlayıcı tekniği seçmek için yapılan Levene istatistiği sonucuna göre Tukey testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.48.'de yer almaktadır.

Tablo 4.48. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu

Annenin Öğrenim Durumu	Annenin Öğrenim Durumu	Ortalama Farkı	p
İlköğretim	Lise	,57322	,499
	Üniversite	1,52179*	,001
Lise	İlköğretim	-,57322	,499
	Üniversite	,94857	,084
Üniversite	İlköğretim	-1,52179*	,001
	Lise	-,94857	,084

Tablo 4.48.'de görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu anneler ($X=22,5$) ile üniversite mezunu anneler ($X=21$) arasında, ilköğretim mezunu anneler lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanları analizlerinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu annelerin olumlu ilişki puanları diğer öğrenim seviyelerdeki annelerden daha yüksektir. İlköğretim mezunu annelerin çocukları ile olan ilişkilerinin diğer öğrenim seviyelerindeki annelerden daha olumlu olduğu söylenebilir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanların anne öğrenim durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.49., Tablo 4.50. ve Tablo 4.51.'de yer almaktadır.

Tablo 4.49. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanda Annenin Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Anne Öğrenim	N	X	SS	SH	Min.	Max.
İlköğretim	61	39,96	11,16	1,45	18,00	64,00
Lise	50	37,10	11,17	1,58	21,00	64,00
Üniversite	127	36,24	9,29	,82	18,00	59,00
Toplam	238	37,36	10,27	,67	18,00	64,00

Tablo 4.49.'da görüldüğü gibi, 235 kişilik grubun 59'unu ilköğretim mezunu anneler, 50'sini lise mezunu anneler ve 126'sını üniversite mezunu anneler oluşturmaktadır. İlköğretim mezunu annelerin toplam ortalama puanları $X=39,96$, lise mezunu annelerin toplam ortalama puanları $X=37,1$ ve üniversite mezunu annelerin toplam ortalama puanları ise $X=36,3$ 'dür. Gruplar arasında en düşük puanlar ilköğretim ve üniversite mezunu anneler grubunda iken, en yüksek puanlar ise ilköğretim ve lise mezunu anneler grubundadır.

Tablo 4.50. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puan İçin Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
2,635	2	232	,074

Tablo 4.50. varyansların homojen olduğunu ($F= 2,635$; $p > ,05$) göstermektedir.

Tablo 4.51. Annenin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	560,450	2	280,225	2,693	,070
Gruplariçi	24143,805	232	104,068		
Toplam	24704,255	234			

Tablo 4.51.'de annenin öğrenim durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanlara etki etmediği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($F=2,693$, $p > .05$).

Babanın yaşı değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlarla ilgili analizler:

Annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden aldıkları puanların babaların yaş değişkenine göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek için ANOVA analizi kullanılmıştır. Anova analizinde anlamlı farklılık çıkmış ise, bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tanımlayıcı hesaplar olan post – hoc tekniklere geçilmiştir. Bu teknikler arasından seçim yapmak için öncelikle varyansların homojen olup olmadığı Levene istatistikleri ile belirlenmiştir. Varyansların homojen olduğu durumlarda Tukey, heterojen olduğu durumlarda ise Tamhane analizleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.52., Tablo 4.53., Tablo 4.54., Tablo 4.55., Tablo 4.56., Tablo 4.57., Tablo 4.58., Tablo 4.59., Tablo 4.60.'da yer almaktadır.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarının baba yaşı değişkenine göre analizleri Tablo 4.52., Tablo 4.53. ve Tablo 4.54.'de yer almaktadır.

Tablo 4.52. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutunda Babanın Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Baba Yaş	N	X	SS	SH	Min.	Max.
25 - 35	55	30,80	10,03	1,35	12,00	54,00
36 - 40	101	28,63	8,98	,89	12,00	52,00
41 - 45	67	28,44	9,80	1,19	12,00	57,00
Toplam	223	29,11	9,50	,63	12,00	57,00

Tablo 4.52.'de görüldüğü gibi, 223 kişilik grubun 55'ini 25 – 35 yaş grubu babalar,101'ini 36 – 40 yaş grubu babalar ve 67'sini 41 – 45 yaş grubu babalar oluşturmaktadır. 25 – 35 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları $X=30,8$, 36 – 40 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları $X=28,63$ ve 41 – 45 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları ise $X=28,44$ 'dir. Gruplar arasında en düşük puanlarda herhangi bir değişiklik yok iken, en düşük puanlar 36 – 40 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerde görülmektedir.

Tablo 4.53. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu İçin Babanın Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
,331	2	220	,719

Tablo 4.53.'de varyansların homojen olduğunu ($F=331$; $p> ,05$) görülmektedir.

Tablo 4.54. Babanın Yaşı Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	209,385	2	104,692	1,160	,315
Gruplariçi	19856,813	220	90,258		
Toplam	20066,197	222			

Tablo 4.54.'de babanın yaşı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarına etki etmediği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($F=1,160$, $p>.05$).

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarının baba yaşı değişkenine göre analizleri Tablo 4.55., Tablo 4.56. ve Tablo 4.57.'de yer almaktadır.

Tablo 4.55. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutunda Babanın Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Baba Yaş	N	X	SS	SH	Min.	Max.
25 - 35	55	21,47	2,94	,39	14,00	25,00
36 - 40	101	21,66	2,75	,27	12,00	25,00
41 - 45	67	21,73	2,78	,34	14,00	25,00
Toplam	223	21,63	2,79	,18	12,00	25,00

Tablo 4.55.'de görüldüğü gibi, 220 kişilik grubun 55'ini 25 – 35 yaş grubu babalar, 98'ini 36 – 40 yaş grubu babalar ve 67'sini 41 – 45 yaş grubu babalar oluşturmaktadır. 25 – 35 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları $X=21,47$, 36 – 40 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları $X=21,66$ ve 41 – 45 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları ise $X=21,73$ 'tür. Gruplar

arasında en düşük puanlar 36 – 40 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerde görülürken, en yüksek puanlarda gruplar arasında bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 4.56. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu İçin Babanın Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
,275	2	217	,760

Tablo 4.56.'da varyansların homojen olduğunu ($F=,275$; $p>,05$) görülmektedir.

Tablo 4.57. Babanın Yaşı Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	2,148	2	1,074	,136	,873
Gruplarıçi	1714,761	217	7,902		
Toplam	1716,909	219			

Tablo 4.57.'de babanın yaşı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına etki etmediği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($F=,136$, $p>.05$).

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanların babaların yaşı değişkenine göre analizleri Tablo 4.58., Tablo 4.59. ve Tablo 4.60.'de yer almaktadır.

Tablo 4.58. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanda Babanın Yaşı Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Baba Yaş	N	X	SS	SH	Min.	Max.
25 - 35	55	39,32	10,54	1,42	21,00	62,00
36 - 40	101	36,77	9,72	,98	18,00	61,00
41 - 45	67	36,71	10,88	1,32	18,00	64,00
Toplam	223	37,39	10,30	,69	18,00	64,00

Tablo 4.58.'de görüldüğü gibi, 220 kişilik grubun 55'ini 25 – 35 yaş grubu babalar, 98'ini 36 – 40 yaş grubu babalar ve 67'sini 41 – 45 yaş grubu babalar oluşturmaktadır. 25 – 35 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin toplam ortalama puanları $X=39,32$, 36 – 40 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin toplam ortalama puanları $X=36,77$ ve 41 – 45 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerde annelerin toplam ortalama puanları ise $X=36,71$ 'tür. Gruplar arasında en düşük puanlar 36 – 40 ve 41 – 45 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerde görülürken, en yüksek puanlar 41 – 45 yaş grubu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerde bulunmaktadır.

Tablo 4.59. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puan İçin Babanın Yaşı Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
,696	2	217	,500

Tablo 4.59.'da varyansların homojen olduğunu ($F=696$; $p> ,05$) görülmektedir.

Tablo 4.60. Babanın Yaşı Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	273,813	2	136,907	1,292	,277
Gruplariçi	22990,782	217	105,948		
Toplam	23264,595	219			

Tablo 4.60.'da babanın yaşı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanlara etki etmediği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($F=1,292$, $p > .05$).

Babanın öğrenim durumu değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlarla ilgili analizler:

Annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden aldıkları puanların babanın öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek için ANOVA analizi kullanılmıştır. Anova analizinde anlamlı farklılık çıkmış ise, bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tanımlayıcı hesaplar olan post – hoc tekniklere geçilmiştir. Bu teknikler arasından seçim yapmak için öncelikle varyansların homojen olup olmadığı Levene istatistikleri ile belirlenmiştir. Varyansların homojen olduğu durumlarda Tukey, heterojen olduğu durumlarda ise Tamhane analizleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.61., Tablo 4.62., Tablo 4.63., Tablo 4.64., Tablo 4.65., Tablo 4.66., Tablo 4.67., Tablo 4.68., Tablo 4.69., Tablo 4.70., Tablo 4.71. ve Tablo 4.72.'de yer almaktadır.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.61., Tablo 4.62., Tablo 4.63. ve Tablo 4.64.'de yer almaktadır.

Tablo 4.61. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutunda Babanın Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Baba Öğrenim	N	X	SS	SH	Min.	Max.
İlköğretim	50	33,56	10,40	1,47	12,00	57,00
Lise	58	30,81	9,57	1,25	12,00	54,00
Üniversite	111	26,28	8,05	,76	12,00	48,00
Toplam	219	29,14	9,51	,64	12,00	57,00

Tablo 4.61.'de görüldüğü gibi, 219 kişilik grubun 50'sini ilköğretim mezunu babalar, 58'ini lise mezunu babalar ve 111'ini üniversite mezunu babalar oluşturmaktadır. İlköğretim mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları $X=33,56$, lise mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları $X=30,81$ ve üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin çatışma alt boyutu ortalama puanları ise $X=26,28$ 'tür. Gruplar arasında en düşük puanlar arasında bir fark yok iken en yüksek puanlar ilköğretim mezunu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerde görülmektedir.

Tablo 4.62. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu İçin Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
2,124	2	216	,122

Tablo 4.62. varyansların homojen olduğunu ($F=2,124$; $p> ,05$) göstermektedir. Bu nedenle varyansın homojen olduğu tanımlayıcı tekniklerden Tukey analizi uygulanmış ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakılmıştır.

Tablo 4.63. Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	2041,316	2	1020,658	12,472	,000
Gruplarıçi	17676,009	216	81,833		
Toplam	19717,324	218			

Tablo 4.63.'de babanın öğrenim durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarına etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($F=12,472$; $p<.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için kullanılacak tanımlayıcı tekniği seçmek için yapılan Levene istatistiği sonucuna göre Tukey testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.64.'de yer almaktadır.

Tablo 4.64. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu

Babanın Öğrenim Durumu	Babanın Öğrenim Durumu	Ortalama Farkı	p
İlköğretim	Lise	2,74966	,259
	Üniversite	7,27171*	,000
Lise	İlköğretim	-2,74966	,259
	Üniversite	4,52206*	,006
Üniversite	İlköğretim	-7,27171*	,000
	Lise	-4,52206*	,006

Tablo 4.64.'de görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu babalar ($X=33,5$) ile üniversite mezunu babaların bulunduğu aileler ($X=26,2$) arasında, ilköğretim mezunu babaların bulunduğu aileler lehine;

Lise mezunu babalar ($X=30,8$) ile üniversite mezunu babaların bulunduğu aileler ($X=26,2$) arasında lise mezunu babaların bulunduğu aileler lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanları analizlerinin sonuçlarına göre, ilköğretim ve lise mezunu babaların bulunduğu ailelerde çatışma puanları üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerin çatışma puanlarından yüksek çıkmıştır. Yani ilköğretim ve lise mezunu babaların bulunduğu ailelerin, üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelere göre daha çok çatışmalı ilişkiler yaşadıkları görülmektedir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.65., Tablo 4.66., Tablo 4.67. ve Tablo 4.68.'de yer almaktadır.

Tablo 4.65. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutunda Babanın Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Baba Öğrenim	N	X	SS	SH	Min.	Max.
İlköğretim	50	22,42	2,49	,35	12,00	25,00
Lise	58	21,75	2,88	,38	14,00	25,00
Üniversite	111	21,21	2,84	,27	14,00	25,00
Toplam	219	21,63	2,81	,19	12,00	25,00

Tablo 4.65.'de görüldüğü gibi, 216 kişilik grubun 49'unu ilköğretim mezunu babalar, 57'sini lise mezunu babalar ve 110'unu üniversite mezunu babalar oluşturmaktadır. İlköğretim mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları $X=22,42$, lise mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları $X=21,75$ ve üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin yakınlık alt boyutu ortalama puanları ise $X=21,21$ 'dir. Gruplar arasında en düşük puanlar ilköğretim mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerde görülürken, en yüksek puanlar üç grupta da eşittir.

Tablo 4.66. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu İçin Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
1,699	2	213	,185

Tablo 4.66. varyansların homojen olduğunu ($F=1,699$; $p > ,05$) göstermektedir. Bu nedenle varyansın homojen olduğu tanımlayıcı tekniklerden Tukey analizi uygulanmış ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakılmıştır.

Tablo 4.67. Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	50,781	2	25,391	3,279	,040
Gruplarıçi	1649,325	213	7,743		
Toplam	1700,106	215			

Tablo 4.67.'de babanın öğrenim durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($F=3,279$; $p<.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için kullanılacak tanımlayıcı tekniği seçmek için yapılan Levene istatistiği sonucuna göre Tukey testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.68.'de yer almaktadır.

Tablo 4.68. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu

Babanın Öğrenim Durumu	Babanın Öğrenim Durumu	Ortalama Farkı	p
İlköğretim	Lise	,67419	,429
	Üniversite	1,21039*	,032
Lise	İlköğretim	-,67419	,429
	Üniversite	,53620	,466
Üniversite	İlköğretim	-1,21039*	,032
	Lise	-,53620	,466

Tablo 4.64.'de görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu babalar ($X=33,5$) ile üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerde ($X=26,2$) arasında, ilköğretim mezunu babaların bulunduğu aileler lehine;

Lise mezunu babalar ($X=30,8$) ile üniversite mezunu babaların bulunduğu aileler ($X=26,2$) arasında lise mezunu babaların bulunduğu aileler lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanları analizlerinin sonuçlarına göre, ilköğretim ve lise mezunu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerin yakınlık puanları üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerin yakınlık puanlarından yüksek çıkmıştır. Yani ilköğretim ve lise mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin çocukları ile olan ilişkileri, üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerin çocukları ile olan ilişkilerinden daha olumlu olduğu söylenebilir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanların baba öğrenim durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.69., Tablo 4.70., Tablo 4.71. ve Tablo 4.72.'de yer almaktadır.

Tablo 4.69. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanda Babanın Öğrenim Durumu Değişkeni İçin Betimleyici Analizler

Baba Öğrenim	N	X	SS	SH	Min.	Max.
İlköğretim	50	40,91	11,09	1,58	18,00	64,00
Lise	58	39,00	11,15	1,47	20,00	64,00
Üniversite	111	35,06	8,90	,84	18,00	55,00
Toplam	219	37,43	10,31	,70	18,00	64,00

Tablo 4.69.'da görüldüğü gibi, 216 kişilik grubun 49'unu ilköğretim mezunu babalar, 57'sini lise mezunu babalar ve 110'unu üniversite mezunu babalar oluşturmaktadır. İlköğretim mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin toplam ortalama puanları $X=40,91$, lise mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin toplam ortalama puanları $X=39$ ve üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerde annelerin toplam ortalama puanları ise $X=35,06$ 'dır. Gruplar arasında en düşük puanlar ilköğretim ve üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerde görülürken, en yüksek puanlar ise ilköğretim ve lise mezunu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerde görülmektedir.

Tablo 4.70. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puan İçin Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Levene Sonucu

Levene	df1	df2	p
2,215	2	213	,112

Tablo 4.70. varyansların homojen olduğunu ($F=2,215$; $p > ,05$) göstermektedir. Bu nedenle varyansın homojen olduğu tanımlayıcı tekniklerden Tukey analizi uygulanmış ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakılmıştır.

Tablo 4.71. Babanın Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1352,730	2	676,365	6,694	,002
Gruplarıçi	21520,228	213	101,034		
Toplam	22872,958	215			

Tablo 4.71.'de babanın öğrenim durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanlara etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla, grupların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($F=6,694$; $p<.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için kullanılacak tanımlayıcı tekniği seçmek için yapılan Levene istatistiği sonucuna göre Tukey testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.72.'de yer almaktadır.

Tablo 4.72. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanlarına İlişkin Tukey Tablosu

Babanın Öğrenim Durumu	Babanın Öğrenim Durumu	Ortalama Farkı	p
İlköğretim	Lise	1,91837	,591
	Üniversite	5,85473*	,002
Lise	İlköğretim	-1,91837	,591
	Üniversite	3,93636*	,045
Üniversite	İlköğretim	-5,85473*	,002
	Lise	-3,93636*	,045

Tablo 4.72.'de görüldüğü gibi farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey testinin sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu babalar ($X=40,9$) ile üniversite mezunu babaların bulunduğu aileler ($X=35$) arasında, ilköğretim mezunu babaların bulunduğu aileler lehine;

Lise mezunu babalar ($X=39$) ile üniversite mezunu babaların bulunduğu aileler ($X=35$) arasında lise mezunu babaların bulunduğu aileler lehine anlamlı farklılık görülmüştür.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puan analizlerinin sonuçlarına göre, ilköğretim ve lise mezunu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerin toplam puanları üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerin toplam puanlarından yüksek çıkmıştır. Yani ilköğretim ve lise mezunu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerin çocukları ile olan ilişkileri, üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerdeki annelerin çocukları ile olan ilişkilerine göre daha olumsuzdur.

Annenin çalışma durumu değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nden alınan puanlarla ilgili analizler:

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nden alınan alt boyut ve toplam puanlara anne çalışma durumu değişkeninin etkisi olup olmadığını görmek için iki değişken arasında bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.73. , Tablo 4.74. ve Tablo 4.75.’da yer almaktadır.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarının annenin çalışma durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.73.’de yer almaktadır.

Tablo 4.73. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanların Anne Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Annenin Çalışma Durumu	N	X	SS	Sd	t	p
Çalışıyor	105	28,54	8,69	237	-,822	,412
Çalışmıyor	134	29,55	10,06			
Toplam	239					

Tablo 4.73.’de, annenin çalışma durumu değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarına etkisinin olmadığı görülmektedir ($t = -,822$; $p >,05$).

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarının annenin çalışma durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.74.'de yer almaktadır.

Tablo 4.74. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Yakınlık Alt Boyutundan Alınan Puanların Anne Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Annenin Çalışma Durumu	N	X	SS	Sd	t	p
Çalışıyor	105	20,92	2,89	234	-3,491	,001
Çalışmıyor	134	22,16	2,57			
Toplam	239					

Tablo 4.74.'de, annenin çalışma durumu değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına etkisinin olduğu görülmektedir ($t = -3,491$; $p < ,05$). Yani çalışan anneler ve çalışmayan annelerin yakınlık boyutu puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılık çalışmayan anneler lehinedir. Bunun sonucunda çalışmayan annelerin çocukları ile olan ilişkileri, çalışmayan annelerin çocukları ile olan ilişkilerinden daha olumlu olduğu söylenebilir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanların annenin çalışma durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.75.'de yer almaktadır.

Tablo 4.75. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Toplam Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Annenin Çalışma Durumu	N	X	SS	Sd	t	p
Çalışıyor	105	37,61	9,72	234	,260	,795
Çalışmıyor	134	37,26	10,76			
Toplam	239					

Tablo 4.75.'de, annenin çalışma durumu değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanlara etkisinin olmadığı görülmektedir ($t= ,260$; $p>,05$).

Ailenin gelir durumu değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlarla ilgili analizler:

Ailenin algıladığı gelir durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlara etkisi olup olmadığını anlamak için iki değişken arasında bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.76. , Tablo 4.77. ve Tablo 4.78.'da yer almaktadır.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarının gelir durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.76.'da yer almaktadır.

Tablo 4.76. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanların Ailenin Gelir Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Gelir Durumu	N	X	SS	Sd	t	p
Üst	68	27,75	9,65	234	-1,448	,149
Orta	168	29,72	9,42			
Toplam	236					

Tablo 4.76.'da, gelir durumu değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarına etkisinin olmadığı görülmektedir ($t= -1,448$; $p>,05$).

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarının gelir durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.77.'de yer almaktadır.

Tablo 4.77. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanların Ailenin Gelir Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Gelir Durumu	N	X	SS	Sd	t	p
Üst	68	21,70	2,31	231	,219	,827
Orta	168	21,61	2,95			
Toplam	236					

Tablo 4.77.'de, gelir durumu değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına etkisinin olmadığı görülmektedir ($t= ,219$; $p>,05$).

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanların gelir durumu değişkenine göre analizleri Tablo 4.78.'de yer almaktadır.

Tablo 4.78. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanların Ailenin Gelir Durumuna Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Gelir Durumu	N	X	SS	Sd	t	p
Üst	68	36,04	10,15	231	-1,320	,188
Orta	168	38,01	10,41			
Toplam	236					

Tablo 4.78.'de, gelir durumu değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanlara etkisinin olmadığı görülmektedir ($t= -1,320$; $p>,05$).

Ailenin sahip olduğu çocuk sayısı değişkenine göre Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nden alınan puanlarla ilgili analizler:

Ailenin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nden alınan puanlara etkisi olup olmadığını anlamak için iki değişken arasında bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.79. , Tablo 4.80. ve Tablo 4.81’ de yer almaktadır.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre analizleri Tablo 4.79.’da yer almaktadır.

Tablo 4.79. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Çatışma Alt Boyutu Puanların Sahip Olunan Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Çocuk Sayısı	N	X	SS	Sd	t	p
Tek Çocuk	97	28,58	8,18	237	-,707	,480
İki ve daha fazla çocuk	142	29,47	10,28			
Toplam	239					

Tablo 4.79.’da, çocuk sayısı değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği çatışma alt boyutu puanlarına etkisinin olmadığı görülmektedir ($t = -,707$; $p >,05$).

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre analizleri Tablo 4.80.’da yer almaktadır.

Tablo 4.80. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Yakınlık Alt Boyutu Puanların Sahip Olunan Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Çocuk Sayısı	N	X	SS	Sd	t	p
Tek çocuk	97	20,89	2,75	234	-3,379	,001
İki ve daha fazla	142	22,11	2,70			
Toplam	239					

Tablo 4.80.'de, çocuk sayısı değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına etkisinin olduğu görülmektedir ($t = -3,379$; $p < ,05$). Yani tek çocuğa sahip annelerin yakınlık puanları ile iki ve daha fazla çocuğa sahip annelerin yakınlık puanları arasında anlamlı farklılık vardır. Bu farklılık iki ve daha fazla çocuğu olan anneler lehinedir. Bu sonuçlara göre iki ve daha fazla çocuğa sahip annelerin çocukları ile olan ilişkilerinin, tek çocuğa sahip annelerin çocukları ile olan ilişkilerinden daha olumlu olduğu söylenebilir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanların çocuk sayısı değişkenine göre analizleri Tablo 4.81.'da yer almaktadır.

Tablo 4.81. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği Toplam Puanların Sahip Olunan Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Çocuk Sayısı	N	X	SS	Sd	t	p
Tek çocuk	97	37,69	9,09	234	,332	,740
İki ve daha fazla	142	37,23	11,09			
Toplam	239					

Tablo 4.81.'de, çocuk sayısı değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan toplam puanlara etkisinin olmadığı görülmektedir ($t = ,332$; $p > ,05$).

BÖLÜM V SONUÇ

5.1. Yargı

Bu araştırma, Robert C. Pianta (1992) tarafından geliştirilen Child – Parent Relationship Scale’in, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği olarak Türkçeye uyarlanması amacı ile gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Bu bölümde, araştırma soruları tek tek belirtilerek, analizler sonucunda ulaşılan sonuçlar ifade edilmiştir.

Araştırmanın dilsel eşdeğerlik ile ilgili analizler sonucunda Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nin Türkçe çevirisinin dilsel eşdeğerliğe sahip olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın geçerlilik analizleri sonucunda, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nin Türk çocukları için geçerli bir ölçek olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın güvenirlik analizleri sonucunda, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nin, Türk çocukları için güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın çocuğun devam ettiği okulun türü değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nden alınan puanlar ile ilgili analizlerin sonucuna göre;
Çocuğun devam ettiği okulun türü değişkeninin, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nin çatışma alt boyutu ve ölçek toplam puanlarına etki etmediği görülmektedir. Ölçeğin yakınlık alt boyutu puanlarında ise gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılık devlet okuluna devam eden çocuklar lehinedir. Buna göre devlet okuluna devam eden çocuklar ve anneleri arasında daha olumlu ilişkiler olduğu söylenebilir.

Araştırmanın çocuğun yaşı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği’nden alınan puanlar ile ilgili analizlerin sonucuna göre;

Çocuğun yaşı değişkeni ile Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin çatışma alt boyutu ve ölçek toplam puanlarında gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılık 72 – 84 ay grubunda olan çocuklar lehinedir. Buna göre yaş olarak daha büyük olan çocukların anneleri ile daha çok çatışmalı ilişkiler yaşadıkları söylenebilir. Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği yakınlık alt boyutu puanlarına ise çocuğun yaşı değişkeninin etkisinin olmadığı görülmektedir.

Araştırmanın çocuğun cinsiyeti değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlar ile ilgili analizlerin sonucuna göre;

Cinsiyet değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin çatışma alt boyut ve ölçek toplam puanlarına etkisi olmadığı görülmüştür. Diğer bir sonuca göre, cinsiyet değişkeni ile ölçeğin yakınlık alt boyutu puanlarının arasında anlamlı farklılık bulunmasıdır. Bu farklılık kız çocuklar lehinedir. Buna göre anneler erkek çocuklara göre kız çocukları ile daha olumlu ilişkiler yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın anne yaşı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlar ile ilgili analizlerin sonucuna göre;

Annenin yaşı değişkeni Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin çatışma alt boyutu ve toplam puanlarına etki ettiği görülmektedir. Çatışma alt boyutunda anlamlı farklılık, 25 – 30 yaş grubu anneler ile 31 – 35 ve 36 – 45 yaş grubu anneler arasında, 25 – 30 yaş grubu anneler lehine görülmektedir. Toplam puanlarda ise anlamlı farklılık, 25 – 30 yaş grubu anneler ile 36 – 45 yaş grubu anneler arasında, 25 – 30 yaş grubu anneler lehine görülmektedir. Buna göre annelerin çocukları ile olan ilişkilerinde, annenin yaşının daha genç olmasının ilişkiyi olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Diğer bir sonuç, ölçeğin yakınlık alt boyutunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamasıdır.

Araştırmanın anne öğrenim durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlar ile ilgili analizlerin sonucuna göre,

Annenin öğrenim durumu değişkeni Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin çatışma ve yakınlık alt boyut puanlarını etkilerken, ölçeğin toplam puanlarını etkilemediği görülmüştür. Çatışma alt boyutunda, ilköğretim mezunu anneler ile üniversite mezunu anneler arasında, ilköğretim mezunu anneler lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Buna

göre öğrenim seviyesi daha düşük olan annelerin çocukları ile olan ilişkilerinin daha olumsuz olduğu söylenebilir. Yakınlık alt boyutunda ise, ilköğretim mezunu anneler ile üniversite mezunu anneler arasında, ilköğretim mezunu anneler lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Ölçeğin toplam puanlarında ise anne öğrenim durumu değişkeni ile anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Araştırmanın babanın yaşı değişkeninin, annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile ilgili analizlerin sonucuna göre, Babanın yaşı değişkeninin, annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği alt boyut ve toplam puanlarına etki etmediği görülmektedir. Buna göre babanın yaşının, anne ile çocuk arasındaki ilişkiyi olumlu ya da olumsuz yönde etkilemediği söylenebilir.

Araştırmanın baba öğrenim durumu değişkeninin annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile ilgili analizlerin sonucuna göre, Babanın öğrenim durumu değişkeninin, annelerin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanlarını etkilediği görülmektedir. Anlamlı farklılık çatışma alt boyutu ve toplam puanlarda, ilköğretim mezunu babalar ile üniversite mezunu babalar ve lise mezunu babalar ile üniversite mezunu babalar arasında, ilköğretim ve lise mezunu babaların bulunduğu aileler lehinedir. Buna göre öğrenim durumu daha düşük olan babaların bulunduğu ailelerde, anne ile çocuk arasında daha çatışmalı bir ilişki yaşandığı söylenebilir. Diğer bir sonuca göre, ölçeğin yakınlık alt boyutunda ise ilköğretim mezunu babalar ile üniversite mezunu babalar arasında, ilköğretim mezunu babaların bulunduğu aileler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre, ilköğretim mezunu olan babaların bulunduğu ailelerde, anne ile çocuk arasında daha olumlu bir ilişki yaşandığı söylenebilir.

Araştırmanın annenin çalışma durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlar ile ilgili analizlerin sonucuna göre, Anne çalışma durumu değişkeni ölçeğin yakınlık alt boyutu puanlarını etkilerken, çatışma alt boyutu ve toplam puanları etkilemediği görülmüştür. Ölçeğin yakınlık alt boyutunda çalışmayan anneler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre çalışmayan annelerin çocukları ile daha olumlu ilişkiler yaşadıkları söylenebilir.

Araştırmanın ailenin algıladığı gelir durumu değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlar ile ilgili analizlerin sonucuna göre, Ailenin algıladığı gelir durumu değişkeni ile ölçeğin alt boyut ve toplam puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Buna göre, ailelerin gelir durumlarının, çocukları ile olan ilişkilerine etkisinin olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeninin Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nden alınan puanlar ile ilgili analizlerin sonucuna göre, Ailelerin sahip oldukları çocuk sayısı değişkeni ile ölçeğin yakınlık alt boyutu puanlarında anlamlık farklılık görülürken, çatışma alt boyut ve ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılık görülmemektedir. Ölçeğin yakınlık alt boyutunda ise, tek çocuklu ve iki ve daha fazla çocuğa sahip aileler arasında, iki ve daha fazla çocuk sahibi olan anneler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre iki ve daha fazla çocuğa sahip anneler, tek çocuğa sahip olan annelere göre daha olumlu ilişkiler yaşadıklarını belirtmişlerdir.

5.2. Tartışma

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular açıklanıp, tartışılacaktır.

Araştırmanın dilsel eşdeğerlik ile ilgili analizler sonucunda Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Türkçe çevirisinin dilsel eşdeğerliğe sahip olduğu bulunmuştur.

Ölçek maddelerinin Türkçe ifadesinde bir hata olup olmadığını ve bu maddelerin taşıdıkları anlamları ne ölçüde yansıttığını tespit etmek amacıyla dilsel eşdeğerlik çalışması yapılmıştır.

Orijinal ölçek formunun çevirisi 6 ayrı kişi tarafından yapılmıştır. Bu çeviriler doğrultusunda araştırmacı tarafından bir geçici form oluşturulmuştur. Daha sonra uzman değerlendirme formu hazırlanmış, uzmanlara değerlendirme kriteri olarak uygun, uygun değil, değiştirilmesi gerekir-öneri şeklinde üç seçenek ile sunulmuştur. Alanda uzman 6 kişinin değerlendirmeleri sonucunda, Türkçe'yi en iyi ifade edebilme kriteri

temel alınarak sorunlu görünen maddeler tekrar ele alınıp düzeltilerek ölçeğe son hali verilmiştir.

Eşdeğerlik çalışması için İngilizce ve Türkçe bilen ve 5 – 6 yaş çocuk sahibi olan ebeveynlere ulaşılmıştır. Bu ebeveynlere Türkçe ve İngilizce formlar iki hafta ara ile uygulanmıştır. Dağıtılan Türkçe ve İngilizce formlardan 15 geri dönüş olmuştur. Formların sayısı normal dağılım göstermediği için Türkçe ve İngilizce uygulamalar arasında maddeler düzeyinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu yerine Kendall's Tau_b ve Spearman's rho korelasyon katsayılarına ve ilişkili grup t testi yerine Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçlarına bakılmıştır.

Araştırmada ölçeğin geçerlilik analizleri sonucunda, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Türk çocukları için geçerli bir ölçek olduğu bulunmuştur.

Yapı geçerliliğinin anlamı, test veya ölçek maddelerinin ölçülmek istenen hipotetik faktör veya faktörlerle yüksek derecede ilişkili olması ve faktörler arasındaki ilişkilerin de kurama uygun düşmesidir. Değişkenlerin bir faktör üzerindeki faktör ağırlıkları yüksekse söz konusu değişkenlerin yapısal geçerliliğe sahip olduğu söylenir (Şencan, 2005, s. 772).

Bu araştırmada ölçek uygulamalarının sonunda, 239 ebeveynin verdiği yanıtlara göre elde edilen veriler üzerinde ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacı ile faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, çok sayıda değişkenin arka planında yatan temel yapıyı ortaya çıkarmak için yapılır (Şencan, 2005, s. 776).

Ölçeğin Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) değeri .854 olarak bulunmuştur. Bu değer kabul edilebilir sınır olan .60'ın üzerinde çok iyi olarak değerlendirilmekte ve örneklem büyüklüğü için ulaşılan veri sayısının yeterli olduğunu ortaya koymaktadır (Büyüköztürk, 2006).

Barlett Sphericity testi ise verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini kontrol etmek için kullanılabilecek istatistiksel bir tekniktir. Bu test sonucunda elde edilen Ki – kare test istatistiğinin anlamlı çıkması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinin göstergesidir (Aiken, 1996, Akt.Akgün, Yeşilyaprak, 2010). Çalışmada Barlett Testi sonuçlarında Ki – kare değeri değeri 939,318 olarak

bulunmuştur. Bu sonuç, istatistiksel açıdan $p < .01$ düzeyinde anlamlıdır. Buradan elde ettiğimiz sonuca göre faktör analizi yapmanın uygun olduğu söylenebilir.

Ölçeğin faktör yapısını incelemek için öncelikle 30 madde faktör analizine tabi tutulmuştur. Temel bileşenler analizi yöntemiyle ölçeğin tek boyutlu olup olmadığı test edilmiş ve analiz sonucunda öz değeri (eigenvalue) 1 ve üzerinde olan 8 faktörün ortaya çıktığı görülmüştür. Daha sonra ölçeğin orijinaline sadık kalmak için öz değer yerine faktör sayısı araştırmacı tarafından belirlenmiş ve üç faktörde sabit tutulmuştur. İnceleme sonunda ölçeğin orijinal faktör yapısının da değiştiği görülmüş ve analiz sonucunda uygun olmayan maddeler ölçekten çıkarılarak 2 faktörlü ve 17 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir.

Uygulanan varimax rotasyonu sonucunda ölçekteki maddelerin ilk faktörde 12 ve ikinci faktörde 5 madde bulunan iki faktörlü bir yapı olduğu görülmüştür. Birinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri .409 ile .693 arasında ve ikinci faktörde yer alan maddelerin yük değerleri .426 ile .725 arasında değiştiği görülmektedir.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanan şekli 2 faktörlüdür. Önemli olarak belirlenen faktörlerden birinci faktörün ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 26,5'sini ve ikinci faktörün % 11,2'sini açıkladığı bulunmuştur. Ayrıca iki faktörün açıkladıkları toplam varyansın ise % 37,8 olduğu bulunmuştur. 1. Faktör Çatışma ve 2. Faktör Olumlu İlişki (Yakınlık) boyutu olarak ifade edilebilir.

Araştırmada ölçeğin güvenirlik analizleri sonucunda, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin, Türk çocukları için güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Güvenirlik çalışması kapsamında 239 ebeveyninden elde edilen verilerle test-tekrar-test güvenirlik katsayısı ve Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı. Cronbach alfa, ölçek içinde bulunan maddelerin iç tutarlılığının, homojenliğinin bir ölçüsüdür. Ölçeğin katsayısı ne kadar yüksek olursa, bulunan maddelerin o ölçüde birbiriyle tutarlı ve aynı özelliğin öğelerini yoklayan maddelerden oluştuğu şeklinde yorumlanır ve yeterli sayılabilecek güvenirlik katsayısı, olabildiğince 1'e yakındır (Büyüköztürk, 2003).

Test – tekrar – test güvenilirliği için Sperman’s rho ve Kendall’s Tau_b analizleri uygulanmıştır. Sperman’s rho analizinde korelasyon katsayısı .638 olarak ilişki düzeyi yüksek ve .05 düzeyinde anlamlıdır. Kendall’s Tau_b analizinde ise korelasyon sayısı .495 olarak ilişki düzeyi orta ve anlamlıdır.

Ölçeğin boyutlarının ve tamamının güvenilirliklerini incelemek amacıyla Cronbach Alpha değerleri hesaplanmıştır. Yapılan faktör analizi sonucu birinci faktörün alfa katsayısı .84 ve ikinci faktörün alfa katsayısı .57 olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin toplamından elde edilen alfa katsayısı ise .81’dir. Ölçek iç tutarlılığı için yapılan testi yarılama Spearman-Brown katsayısı .757 ve Guttman Split-Half katsayısı .749 olarak bulunmuştur. Yarıya bölme güvenilirlik katsayısı en az .70 olmalıdır (Şencan, 2005, s.139). Bu durum iç tutarlılık sayısının iyi, ölçeğin güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar çocukların devam ettikleri okul türü değişkeni ile karşılaştırıldığında, anlamlı farklılığın ölçeğin yakınlık alt boyutunda olduğu görölmektedir. Ölçeğin çatışma alt boyutu ve toplam puanlarında çocuğun devam ettiği okul türüne göre anlamlı farklılık bulunamamıştır. Yapılan analizler sonucunda yakınlık boyutundaki farklılığın devlet okuluna devam eden çocuklar ve anneleri lehine çıktığı görölmektedir. Buna göre, devlet okuluna devam eden çocuklar ve anneleri arasındaki ilişkinin, özel okula devam eden çocuklar ve anneleri arasındaki ilişkiden daha olumlu olduğu söylenebilir. Devlet okulların eğitim saatlerinin özel okulların eğitim saatlerinden genellikle daha az olmasından dolayı, devlet okula devam eden çocuklar, özel okula devam eden çocuklara göre anneleri ile daha çok zaman geçirmektedirler. Bu durumda gün içerisinde anneleri ile daha uzun zaman geçiren çocukların, anneleri ile daha olumlu ilişkiler yaşadıkları düşünölebilir. Kabaday ve Aladağ (2010), öğrencilerin devam ettikleri kurumlar bakımından ahlaki düzeylerinin karşılaştırıldığı çalışmalarında devlet ve özel okula devam eden öğrencilerin ahlaki yargı düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Anlıak ve Dinçer (2005), tarafından özel ve devlet okulu öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5 - 6 yas çocuklarına uygulanan kişilerarası problem çözme becerilerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada, özel okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların, akran ilişkilerindeki sorunlara yönelik geliştirdikleri çözüm önerilerinin sayısının, devlet

okullarına devam eden akranlarına göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Sarı (2007) çalışmasının sonucunda, özel okula giden çocukların sosyal uyumsuzluk yönünden devlet okuluna giden çocuklara göre daha yüksek puan aldıklarını belirtmektedir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar çocukların yaşı değişkenine göre incelendiğinde çatışma alt boyutu ve toplam puanda 72 – 84 ay grubunda bulunan çocuklar lehine anlamlı farklılık bulunurken, yakınlık boyutunda anlamlı farklılık bulunamamıştır. Analizler sonucunda çatışma alt boyutu ve toplam puanda anlamlı farklılığın 72 – 84 ay grubundaki çocuklar lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, çatışma alt boyutu ve toplamdan alınan puanların çokluğu olumsuz ilişkiyi gösterdiği için, 72 – 84 ay grubundaki çocuklar ile anneleri arasındaki ilişkinin, 60 – 72 ay grubundaki çocuklar ve anneleri arasındaki ilişkiye göre daha olumsuz ve çatışmalı bir ilişki olduğu söylenebilir. Yani yaşı büyük olan çocuklar anneleri ile daha çok çatışmaktadır. Çocuğun yaşı büyüdükçe, ebeveyn – çocuk arasındaki ilişkinin zayıfladığı söylenebilir. Bu da çocuğun ebeveynden bağımsızlaştığını göstermektedir. Bağlılığın bağımlılığa dönüşmemesi için bağımsızlaşmanın olması gereken bir sonuç olduğu söylenebilir. Hamre, Pianta ve diğerlerinin (2008) yaptıkları çalışmanın sonucunda, araştırmaya katılan öğretmenlerin, yaş olarak daha büyük olan çocuklar ile sınıfta daha çatışmalı ilişkiler yaşadıkları görülmüştür.

Ebeveyn – çocuk ilişkisi ölçeğinden alınan puanlar çocukların cinsiyeti değişkenine göre karşılaştırıldığında, ölçekten alınan toplam puan ve çatışma puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken ($p>.05$), olumlu ilişki alt boyutunda cinsiyetler arası farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<.05$). Annelerin kız çocukları ile olumlu ilişki puanlara daha yüksek bulunmuştur. Driscoll ve Pianta (2006) aynı ölçek ile yaptıkları araştırmanın sonucunda, yakınlık alt boyutunda babalar kız çocukları ile ilişkilerinin, erkek çocukları ile ilişkilerinden daha olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Zhang (2010), aynı ölçeğin Çince uyarlamasının sonuçlarına göre çocukların cinsiyetleri arası anlamlı farklılık bulamamıştır. Özbey ve Alisinanoğlu (2009) çalışmalarında kız çocukların erkek çocuklara göre daha az problem davranış gösterdiklerini belirtmişlerdir. Kandır ve Orçan (2011) çalışmalarında, kız çocukların sosyal uyumlarının erkek çocuklara göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Gültekin (2008) çalışmasında kız çocukların sosyal becerilerin erkek çocuklara göre daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Seven

(2008) araştırmasında cinsiyet değişkeninin sosyal beceri üzerine etkisinin olduğu ve kız çocukların erkek çocuklara göre daha fazla sosyal beceri gösterdikleri bulgusuna ulaşmıştır. Jerome, Hamre ve Pianta (2009) anasınıfından altıncı düzeye kadar olan öğrenciler ve öğretmenleri ile yaptıkları araştırmalarında, anasınıfı düzeyindeki erkek çocukların öğretmenleri ile daha çok çatışma yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar annelerin yaş değişkeni ile karşılaştırıldığında, anlamlı farklılığın çatışma alt boyutu ve toplam puanda olduğu görülmektedir. Annenin yaşına göre yakınlık alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yapılan analizler sonucunda çatışma alt boyutunda anlamlı farkın 25 – 30 yaş grubu anneler ile 31 – 35 ve 36 – 45 yaş grubu anneler arasında 25 – 30 yaş grubu anneler lehine olduğu bulunmuştur. Toplam puanda ise, 25 – 30 yaş grubu anneler ile 36 – 45 yaş grubu anneler arasında 25 – 30 yaş grubu anneler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Çatışma alt boyutu ve ölçek toplamında yüksek puanların olumsuz ilişkiyi gösterdiğine göre, 25 – 30 yaş grubundaki annelerin çocukları ile daha çatışmalı ilişkiler yaşadıkları söylenebilir. Bu bulgu genç annelerin çocuklarıyla daha fazla çatışma yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu durumda, annenin yaşı büyüdükçe, annenin bilgisinin, tecrübesinin arttığı, buna paralel olarak da yaşı büyük olan annelerin çocukları ile daha az çatışmalı bir ilişki yaşadıkları söylenebilir. Sarı (2007) çalışmasının sonucunda, annesi 30 yaş ve altındaki çocukların sosyal uyum puan ortalamalarının, 36 – 40 yaş grubundaki annelerin çocuklarından daha düşük olduğunu bulgulamıştır.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar annelerin öğrenim durumu değişkenine göre incelendiğinde çatışma ve yakınlık alt boyutlarında ilköğretim ve üniversite mezunu anneler arasında, ilköğretim mezunu anneler lehine anlamlı farklılık bulunurken, ölçek toplam puanlarına göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ölçeğin çatışma alt boyutuna baktığımızda, ilköğretim mezunu annelerin ortalama puanları, üniversite mezunu annelere göre daha yüksektir. Bu durum şu şekilde açıklanabilir: Öğrenim düzeyi düşük annelerin çocukları ile ilişkisi daha olumsuzdur ve daha çok çatışma yaşamaktadırlar. Fakat ölçeğin yakınlık alt boyutu analizlerine baktığımızda, farklılığın yine ilköğretim mezunu anneler lehine olduğunu görmekteyiz. Yani

ilköğretim mezunu annelerin çocukları ile olan ilişkileri, üniversite mezunu annelerin çocukları ile olan ilişkilerinden daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu iki sonuca göre, ilköğretim mezunu anneler ile çocukları arasındaki ilişkinin hem daha olumlu hem de daha çatışmalı olduğu görülmektedir. Bu durum şöyle açıklanabilir: Öğrenim düzeyi daha yüksek olan annelerin çalışma oranlarının da daha yüksek olabileceği ve bu nedenle çocukları ile daha az zaman geçirdikleri için olumlu ve olumsuz yaşantılarının daha az olduğu düşünülebilir. Öğrenim düzeyi daha düşük annelerin ise çalışma oranlarının daha düşük olduğu, yani genellikle ev hanımı oldukları düşünülürse, çocukları ile daha çok zaman geçirdikleri ve bu nedenle olumlu ilişkiyi de çatışmayı da daha çok yaşadıkları söylenebilir. Hadeed (2005) aynı ölçeği kullandığı çalışmasında, yüksek sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin daha iyi eğitim aldıklarını fakat iyi eğitim almış olmanın daha iyi bir anne – çocuk ilişkisi yaratmadığını belirtmiştir. Gutman (2010), anne öğreniminin anne – çocuk ilişkisinde önemli etkileri olduğunu belirtmiştir. Rowe (2008) araştırmasının sonucunda çocuğun konuşma becerisinin ebeveyn eğitim düzeyinden etkilendiği belirtmiştir. Ucur (2005) farklı aile tutumlarının 5 yaş çocuklarının bilişsel performans düzeyine etkisini incelediği araştırmasının sonucunda, ebeveynlerin öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılıklar bulmuştur. Bu farklılıklar eğitilmiş ebeveynler lehinedir. Bu araştırmalardan pek çoğu anne eğitiminin önemine dikkat çekmektedir. Fakat Pianta ve Marvin'in (2001) anne çocuk iletişimini değerlendirmek için yaptıkları araştırmanın sonucunda, anne öğrenimi ile anne çocuk iletişimi arasında ilişki bulamamışlardır. Araştırmacılara anne öğrenimi ve ebeveyn – çocuk ilişkisinin daha detaylı olarak, farklı örneklem grupları ile araştırmaları önerilebilir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar babaların yaş değişkeni ile incelendiğinde, baba yaş değişkeninin ölçek alt boyutları ve toplam puanı etkilemediği görülmektedir. Bu sonuca göre babaların yaşı, anne – çocuk ilişkisine etki etmemektedir. Araştırmacılara farklı örneklem bulgularında baba yaş değişkenini araştırmaları önerilebilir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar babaların öğrenim durumu değişkeni ile karşılaştırıldığında, babanın öğrenim durumu değişkeninin anne – çocuk

ilişkinin etkilediği görülmektedir. Ölçek çatışma alt boyutu ve ölçek toplam puanlarında ilköğretim mezun babalar ile üniversite mezunu babalar arasında ilköğretim mezunu babalar, lise mezunu babalar ile üniversite mezunu babalar arasında lise mezunu babalar lehine anlamlı farklılık vardır. Ölçek yakınlık alt boyutunda da ilköğretim mezunu babalar ile üniversite mezunu babalar arasında ilköğretim mezunu babalar lehine anlamlı farklılık vardır. Alanda yapılan araştırmalar incelendiğinde: Hadeed (2005) aynı ölçeği kullandığı çalışmasının sonucunda, araştırmaya katılan babaların %84'ünün daha nitelikli mesleklerde çalıştıklarını fakat meslek statüsünün yüksek olmasının CPRS puanlarını etkilemediğini belirtmiştir. Ayrıca daha düşük statülü mesleklerde çalışan babaların CPRS puanları daha yüksek çıkmıştır. Bu durumu, daha düşük statülü mesleklerde çalışan babaların evde daha fazla zaman geçirdikleri ve dolayısıyla çocuklarıyla daha çok ilgilenebildikleri ile açıklamışlar ve bu gerekçelerinin önceki araştırmalarla da desteklendiğini belirtmişlerdir. Bizim araştırmamızın sonuçlarında da ilköğretim mezunu babaların bulunduğu ailelerde anne – çocuk ilişkisi daha olumlu çıkmıştır. Laosa (1982) araştırmasında aile öğrenim düzeyinin, aile – çocuk ilişkisine etki ettiğini belirtmiştir. Öner (1984) çalışmasında ebeveynlerin öğrenim düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Cugmas (2007) yaptığı çalışmasında baba öğrenim düzeyinin, çocuğun bağlanma durumuna etki etmediğini bulgulamıştır. Araştırmamızda, öğrenim düzeyi düşük olan babalar, anne – çocuk ilişkisini hem olumlu yönde hem de olumsuz yönde etkilemektedir. Yani öğrenim düzeyi daha düşük babaların bulunduğu ailelerde, anne – çocuk arasında olumlu ilişkiler daha çok yaşanırken, çatışmalı ilişkiler de daha çok yaşanmaktadır. Üniversite mezunu babaların bulunduğu ailelerde ise anne – çocuk ilişkilerinde olumlu ilişkiler daha az yaşanırken, çatışmalı ilişkilerin de daha az yaşandığı görülmektedir. Yani öğrenim düzeyi daha yüksek olan aileler çocukları ile ilişki düzeylerini yeterli bulmadıklarını, aynı zamanda çocukları ile çatışma içinde olmadıklarını da belirtmişlerdir. Benzer bulguya anne öğrenim düzeyinde de rastlanmıştır. Öğrenim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocukları ile olan ilişkilerini yeterli bulmamları çocuk eğitimi konusunda daha bilinçli olmalarından kaynaklanabileceği gibi çalışma zamanları ile de ilişkili olabilir. Araştırmacılara hem annenin hem de babanın öğrenim düzeyi ve ebeveyn – çocuk ilişkisini araştırılması gereken önemli bir konu olduğu söylenebilir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar annelerin çalışma durumu değişkeni ile karşılaştırıldığında, annelerin çalışma durumunun çocukları ile olan olumsuz ilişkilerini etkilememekte, fakat yakınlık alt boyutunda etki ettiği görülmektedir. Analizler sonucunda yakınlık alt boyutunda anlamlı farklılığın çalışmayan anneler lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani çalışmayan annelerin yakınlık alt boyutu puanları daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuca göre çalışmayan annelerin çocukları ile olan ilişkilerinin daha olumlu olduğu söylenebilir. Çalışmayan annelerin çocukları ile ilişkilerinin daha olumlu çıkması, çocukları ile geçirdikleri zamanın daha çok olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Alanda yapılan benzer araştırmalardan incelendiğinde; Russell ve Thornton (2009) aynı ölçeği kullandıkları çalışmalarının sonuçlarında ebeveynlerin çalışmasının ya da çalışmamasının direkt olarak çocuğun yaşam kalitesine etki ettiğini belirtmişlerdir. Gregg ve Washbrook (2003) yaptıkları çalışmada, annenin çocuğun doğumundan 18. aya kadar tam zamanlı çalışmasının çocuk üzerinde olumsuz etkileri olduğunu, yarım zamanlı ya da 18. aydan sonra annenin çalışmasının ise çocuğu olumsuz yönde etkilemediğini belirtmiştir. Aydın ve Tuncer (1991) yaptıkları çalışmada, anneleri çalışan ve çalışmayan çocuklarda davranışsal – duygusal sorunlar ve uyumsuzluk yönünden annenin çalışma durumuna göre belirgin bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Şehirli (2007) çocuk davranışları ile ilgili yaptığı araştırmasında annesi çalışan ve çalışmayan çocuklar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Yukarıda da görüldüğü gibi, yapılan bazı çalışmalarda annenin çalışma durumunun etkili olduğu, bazı çalışmalarda da etkili olmadığı görülmektedir. Araştırmamızın sonucunda ise çalışmayan annelerin çocukları ile daha olumlu ilişkiler yaşadıkları görülmelidir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar ailelerin gelir durumu değişkeni ile karşılaştırıldığında; ailelerin gelir durumlarının, anne - çocuk ilişkilerine olumlu ya da olumsuz etki etmediği görülmektedir. Ebeveynler ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda, gelir düzeyine ilişkin bulgulardan bazıları şu şekildedir: Mithell ve Cram (2010) yaptıkları çalışmada ailenin sosyoekonomik durumunun ebeveyn – genç arasında ilişkide belirleyici bir değişken olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Violato ve Petrou (2009) yaptıkları çalışmada, aile gelir durumunun çocuk gelişimine etkilerini inceledikleri araştırmanın sonucunda, ailenin gelir düzeyinin çocuk gelişimi üzerinde

çok zayıf etkisi olduğunu ya da hiç etkisi olmadığını bulmuşlardır. Blau (1999) aile gelir düzeyinin, çocuğun bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde etkisinin çok az olduğunu ve bu etkinin de çok büyük gelir durumu farklılıklarında ortaya çıktığını belirtmiştir. Hoff ve Tian (2005) çalışmalarında çocukların erken dil deneyimlerini, ailenin sosyo-ekonomik durumunun etkilemiş olduğunu belirtmişlerdir. Kean ve Pamela (2005) yaptıkları çalışmada, ailenin gelir durumunun, çocuğun başarısı üzerinde etkili olduğunu sonucuna ulaşmışlardır. Brandley ve Corwyn (2002) ailenin sosyoekonomik düzeyi ve çocuk gelişimini inceledikleri araştırmanın sonucunda sosyoekonomik düzeyin çocuğun gelişimi üzerinde etkili olduğunu bulmuşlardır. Bizim araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında, anne ve babaların çocukları ile olan yakınlık ve çatışmalı ilişkilerinde, ailelerin gelir durumlarının ölçekten alınan puanlara etki etmediği görülmektedir. Yukarıda görüldüğü gibi benzer araştırmaların bazıları bu sonucu desteklerken bazı araştırmalar ile de çelişmektedir. Bu durumda, sosyoekonomik düzeyin etkilerinin bazı davranışsal ve gelişimsel alanları etkilediği, bazı alanları ise etkilemediği düşünülmektedir.

Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeğinden alınan puanlar ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni ile karşılaştırıldığında; ailelerin sahip olduğu çocuk sayısının, anne - çocuk ilişkisine etki ettiği görülmektedir. Ölçek çatışma alt boyutu ve ölçek toplam puanlarında, ailenin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeninin etkisinin olmadığı görülmektedir. Buna göre, ailelerin çocukları ile olan çatışmalı ilişkilerinde, sahip oldukları çocuk sayısının etkisinin olmadığı söylenebilir. Ölçeğin yakınlık alt boyutunda ise gruplar arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu farklılık tek çocuğa sahip anneler ve iki ve daha fazla çocuğa sahip anneler arasında, iki ve daha fazla çocuğa sahip anneler lehine bulunmuştur. Yani, iki ve daha fazla çocuğa sahip anneler, tek çocuğa sahip annelere göre daha olumlu ilişkiler yaşamaktadırlar. Bu durum, birden fazla çocuğa sahip olan annelerin, tek çocuğa sahip olan annelere göre daha tecrübeli olmaları ile açıklanabilir. Ailelerin sahip oldukları çocuk sayısı değişkeninin de incelendiği bazı araştırmaların bulgularından bazıları şunlardır: Sarıca (2010) araştırmasının sonucunda kardeş sayısının, 5 – 6 yaş çocuklarının benlik kavramlarına etki etmediği bulgulanmıştır. Çakıcı (2006) yaptığı araştırmanın sonucunda ailelerin

sahip oldukları çocuk sayısının, Aile Değerlendirme Ölçeği puanlarına etki etmediğini bulmuştur.

5.3. Öneriler

5.3.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Ölçeğin özellikleri ve alanın ihtiyaçları göz önüne alındığında, Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği:

1. Ebeveynler ile çocuklar arasındaki ilişkinin boyutunu anlamak amacı ile kullanılabilir.
2. Ölçeğin uygulaması ve puanlaması kolay olduğundan, okul öncesi eğitim kurumlarında değerlendirme amacı ile kullanılabilir.
3. Okul öncesi öğretmenleri tarafından, ev ziyaretleri kapsamında kullanılabilir.

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma İstanbul İli, Anadolu Yakasında yapılmıştır. Örneklem açısından farklı gruplar ile çalışılarak, sonuçların karşılaştırılabileceği düşünülmektedir.
2. Bu araştırma, okul öncesi kurumlarına devam eden 5 – 6 yaş grubu öğrencilerin anneleri ile yapılmıştır. Gelecek çalışmalarda, daha geniş bir yaş aralığı ile çalışılabileceği düşünülmektedir.
3. Bu çalışmada ebeveyn olarak sadece annelerden elde edilen bulgular kullanılmıştır. Gelecek çalışmalarda ölçeğin babalar için geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılarak, babalar ile de çalışılabileceği araştırmacılara önerilebilir.
4. Gelecek çalışmalarda, anne ve babalarla ayrı ayrı çalışılıp, bu grupların karşılaştırılması ile ilgili araştırmaların yapılabileceği düşünülmektedir.
5. Gelecek çalışmalarda, uyarlanmış olan Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği, farklı ölçeklerle birlikte uygulanarak, anne – baba – çocuk ilişkisi başka alanlarla karşılaştırılabileceği düşünülmektedir.

6. Gelecek araştırmalarda ölçek, farklı gruplar ile çalışılabilir (Boşanmış aileler gibi).
7. Anne – Baba – Çocuk ilişkileri için Aile Eğitim Programları düzenlenerek aileler bilinçlendirilebilir.
8. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan ebeveynlere eğitimler düzenlenerek, aile – çocuk ilişkisi ve iletişimi konusunda bilgilendirilebilirler.
9. Eğitim ve sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin, ebeveyn – çocuk ilişkilerini neden daha olumsuz değerlendirdikleri konusu nitel çalışmalarla detaylı olarak incelenebilir.
10. Ülkemizde ebeveyn – çocuk ilişkisini belirleyen yeterli ölçek bulunmadığı için, bu alanda farklı ölçeklerin uyarlanması veya geliştirilmesi araştırmacılara önerilebilir.
11. Erken çocukluk dönemindeki ebeveyn – çocuk ilişkisinin önemli olduğu ve çocuğun gelecek yaşlardaki yaşamına ve ilişkilerine etki ettiği bilinmektedir. Bu nedenle çocukluk döneminde yaşanan ilişki problemlerinin çözülmesi ve ebeveyn – çocuk ilişkisinin geliştirilmesi için eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ada, S. ve Diğerleri (2011). *Tez Yazma Kılavuzu*. T.C. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akgün, E., Yeşilyaprak, B. (2010). Çocuk Ana Baba İlişki Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Aralık. Sayı 24. (s. 44 – 53).
- Akgün, E. (2008). *Anne Çocuk İlişkisini Oyunla Geliştirme Eğitiminin Anne Çocuk Etkileşim Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Aktaş, Y. (1994). Çalışan Anne ve Çocuğu. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. Sayı.36.
- Akyol, K. A. (2003). Anne – Baba – Çocuk İlişkisi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. Sayı: 36.
- Anlıak, Ş. , Dinçer, Ç. (2005). Farklı Eğitim Yaklaşımları Uygulayan Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Kişiler Arası Problem Çözme Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. Cilt 38, Sayı 1, Sayfa 149 – 166.
- Artan, İ., Bayhan, P. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul. Morpa Yayınları.
- Aydın,C.,Tuncer, O. (1978). Annenin Ev Dışında Çalışmasının Çocuk Gelişimi ve Davranışına Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları XII*. Ankara.
- Balat, G., Özkan, B. (2010) Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Temel Gelişimsel Özellikleri. Akman, B., Balat, G., Güler, T. (Ed.) *Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi*. (s. 224-246) Ankara. Pegem Akademi Yayınları.

- Baumrind, d. , Black, A.E. (1967). Socialization Practices Associated With Dimensions Of Preschool Boys And Girls. *Child Development*, 38. pp. 291-327.
- Blau, D. M. (1999). The Effect of Income on Child Development. *The Review of Economics and Statistics*. Vol. 81, No. 2, Pages 261-276
- Bowlby, J. (1997). *Attachment and Loss Volume I*. Pimlico, New Zealand.
- Bowlby, J. (2000). *A Secure Base Clinical Applications of Attachment Theory*. Routledge, New York.
- Bradley, R.H., Corwyn, R.F. (2002). Socioeconomic Status and Child Development. *Annual Review of Psychology*. Vol. 53. pp. 371 – 399.
- Bretherton, I. (2000). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. Goldberg, S., Muir, R., Kerr, J. (Ed). *Attachment Theory*. The Analytiz Press. Inc. NY.
- Button S., Pianta, R.C., Marvin, R.S. (2001). Mothers' Representations of Relationships with Their Children: Relations with Parenting Behavior, Mother Characteristics, and Child Disability Status. *Social Development*. Vol. 10. pp. 455 – 472.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal Bilimler İçin Veri analizi El Kitabı*. Ankara. Pegem Akademi.
- Can, G. (2005). Kişilik Gelişimi. Yeşilyaprak, B. (Ed.) *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. (s. 111-142). Ankara. Pegem Akademi Yayınları.
- Cassidy J. , Shaver, P. H. (1999). *Handbook of Attachment. Theory, Research and Clinical Applications*. The Guildford Press. NY.
- Cüceloğlu, D. (2007). *İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul. Remzi Kitabevi.

- Cugmas, Z. (2007). Child's Attachment To His/Her Mother, Father And Kindergarten Teacher. *Early Child Development And Care. Vol. 177, No. 4, May.* pp. 349-368
- Çağdaş, A., (2003). Anne Baba Çocuk İletişimi. Eğitim Kitabevi Yayınları. Konya.
- Çağdaş, A., Seçer, Z. (2006). *Anne – Baba Eğitimi.* Ankara. Kök Yayıncılık.
- Çakıcı, S. (2006). *Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevlerinin, Anne Çocuk İlişkilerine Etkisinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Çoban, R. (2002). *The Effect Of Conflict Resolution Training Program on Elementary School Students' Conflict Resolution Strategies.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deutsch, M. (2005). *Cooperation and Conflict A Personal Perspective on The History of The Social Psychological Study of Conflict Resolution. Essentials of Teamworking: International Perspectives.*1-36. New Jersey: John Wiley and Sons
- Deutsch, M., Coleman, T.P., Marcus, C.E. (2006). *The Handbook of Conflict Resolution Theory and Practice.* San Francisco.
- Demir, E., Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği. *Türk Psikoloji Yazıları. Haziran.*
- Driscoll, K., Pianta, R. (2006). *Mothers' and Fathers' Perceptions of Conflict and Closeness in Parent – Child Relationship during Early Childhood.*
- Duyan, G. Ç., (2000). *Aile İşlevleri ile Ailenin Sosyal, Demografik ve Ekonomik Nitelikleri ve Yaşam Döngüsü Arasındaki İlişkiler.* Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Dündar, S., Ekşi, H., Yıldız, A. (2008). Aksiyonda Değerler Ölçeği Dilsel Eşdeğerlik Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi.* No.15. s. 89 – 114.

- Erikson, H.E. (1984). *İnsanın Sekiz Çağı*. Ankara: Birey ve Toplum.
- Ersoy, A. F., (1997). Aile İçi Etkileşim ve Ailede Karşılaşılan Sorunlar. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 1, Sayfa 27-138
- Evirgen, S. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Çerçevesinde Okul Destekli Anne Eğitim Programının Anneler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Fonagy, P. (2001). *Attachment Theory And Psychoanalysis*. NY: Other Press
- Gander, M. and Gardiner, H. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelisimi* , Çev. Bekir ONUR , İmge Kitapevi , İstanbul.
- Goldberg, S. (2003). *Attachment and Development*. Arnold, London.
- Gökcan, K. (2007). *Anne – Baba – Çocuk Arasında İletişim*.
<http://www.toplumvesiyaset.com/yaziOku.php?id=501>
- Gregg, P. , Washbrook, E. (2003). The Effects of Early Maternal Employment on Child Development in UK. *CMPO Working Paper Series*. No: 03/070
- Gutman, L.M., Feinstein, L. (2010). Parenting Behaviours and Children’s Development From Infancy to Early Childhood: Changes, Continuities and Contributions. *Early Child Development and Care*. Vol. 180, No.4, pp. 535 – 556.
- Gültekin, S.E. (2008). *5 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Hart, J. , Gunty, M. (1997). The Impact of a Peer Mediation Program On An Elementary School Environment. *Peach And Change*. Vol. 22. 76 – 92.

- Hart, H. C., Nelson, A.D., Robinson, C.C., Olsen, F.S., Mcneillychoque, K. (1998). Overt And Relational Aggression İn Russian Nurseyscholl – Age Children: Parenting Style And Marital Linkages. *Developmental Psychology*, 34/4. pp. 687-697
- Hinde J., Marris P. ve Parkers C., (1993). *Attachment Across the Life Cycle* . New York, Routledge.
- Hoff, E., Tian, C. (2005). Socioeconomic Status and Culturel Influences on Language. *Journal of Communication Disorders*. Vol 38. pp. 271 – 278.
- Holden, W. G. (1997). *Parents and the dynamics of child rearing*. United States: Westview Pres.
- Hortaçsu, N. (2003). *Çocuklukta İlişkiler Ana Baba, Kardeş ve Arkadaşlar*. Ankara. İmge Kitabevi.
- Jeroe, E.M. , Hamre, B.K. , Pianta, R.C. (2009). Teacher – Child Relationship from Kindergarten to Sixth Grade: Early Childhood Predictors of Teacher-Perceived Conflict and Closeness. *Social Development*. Vol.18, Issue 4, pp. 915 – 945.
- Johnson, D. W. , Johnson, R. T. (1995). *Our Mediation Notebook*. MN: Interaction Book Co.
- Johnson, D. W. , Johnson, R. T. (1996). Conflict Resolution and Peer Mediation Programs in Elementary and Secondary Schools: A Review of the Research. *Review of Educational Research*, Vol. 66. pp. 459- 506.
- Kabaday, A. , Aladağ, K.S. (2010). Farklı İlköğretim Kurumlarına Devam Eden Öğrencilerin Ahlaki Gelişimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. Cilt 7 Sayı 1.

- Kandır, A. , Orçan, M. (2011). Beş – Altı Yaş Çocuklarının Erken Öğrenme Becerileri ile Sosyal Uyum ve Becerilerinin Karşılaştırılması Olarak İncelenmesi. *İlköğretim Online*. 10 (1), sayfa 40 – 50.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara. Nobel Yayınları.
- Kavalcı, Z. (2001). *Çatışma Çözme Becerileri Eğitimi Programının Üniversite Öğrencilerinin Çatışma Çözme Biçimleri Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kean, D., Pamela, E. (2005). The Influence of Parent Education and Family Income on Child Achievement: The Indirect Role of Parental Expectations and the Home Environment. *Journal of Family Psychology*. Vol 19. pp. 294-304.
- Kırcaali, G. (2005). How Do Turkish Mothers Discipline Children? An Analysis from a Behavioural Perspective. *Child: Care, Healt and Development*. Vol 31, Issue 2, pp 193 – 201.
- Laible, D. (2002). “ Mother-Child Conflict In The Toddler years : Lessons In Emotion , Morality And Relationships ” , *Child development* , 1187.
- Laosa, L.M. (1982). School, Occupation, Culture, and Family: The Impact of Parental Schooling on the Parent – Child Relationship. *Journal of Educational Psychology*. Vol. 74 (6). Pp. 791 – 827.
- Le Compte, G., Le Compte, A. ve Özer, S. A. (1978). Üç Sosyo- Ekonomik Düzeyde, Ankaralı Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları: Bir Ölçek Uyarlaması. *Psikoloji Dergisi*, 1.
- Maccoby, E. (2002). Parenting effects: Issues and controverties. J. G. Borkowski, L. S. Ramey ve M. Bristol-Power, (Ed.), *Parenting and the child's world: Influences on academic, intellectual and social-emotional development*.

- Martin, A.C. , Colbert, K.K. (1997). *Parenting: A Life Span Perspective*. The McGraw-Hill Companies Inc. USA.
- Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etki Eden Faktörler: Demografik Özellikleri, Kendi Yetiştiriliş Tarzları, Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Çocuğun Mizacına İlişkin Algıları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi. İzmir.
- Milne, A.M., Myers, D.E., Rosenthal, A. S., Ginsburg, A. (1986). Single Parents, Working Mothers and The Educational Achievement of School Children. *Sociology of Education*. Vol. 59. pp. 125 – 139.
- Mitchell, D.B., Hauser Cram, P. (2010). Early Childhood Predictors of Mothers’ and Fathers’ Relationships With Adolescents With Developmental Disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*. Vol. 54, Part 6, pp. 487 – 500.
- Mize, J. , Pettit, G.S. (2009). The Mother – Child Playgroup as Socialisation Context: A Short – Term Longitudinal Study of Mother – Child – Peer Relationship Dynamics. *Department of Human Development and Family Studies, Auburn University, Alabama, USA*
- Moore, K. ; “ Family Communications : Ideas That Really Work , *Scholastic Early Childhood Today* , October 2003 , 14 – 15.
- Noel, M., Peterson, C., Jesso, B. (2008). The Relationship of Parenting Stress and Child Temperament to Language Development Among Economically Disadvantaged Preschoolers. *Journal of Child Language*. Vol. 35. Pp. 823 – 843.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul. Epsilon Yayınları.

- Olçay, O. (2008). *Bazı Kişisel ve Ailesel Değişkenlere Göre Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Yetenekleri ve Problem Davranışlarının Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Orçan, M. , Deniz, M. E. (2004). “Anaokuluna Devam Eden 6 Yaş Grubu Çocuklarının Sosyal Uyumlarının İncelenmesi”, *I. International Pre-School Education Conference*, İstanbul.
- Ömeroğlu, E. (1994). Ailenin Okul Öncesi Eğitime Katılımı. *Okul Öncesi Eğitimi*, Sayı.47, Ankara.
- Önder, A. (2000). *Okulöncesi Dönemde Akran İlişkileri*. Oktay, A. ve Unutkan, Ö. (Ed). Okulöncesi Eğitimde Güncel Konular. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Öner, N. (1984). Does Education Make a Difference In The Child Rearing Attitudes Of Parents In Turkey? *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11. s.43-52.
- Öner , N. (2000). *Türkiye’ de Kullanılan Psikolojik Testler*. Bogaziçi Üniversitesi .
- Öz, S. (2008). *Farklı Aile Yapılarındaki 6 Yaş Çocuklarının Aile İlişkilerini Algılayışlarındaki Benzerlik ve Farklılıkların İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi.
- Özbey, S. , Alisinanoğlu, F. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60 – 72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *The Journal of International Social Research*. Vol. 2/6 Winter.
- Öztürk, B. (2011). *Sınıf Yönetimi*. Ed. Karip,E. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.
- Pekkaya, B. (1994). *Arabulucu Yoluyla Çatışmalara Çözüm Bulma, Arabuluculuk Eğitiminin Okullarda Uygulanması Ve Bu Eğitimin Öğrencilerin Benlik Gelişimlerine, Liderlik Becerilerine, Saldırgan Davranışlarına Ve Algıladıkları*

Problem Miktarına Etkisi. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pianta, R.C. (1992). Child – Parent Relationship Scale. University of Virginia.

Pianta, R.C. , Stuhlman, M.W. (2004). Teacher-Child Relationships and Children's Success in the First Years of School. *School Psychology Review*. Vol. 33.

Rowe, M.L. (2008). Child-Directed Speech: Relation to Socioeconomic Status, Knowledge of Child Development and Child Vocabulary Skills. *Journal of Child Language*. Vol. 35. pp. 185 – 205.

Russell, H. , Thornton, M. (2009). Parental Employment And Child Outcomes At 9 Years. *National Longitudinal Study of Children*.

Ryan, J. E. (2004) *Broken Spirits-Lost souls Loving Children with Attachment and bonding difficulties*. iUniverse Inc. Lincoln, NE.

Sarı, E. (2007). *Anasınıfına Devam Eden 5 – 6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Sarıca, Ö. (2010). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5 ve 6 Yaş Grubu Çocuklarının Benlik Kavramlarının Çeşitli Sosyo – Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi.

Selçuk, Z. (2007). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara. Nobel Yayınları.

Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara. Gazi Kitabevi.

Seven, S. (2006). *6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri ile Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Doktora Tezi.

- Seven, S. (2008). Yedi – Sekiz Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 18, Sayı 2, Sayfa 151 – 174.
- Simpson J , Rholes, S. (1998) *Attachment Theory and Close Relationship*. NY: The Guilford Press.
- Şehirli, N. (2007). *Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Ankara. Seçkin Yayıncılık.
- Şener, S., Karacan, E. (1999). Anne – Bebek – Çocuk Etkileşiminde Olumlu ve Olumsuz Özellikler. *Ben Hasta Değilim*. (Ed. Aysel Ekşi), İstanbul. Nobel Tıp Kitabevi.
- Şimşek, Ö. F. (1999) *Bir Grup Rehberliği Programının Öğretmenlerin Disiplin Anlayışına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Tapan, Ç. (2006). *Barış Eğitim Programı'nın Öğrencilerin Çatışma Çözme Becerileri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi.
- Taştan, N. (2004). *Çatışma Çözme ve Akran Arabuluculuğu Eğitimi Programlarının İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Çatışma Çözme ve Akran Arabuluculuğu Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türk, F. (2008). *Müzakere ve Arabuluculuk Eğitim Programının İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Çatışma Çözme Becerileri Üzerinde Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi.

Türk Dil Kurumu. www.tdk.gov.tr

Ucur, Z.E. (2005). *Farklı Aile Tutumlarının Okul Öncesi Dönem 5 Yaş Çocuklarının Bilişsel Performans Düzeylerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Unicef ve Çocuk Hakları Şeker Bank Yayını, (1990).

Violato, M., Petrou, S., Gray, R. and Redshaw, M. (2011). Family Income and Child Cognitive and Behavioural Development in The United Kingdom: Does Money Matter? *Health Economics*. Vol. 20.

Waters, T. (2004). *Learning To Love: From Your Mother's Arms To Your Lover's Arms*. Voice of the University of Toronto.

Yavuzer, H. (2004). *Ana – Baba Okulu*. İstanbul. Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2010). *Ana – Baba ve Çocuk*. İstanbul. Remzi Kitapevi.

Yeşilyaprak, B. (2005). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara. Pegem Yayıncılık.

Yörükoğlu, A., (2000). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara.

Zhang X., Chen, H. (2010). Reciprocal Influences Between Parents' Perceptions of Mother – Child and Father – Child Relationships: A Short – Term Longitudinal study in Chinese Preschoolers. *The Journal Of Genetic Psychology*. Vol. 171. pp. 22 – 34.

EKLER

EK 1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Formu Doldurduğunuz Tarih:/...../.....

Formu Dolduran Veli: Anne (), Baba ()

Çocuğunuzun devam ettiği okulun

adı:.....

Çocuğunuzun devam ettiği okul: Özel (), Devlet ()

Okulun bağlı olduğu ilçe:

1. Çocuğunuzun Doğum Tarihi:/...../.....

2. Çocuğunuzun cinsiyeti: 1.Kız (), 2.Erkek ()

3. Aşağıdaki tabloda öğrenim durumunuzu ve yaşınızı işaretleyiniz.

	ANNE			BABA		
	Öğrenim Durumunuz	Yaşınız		Öğrenim Durumunuz	Yaşınız	
1	İlkokul	25 – 30		İlkokul	25 – 30	
2	Ortaokul	31 – 35		Ortaokul	31 – 35	
3	Lise	36 – 40		Lise	36 – 40	
4	Üniversite	41 – 45		Üniversite	41 – 45	
5	Lisansüstü	46 ve üstü		Lisansüstü	46 ve üstü	

4. Formu dolduran velinin kardeş sayısı: 1 (), 2 (), 3 (), 4 (), 5 ve üzeri ()

5. Mesleğinizi yazınız; Anne, Baba

6. Çalışıyor musunuz?

Anne : 1.Evet (), 2. Hayır ()

Baba: 1.Evet (), 2. Hayır ()

7. Anne – Baba birlikte mi yaşıyor?

1. Evet ()

2. Hayır () Lütfen nedenini belirtiniz; Boşanma (), Ölüm (), Diğer ()

8. Sizce gelir durumunuz nedir?

1. Üst ()

2. Üst – Orta ()

3. Orta ()

4. Orta – Alt ()

5. Alt ()

9. Sahip olduğunuz çocuk sayısı?

1 ()

2 ()

3 ()

4 ()

5 ve üzeri ()

10. Formu doldurduğunuz çocuğunuz, doğum sırası nedir?

1 ()

2 ()

3 ()

4 ()

5 ve üzeri ()

EK 2. ÖLÇEKTEN ALINAN ÖRNEK MADDELER

EBEVEYN – ÇOCUK İLİŞKİSİ

Lütfen aşağıdaki ifadelerden herbiri için çocuğunuzla aranızdaki ilişkiyi yansıtan durumu 1 ile 5 arasında derecelendiriniz. Aşağıdaki açıklamaya göre, her madde için bir işaretleme yapınız.

Kesinlikle Uygun Değil 1	Pek Değil 2	Uygun 3	Kararsızım 4	Biraz Uygun 5	Kesinlikle Uygun 5
--------------------------------	-------------------	------------	-----------------	------------------	--------------------------

1.	Çocuğumla devamlı birbirimizle mücadele eder gibi görünürüz.	1	2	3	4	5
2.	Çocuğum üzgün olduğunda benden destek bekler.	1	2	3	4	5
7.	Çocuğum ona haksız davrandığımı düşünür.	1	2	3	4	5
12.	Çocuğum kendini kötü hissediyorsa, bizim için uzun ve zorlu bir gün olacağını bilirim.	1	2	3	4	5
13.	Tüm çabalarım rağmen, çocuğumla nasıl geçineceğim konusunda endişeliyim.	1	2	3	4	5

EK 3. ROBERT C. PIANTA VE JEANNE M. STOVALL İLE YAZIŞMALAR

06 HAZİRAN 2010'DA TARAFIMDAN PH. D. ROBERT C. PIANTA'YA GÖNDERİLEN ELEKTRONİK POSTANIN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ;

SEVGİLİ DR. PIANTA,

Ben Türkiye – İstanbul'dan Didem Saygı. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Bu sene tezimi yazmaya başlayacağım. Sizin “Okulöncesi sınıflarda kalite önlemleri ve çocukların akademik, dil ve sosyal gelişimleri” isimli makalenizi okudum. Ayrıca çalışmada sizin “Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği” nin kullanıldığı, Xiao Zhang'ın makalesini de okudum. Eğer izin verirseniz, bu ölçeklerle ilgili daha fazla bilgi edinip, bu ölçeği kendi tezimde Türkçeye uyarlamak istiyorum.

Sizden haber bekliyorum. Teşekkür ederim.

Saygılarımla.

Didem Saygı

06 HAZİRAN 2010 GÜNLÜ PH. D. ROBERT C. PIANTA'DAN GELEN ELEKTRONİK POSTANIN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ;

Orada kullanmak için ölçeği adapte edebilirsiniz.

Bob Pianta

Dean, Curry School of Education

University of Virginia

434-243-5481

Sent from my iPhone

**06 HAZİRAN 2010 TARİHLİ TARAFIMDAN PH. D. ROBERT C. Pianta'YA
GÖNDERİLEN ELEKTRONİK POSTA'NIN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ**

İzin verdiğiniz için teşekkür ederim. Fakat son mailde bahsettiğim ölçek bende yok. Bana ölçeği yollayabilir misiniz, lütfen?

İlgilendiğiniz için teşekkür ederim.

Didem Saygı

**06 HAZİRAN 2010 GÜNLÜ PH. D. ROBERT C. Pianta'nın Asistanından
GELEN ELEKTRONİK POSTANIN TÜRKÇE ÇEVİRİSİ**

CPRS (Ebeveyn – Çocuk İlişkisi Ölçeği) 'in uzun ve kısa versiyonları, yanı sıra puanlama kılavuzları ve tablolar ektedir. Araştırmanızda iyi şanslar.

Jeanne M. Stovall

Executive Assistant to the Dean

Curry School of Education

University of Virginia

184 Ruffner Hall

405 Emmet St. So.

Charlottesville, VA 22903

Ph: 434-243-5481

Fax: 434-924-0888

jstovall@virginia.edu

EK 4. VALİLİK İZİNLERİ

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 30352
Konu: Anket (Didem SAYGI)

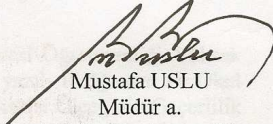
07/03/2011

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

- İlgi : a) Valilik Makamının 07.03.2011 tarih ve 580/29115 sayılı Oluru.
b) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c) Marmara Üniversitesi'nin 18/02/2011 tarih 793 sayılı yazısı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Yüksek Lisans programı öğrencisi Didem SAYGI'nın, ek listede isimleri yazılı İlköğretim ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında uygulanmak üzere "Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması" başlıklı tezi için anket çalışması yapma istekleri ilgi (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin ilgi (a) Valilik Oluru doğrultusunda, gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Mustafa USLU
Müdür a.
Müdür Yardımcısı V.

- EKLER :
1- İlgi (a)Valilik Oluru.
2- Liste
3- Anket soruları

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü C Blok (Kültür Bölümü)
Büyük Postane Sk. No: 70 Sirkeci – Fatih / İSTANBUL
Tel (Santral): (0212) 5192850-55 / 339, 340, 341
Direkt: (0212) 4550677
E-Posta : kultur34@meb.gov.tr
Elektronik Ağ: <http://Istanbul.meb.gov.tr>

EĞİTİMDE REFORM
Daha aydınlık
gelecek!

EĞİTİMDE
%100
DESTEK

T.C
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/201115
Konu : Anket (Didem SAYGI)

07./03/2011

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi** : a) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 18.02.2011 gün ve 793 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c) Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d) Millî Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 03/03/2011 tarihli tutanağı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Yüksek Lisans programı öğrencisi Didem SAYGI'nın, ek listede isimleri yazılı İlköğretim ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında uygulanmak üzere "Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması" başlıklı tezi için anket çalışması yapma isteği hakkındaki İlgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Yüksek Lisans programı öğrencisi Didem SAYGI'nın, ek listede isimleri yazılı İlköğretim ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında uygulanmak üzere "Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeğinin Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması" başlıklı tezi için anket çalışması yapması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, ilgi (c) Bakanlık Emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Dr. Muhammed YILDIRIZ
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :
1- İlgi (a) yazı ve ekleri

OLUR
07./03/2011
Harun KAYA
Vali a.
Vali Yardımcısı